

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَّ اٰلِ مُحَمَّدٍ وَّ عَجِّلْ فَرَجَهُم

dl.YMoalem.ir

راهنمای معلم

دانش آموزان با نیازهای ویژه ذهنی

فارسى

پایه دوم، سوم، چهارم، پنجم و ششم ابتدایی

وزارت آموزش و پرورش
سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

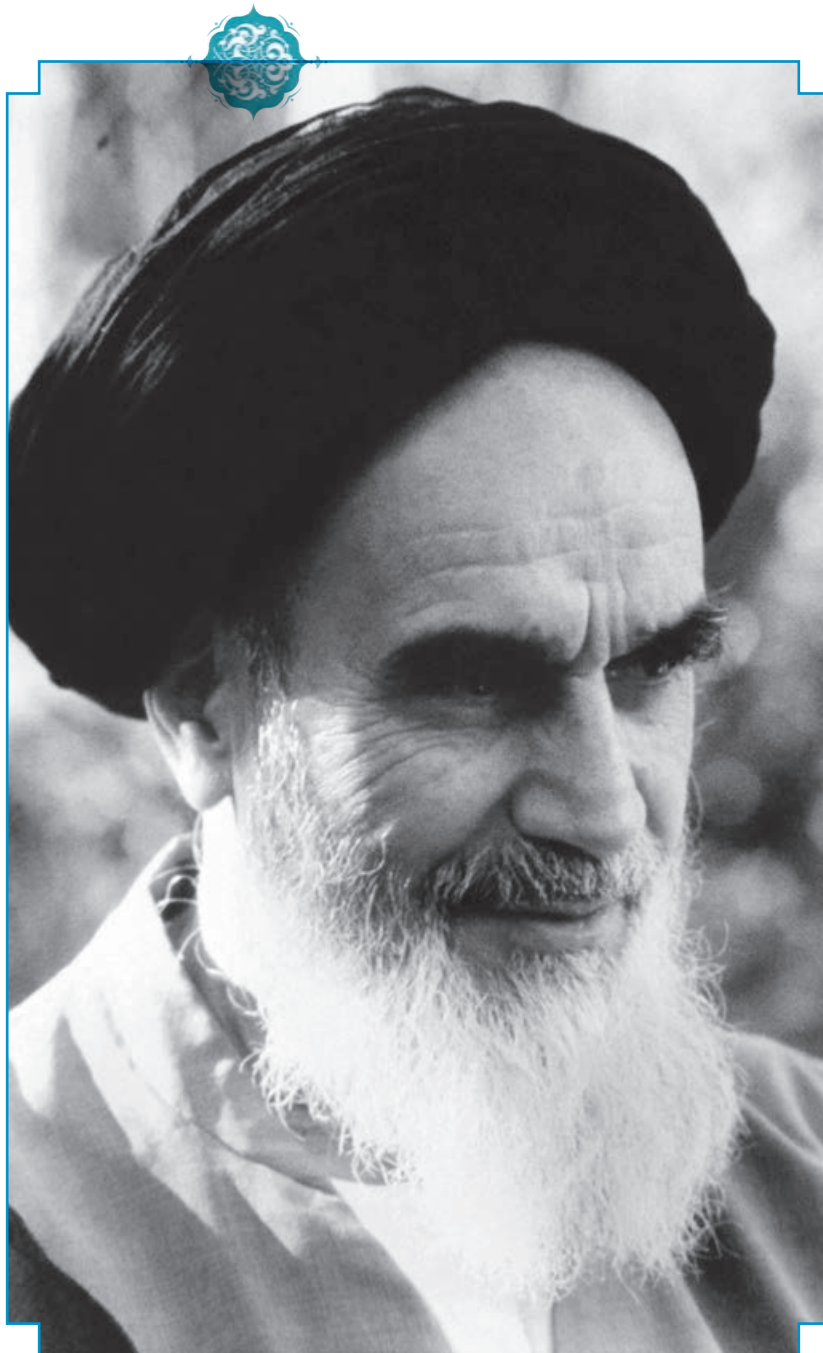
نام کتاب: کتاب راهنمای معلم فارسی پایه دوم، سوم، چهارم، پنجم و ششم ابتدایی دانش آموزان با نیازهای ویژه ذهنی کد: ۵۲۷۲۱
پدیدآورنده: سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور
مدیریت برنامه‌ریزی و تألیف: معاونت برنامه‌ریزی آموزشی و توان بخشی
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف: دکتر اسماعیل برقی، دکتر منیره عزیزی، دکتر صدیقه رضایی (اعضای شورای برنامه‌ریزی)
دکتر صدیقه رضایی، فخرالسادات موسوی، طاهره پورسلیمان، معصومه شجاعی کزج (اعضای گروه تألیف)
مدیریت آماده‌سازی هنری: اداره چاپ و انتشارات سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور
شناسه افزوده آماده‌سازی: احمدرضا امینی (مدیر امور فنی و چاپ)، محمد عباسی (طراح گرافیک، طراح جلد و صفحه‌آرا)
نشانی سازمان: تهران- خیابان انقلاب، خیابان برادران مظفر، شماره ۶۶، تلفن: ۰۲۱-۶۶۹۷۰۴۵۵، کد پستی: ۱۴۱۶۹۳۵۶۸۴
ناشر: تهران- کیلومتر ۴ جاده‌ی ابعلی، پلاک ۸، تلفن: ۰۲۱-۷۷۳۳۹۰۹۳، دورنگار: ۰۹۷-۷۷۳۳۹۰۹۷، صندوق پستی: ۱۱۱۵۵-۴۹۷۹
چاپخانه: شرکت افست «سهامی عام» (www.Offset.ir)
سال انتشار و نوبت چاپ: چاپ اول ۱۴۰۲
برای دریافت فایل pdf کتاب‌های درسی به نشانی www.chap.sch.ir مراجعه نمایید.

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز از این سازمان ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

ISBN 964 - 05 - 3539 - 4

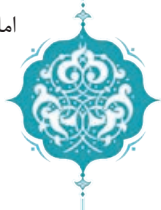
شابک ۹۶۴-۰۵-۳۵۳۹-۴

تعلیم و تعلم عبادت است.

امام خمینی (ره)

سخنی با همکاران

مقدمه

بخش اول: کلیات

۲	هدف و فلسفه آموزش زبان
۲	زبان و کارکرد اصلی آن
۳	قلمرو حوزه تربیت و یادگیری زبان و ادبیات فارسی
۳	ضرورت و کارکرد حوزه تربیت و یادگیری زبان و ادبیات فارسی
۴	اصول آموزش زبان فارسی
۵	رویکردها
۱۱	محتوای کتاب فارسی
۱۲	اهداف کتاب فارسی
۲۳	کتاب فارسی (خوانداری)
۲۳	اهداف فصل های کتاب فارسی
۳۰	فعالیت ها و اهداف کتاب فارسی خوانداری (پایه دوم تا پایه ششم)
۳۴	کتاب فارسی (نوشتاری)
۳۴	فعالیت ها و اهداف کتاب فارسی نوشتاری پایه دوم تا پایه ششم
۳۷	انشاء
۳۷	گام به گام تا انشاء نویسی (پایه دوم تا پایه ششم)
۳۸	ارزشیابی

بخش دوم: روش های آموزش یاددهی - یادگیری

۴۴	روش های آموزش
۴۴	روش های پیشنهادی برای تدریس فارسی کلاس دوم تا ششم
۴۵	انواع روش های تدریس
۴۵	روش های زبانی
۴۵	روش های فعال
۴۵	انواع روش های تدریس معلم محور
۴۵	روش تدریس توضیحی
۴۷	روش نمایش
۴۷	یادگیری در حد تسلط
۴۷	روش پرسش و پاسخ
۴۸	انواع روش های تدریس دانش آموز محور
۴۸	روش تدریس بازی
۴۸	انواع بازی ها
۴۹	روش قصه گوئی و قصه خوانی
۵۰	الگوی تدریس پیش سازمان دهنده
۵۱	روش تدریس ساختن گرایی
۵۳	روش تدریس مشارکتی
۵۴	الگوی دریافت مفهوم
۵۵	الگوهای تدریس مبتنی بر همیاری
۵۶	طرح کارایی گروه
۵۶	روش تدریس اعضای گروه
۵۷	روش سازی طرز تلقی
۵۸	روش ایفای نقش
۵۹	روش تدریس بحث گروهی
۵۹	روش تدریس کاوشگری
۶۰	روش تدریس بارش فکری

۶۰	روش تدریس بدیعه پردازی
۶۱	روش حل مسئله
۶۱	روش تدریس گردش علمی
۶۳	بخش سوم: نمونه روش های آموزش فعالیت ها

پایه دوم

۶۴	در مدرسه چه خبر؟
۶۹	مسجد خانه ی خدا
۷۲	تمیز باشیم
۷۵	مهمان عزیز
۷۸	روستای زیبا
۸۰	ایران وطن ما
۸۳	حضرت محمد (ص)

پایه سوم

۸۶	کتابخانه کلاس
۸۹	خوراکی های مفید
۹۲	رود پر آب
۱۰۰	گردش در کوه
۱۰۲	لاک پشت و مرغابی ها
۱۰۵	شب یلدا

پایه چهارم

۱۰۸	ورزش و سلامتی
۱۱۱	عبور از خیابان
۱۱۴	روباه و کلاغ
۱۱۶	یک روز در حرم
۱۲۰	انشا: فصل تابستان
۱۲۳	بیاموز و بگو: پسوند «گو»

پایه پنجم

۱۲۵	راه مدرسه
۱۳۰	احترام به بزرگترها
۱۳۴	دریا
۱۳۷	بازدید از موزه
۱۴۰	ماه پربرکت
۱۴۳	انشا: فصل پاییز

پایه ششم

۱۴۷	لک لک ها باز می گردند
۱۵۱	کتاب و کتاب خوانی
۱۵۴	راه تحقیق
۱۵۷	من ایرانم
۱۶۲	پهلوان بزرگ
۱۶۵	دو کاج
۱۶۸	منابع

باسمه تعالی

یکی از اهداف کلیدی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، پرورش تربیت یافتگانی است که از دانش‌های پایه و عمومی سازگار با نظام معیار اسلامی و نیز دانش، بینش و مهارت‌ها و روحیه مواجهه‌ی علمی و خلاق با مسائل فردی، خانوادگی و اجتماعی برخوردار گردند. زمینه تحقق چنین هدفی ارائه راهکارهای پژوهش بنیان، نظیر طراحی، تهیه و تولید برنامه درسی است که محوریت تمامی فعالیت‌های آموزشی را بر عهده دارد. برنامه درسی در واقع نقشه و راهنمایی برای یادگیری در مدارس است که یادگیرنده آن را تجربه و مشاهده می‌کند.

برنامه‌ریزی درسی کودکان و دانش‌آموزان با نیازهای ویژه با مدنظر قرار دادن تمامی ابعاد چهارگانه زیرنظام برنامه درسی (طراحی، تدوین، اجرا و ارزشیابی) در یک بافت منسجم و هماهنگ با اهداف نظام تعلیم و تربیت رسمی و همسو با سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و سند برنامه درسی ملی سازمان دهی می‌شود.

فرایند تهیه و تولید محتوای درسی دانش‌آموزان با نیازهای ویژه ضمن لحاظ نمودن ساحت‌های تربیتی حاکم بر فلسفه تعلیم و تربیت و با نگاهی همه جانبه و منعطف با توجه به هویت هر یک از متریبان تلاش دارد با گنجانیدن فعالیت‌های یادگیری مبتنی بر نیازها و علائق کودکان و دانش‌آموزان متناسب با موقعیت و الزامات برنامه درسی زمینه ساز سه رکن تعدیل، انطباق و بسط باشد.

خداوند متعال را شاکریم که با مسئولیت‌پذیری جمعی عوامل سهیم و مؤثر در تمامی سطوح (از ستاد تا مدرسه) و بهره‌گیری از ظرفیت‌های ملی و بومی توانستیم در فرایند کسب شایستگی‌های متریبان خود گام‌های ارزشمندی را برداریم.

بدین وسیله از تلاش و مساعی همه دست‌اندرکاران که ما را در تهیه و تولید این محتوا یاری داده‌اند، تقدیر و تشکر نموده و خواستار ارائه نظرات و پیشنهادهای سازنده در جهت ارتقای کیفیت این محتوا می‌باشد.

معاون وزیر و رییس سازمان

آموزش و پرورش استثنایی کشور

سخنی با همکاران گرامی

سپاس و ستایش خدای منان را که به ما این توان را داد تا در راستای اهداف نظام آموزش و پرورش، توجه و عنایت همه جانبه به کودکان با نیازهای ویژه، گامی هر چند کوچک در مسیر تعلیم و تربیت آن‌ها برداشته و این نوشتار رهنمودی را برای استفاده‌ی همکاران ارجمند به فرجام آوریم و در راستای سند تحول بنیادین و تغییر نگرش‌ها در قلمرو آموزش و پرورش بتوانیم در چارچوب برنامه‌ی درسی، به بازنگری برنامه‌ی درسی فارسی و تولید محتوای جدید بپردازیم و کتاب‌های فارسی را بر همین اساس تألیف و سازماندهی نماییم.

فارسی دوره‌ی ابتدایی با ساختار جدیدی که حاکی از نگرش پیوستاری با دروس دیگر و ارتباط منطقی بین پایه‌ای و بین دروسی تدوین و تألیف گردیده و با در نظر گرفتن تمام ابعاد شناختی و هنری درس فارسی و در چارچوب تعیین شده به نگارش در آمده است.

درس فارسی از نظر ساختاری، زبان شناختی، عاطفی و هنری با نهایت دقت، در گزینش کلمه‌ها، فعل‌ها و با توجه به بار معنایی آن‌ها مورد توجه قرار گرفته است، نکات زبان شناختی و دستوری به ساده‌ترین شکل ممکن از پایه‌ی اول در متون کتاب فارسی و نگارش مطرح گردیده است. تمام نکات به دور از ابهام و پیچیدگی برای استفاده‌ی دانش‌آموزان بیان شده است. تألیف کتابی با عنوان کتاب نوشتاری در پایه اول تا چهارم و نگارش در پایه پنجم و ششم در حقیقت علیرغم توجه دادن به اهمیت نوشتن به عنوان یکی از مهارت‌های زبانی، پایه‌ریزی برای بیان افکار به ساده‌ترین شکل در نظر گرفته شده و در واقع دنباله‌رو اهداف کتاب فارسی می‌باشد. با نگاه به کتاب نگارش میتوان در حقیقت پله‌های صعود به نگارش مطلوب را برای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه به تصویر کشید و گام به گام دانش‌آموزان را در مسیر مورد نظر حرکت داد. بنابراین با توجه به این مسیر طراحی شده توسط هیئت تألیف که با مشاوره‌های متعدد با اساتید زبان و ادبیات فارسی، زبان‌شناسی، مؤلفین کتاب فارسی و کارشناسان عزیز در عرصه‌ی کودکان با نیازهای ویژه صورت پذیرفته است.

با توجه به رویکرد مشارکتی دروس و با آشنایی هرچه بیشتر با روش‌های فعال آموزش می‌توان امید داشت که با ایجاد مشارکت فعال دانش‌آموزان در فضای آموزشی شاد و پویا، یادگیری نکات و مفاهیم آموزشی در آن‌ها با تعمیق بیشتری صورت پذیرد.

به‌طور کلی می‌توان گفت کتاب فارسی دوره‌ی ابتدایی با نگاه بر کلیات اهداف کوتاه مدت و بلندمدت و با توجه به برنامه‌ی درسی کودکان با نیازهای ویژه و ارتباط تنگاتنگ آن با تمام دروس با دیدی کاملاً پیوستاری و رابطه‌مدار نگاشته شده است.

مقدمه

زبان فارسی در آموزش و پرورش ما نه تنها به عنوان یک زبان ملی بلکه برای ایجاد ارتباط ملی مطرح می‌شود که زبان آموزش و زبان علمی، هنری، فرهنگی، دینی ما نیز می‌باشد.

به دلیل همین رابطه‌ی نزدیک زبان و فرهنگ است که مقام معظم رهبری (مدظله العالی) فرهنگ جامعه را اساس هویت آن جامعه معرفی می‌کنند و زبان را به عنوان عامل مهم هویت ملی معرفی کرده و می‌فرمایند: « هویت ملی ما به زبان و خط ماست» یکی از ارکان مهم هویت و استقلال هر کشوری استقلال فرهنگی است و یکی از مهم‌ترین ابزار استقلال فرهنگی، زبان است. بنابراین بر هر فرد ایرانی که نسبت به هویت ملی و فرهنگی خود احساس مسئولیت می‌کند لازم است زبان فارسی را پاس دارد. زبان و ادبیات فارسی در آموزش و پرورش مراحل و سیر ترتیبی را نسبت به آموزش پشت سر گذاشته است و امروز زبان فارسی در رویکرد جدید ارائه می‌شود تا آموزش این زبان با مشکلاتی که در پیش رو دارد؛ برای دانش آموزان آسان باشد.

زبان و ادب فارسی به دلیل رابطه نزدیک و ناگسستنی با اندیشه و تفکر انسان، می‌تواند نقشی مهم در تقویت خلاقیت و کاربرد درست مهارت‌های زبانی و ادبی داشته باشد؛ بنابراین، با طراحی و تدوین برنامه درسی مناسب، می‌توان دانش آموزان را با این حوزه آشنا و آنان را نسبت به پاسداری از این میراث فرهنگی ترغیب کرد و در بکارگیری آموخته‌ها در زندگی توانمند ساخت.

بخش اول

کلیات

هدف و فلسفه آموزش زبان

فلسفه آموزش زبان، رشد مهارت های زبانی یعنی پرورش سواد دیداری، تربیت و تقویت شنیداری با تجربه کافی در خواندن، مهارت در نوشتن و ورزیدگی در گفتار و پرورش تفکر انتقادی می باشد. برای آموزش زبان به دانش آموزان دوره های مختلف تحصیلی، بر چهار مهارت زبانی گوش دادن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن از طریق رمزگشایی از نمادهای آوایی (شنیداری) و خطی، مهارت رمز گذاری و چگونگی کاربرست آنها تأکید می شود. گوش دادن گستره ای از سطح شنیدن انفعالی تا گوش دادن آگاهانه و توأم با دقت و پردازش معنایی پیام را دربر می گیرد. مهارت سخن گفتن نیز دارای سطوحی است و انتظار می رود که دانش آموزان در پایان آموزش رسمی بتوانند از طریق زبان معیار با دیگران ارتباط برقرار کرده و دریافت ها و اندیشه های خود را به دیگران منتقل کنند. مهارت خواندن نیز با توجه به میزان دقت خواننده، به دریافت سطحی، درک مطلب و خواندن انتقادی تقسیم می شود. مهارت نوشتن پیچیده ترین و دشوارترین مهارت زبانی است و از حد رمز گذاری ساده، یعنی رونویسی، آغاز و به حد نهایی که نوشتن خلاقانه است طبقه بندی می شود. در برنامه ی درسی زبان فارسی انتظار می رود دانش آموزان تا حد امکان به سطوح بالای هر یک از این مهارت ها دست یابند.

زبان و کارکرد اصلی آن

زبان، عامل ارتباط و رساندن پیام خود به دیگران بوده و هویت انسان را شکل می دهد و در بسیاری از موارد تنها ابزار موجود برای انتقال مفاهیمی مانند عواطف، احساسات، اندیشه ها، ارزش ها و نگرش ها می باشد. زبان اصلی ترین و مهمترین شاخص تعریف قومیت و تمایز یک قوم از سایر اقوام است بنابراین می توان گفت: « زبان فرهنگ ساز» است.

زبان یک پدیده زنده، پویا و سامانمند اجتماعی است که انسان برای ایجاد ارتباط و رساندن پیام خود در جامعه بشری از آن بهره می گیرد. انسان موجودی اجتماعی است و یکی از مهم ترین نیازهای انسان برقراری ارتباط با هموعان، ایجاد رابطه مفاهیم و تفاهم است و زبان مهم ترین ابزار این ارتباط است.

زبان مجموعه ای از نشانه های قراردادی است که بوسیله آن مقصود خود را به دیگران می رسانیم، این نشانه ها صوتی یا نوشتاری یا اشاره ای هستند. بدین ترتیب زبان انسان به سه بخش تقسیم می شود:

زبان گفتاری: زبانی که نشانه های آن صوتی هستند و همه از آغاز زندگی با آن آشنا می شوند و هر زبان آموزی پیش از ورود به دبستان از مهارت سخن گفتن به نسبت توانمندی های خود برخوردار است.

زبان نوشتاری: زبانی که نشانه های آن خطی است. این زبان بعد از زبان گفتاری آموزش داده می شود.

زبان اشاره: زبانی است که نشانه های آن اشاره ای است که بیشتر برای آموزش افراد ناشنوا استفاده می شود.

۱- ابزاری برای ارتباط با مراودات اجتماعی

۲- ابزاری برای ایجاد زیبایی هنری که همان ادبیات است.

از زبان برای هدف های گوناگون استفاده می شود از جمله برآوردن نیازهای روزمره، تأثیرگذاری بر افکار و رفتار دیگران، ایجاد تفاهم در روابط اجتماعی، انجام تحقیق و کسب اطلاعات، آشنایی با پیشینه ی فرهنگی، حفظ آداب و رسوم قومی محلی، احساس تعلق و ایجاد هویت ملی، قدرت بیان عقاید شخصی.

قلمرو حوزه تربیت و یادگیری زبان و ادبیات فارسی

این حوزه شامل دو بخش زبان و ادبیات است، زبان فرآیندی است که از درک و دریافت سخن آغاز می شود و به تولید کلام معنادار می انجامد. ادبیات، تولیدی مرکب و چندسطحی است که واج، واژه، معنا و نحو، سطح و جنبه هنری را نیز شامل می شود. کارکرد هنری زبان در قالب ادبیات ظاهر می شود.

آموزش زبان و ادبیات فارسی بر چهار مهارت زبانی گوش دادن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن از طریق رمزگشایی و رمزگذاری نمادهای آوایی، شنیداری، خطی دیداری، مهارت های فرا زبانی (تفکر، نقد و تحلیل) و چگونگی کاربست آنها و نیز ادبیات فارسی تأکید دارد.

در این حوزه دانش آموزان به فهم زبان، باورها، ارزش ها و نگرش ها، ساختار زبانی، جایگاه و گفتار زبان فارسی، پیکره نظام مند و عناصرسازه ای و عوامل هنری و زیبایی در منابع اصیل و ادبیات کهن و معاصر دست می یابند. آموزش زبان و ادبیات فارسی با رویکرد ارتباطی انجام می گیرد و بر انتقال ارزش های فرهنگ اسلامی - ایرانی تأکید دارد.

زبان در بستر تجربیات ارتباطی طبیعی بیشتر و بهتر آموخته می شود. لذا قانونمندی های زبانی شامل تلفظ کلمات، ساخت کلمات و ساخت دستوری، از طریق کسب تجربیات واقعی و وابسته به موقعیت های فرهنگی دانش آموزان صورت می گیرد. این امر خصوصاً در سال های اولیه از اهمیت ویژه ای برخوردار است. مجموعه ی تجربیات ارائه شده در قالب های گوناگون زبان و ادبیات فارسی، دانش آموزان را افرادی پایبند به ارزش های ملی و دینی و متعلق به آداب و اخلاق متعلق به این سرزمین می پرورد و آنان را در حفظ فرهنگ و تمدن خویش توانمند می کند.

در سازماندهی محتوا در دوره ابتدایی عمدتاً کارکرد ارتباطی زبان مورد توجه قرار می گیرد و کارکرد هنری زبان صرفاً با هدف لذت بردن از زبان دنبال می شود. در دوره های تحصیلی بالاتر توجه به کارکرد هنری زبان با هدف انتقال ارزش های فرهنگی و رشد و تقویت توانمندی های هنری متربیان و کسب هویت ملی صورت می گیرد.

ضرورت و کارکرد حوزه تربیت و یادگیری زبان و ادبیات فارسی

زبان و ادبیات فارسی، رمز هویت ملی و سبب پیوستگی و وحدت همه ی اقوام ایران و گنجینه ی گرانبهایی است که گذشته را به حال و آینده پیوند می دهد.

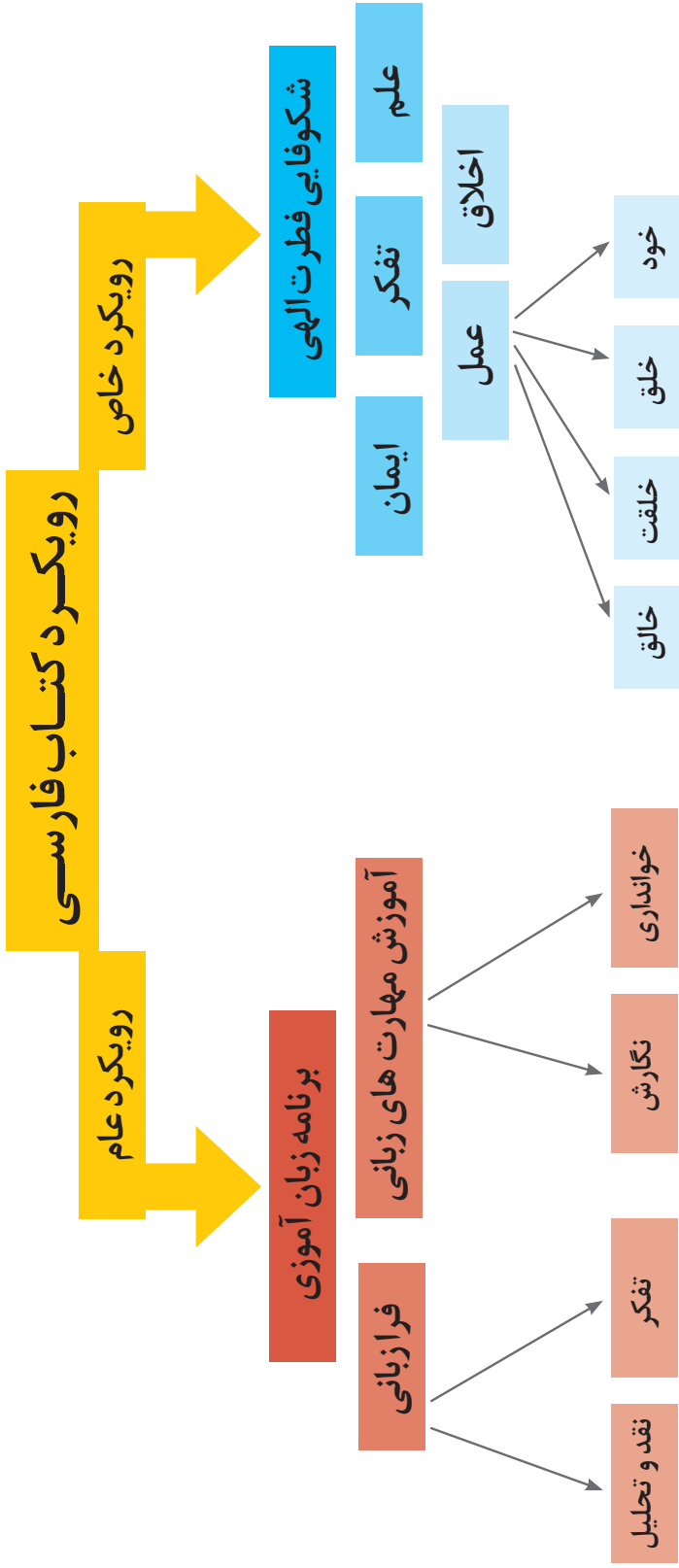

در این حوزه دانش آموزان با پیکره‌ی نظام مند و عناصر سازه‌ای زبان به گونه‌ای روشمند و علمی آشنا می‌شوند و توانایی خلق و نگارش و آفرینش در این حوزه را کسب می‌کنند.

آموزش زبان بستر مناسبی را برای پرورش مهارت‌ها و ارزش‌های اخلاقی دانش‌آموزان در قالب‌های متنوع زبان و ادبیات به صورت شفاهی، دیداری و نوشتاری و برای مقاصد و مخاطبان گوناگون فراهم می‌کند که شامل یادگیری زبان، یادگیری از طریق زبان، یادگیری درباره‌ی زبان می‌باشد. بیشترین فعالیت روزمره هنگام گفتگو با دیگران و استفاده از رسانه‌ها توسط زبان شکل می‌گیرد.

اصول آموزش زبان فارسی

- تقویت و رشد همه‌جانبه مهارت‌های زبانی تأثیر محتوا و فعالیت‌های یاددهی - یادگیری دروس غیرزبانی در تقویت زبان توانش (توانش شامل فهم زبان می‌شود).
- یادگیری برای خواندن و سپس خواندن برای یادگیری
- محوریت بازی در آموزش مهارت‌های زبانی
- اولویت رویکرد ارتباطی بر رویکرد دستوری
- توجه به تقلید آگاهانه کودک از معلم از طریق تکرار و تمرین (دانش آموز محور)
- تصمیمات معلم در خدمت یادگیری مهارت‌های زبانی
- انتخاب روش مناسب یادگیری مهارت‌های زبانی دانش‌آموز
- تأکید بر روش پویا با توجه به تفاوت‌های فردی در دانش‌آموزان استثنایی
- تأکید بر جنبه‌های عملی زبانی و ادبی در برنامه‌ی فارسی دوره‌ی ابتدایی
- تهیه ابزار و روش‌ها بر اساس روش فعالیت محوری
- آموزش موازی مهارت‌های شفاهی و کتبی زبان و ادبیات فارسی
- آموزش به صورت موازی و مساوی مهارت‌های زبانی و فرازبانی

رویکرد برنامه های درسی و تربیتی « فطرت گرایی توحیدی » است. اتخاذ این رویکرد به معنای زمینه سازی لازم جهت شکوفایی فطرت الهی دانش آموزان از طریق درک و اصلاح مداوم موقعیت آنان به منظور دستیابی به مراتبی از حیات طیبه است.

رویکرد فطرت گرایی توحیدی

الف) دانش آموز

- امانت الهی و دارای کرامت ذاتی است.
- فطرت الهی در وجود او نهفته است و قابلیت شکوفایی و فعلیت یافتن دارد.
- توانایی انتخاب، تصمیم گیری و خویشتن داری دارد و می تواند با محیط یادگیری، رابطه تعاملی برقرار کند و تابع بی چون و چرا و مقهور محیط نیست.
- از اراده و انگیزه برخوردار است که در فرآیند یاددهی - یادگیری، نقش اساسی دارد.
- در فرآیند یاددهی - یادگیری و تربیت پذیری و توسعه شایستگی های خویش به لحاظ ذاتی، نقش فعال دارد.

ب) معلم

- در مسیر راه انبیا و ائمه اطهار(ع)، اسوه ای امین و بصیر برای دانش آموزان است.
- با شناخت و بسط ظرفیت های وجودی دانش آموزان و خلق فرصت های تربیتی و آموزشی زمینه درک و انگیزه اصلاح مداوم موقعیت آنان را فراهم می سازد.
- زمینه ساز رشد عقلانی، ایمانی، علمی، عملی و اخلاقی دانش آموزان است.
- راهنما و راهبر فرآیند یاددهی - یادگیری است.
- برای خلق فرصت های تربیتی و آموزشی مسئولیت تطبیق، تدوین، اجرا و ارزش یابی برنامه های درسی و تربیتی در سطح کلاس را بر عهده دارد.

ج) محتوا

- مبتنی بر ارزش های فرهنگی و تربیتی و مناسب با آموزه های دینی و قرآنی، مجموعه ای منسجم و هماهنگ از فرصت ها و تجربیات یادگیری است که زمینه شکوفایی فطرت الهی، رشد عقلی و فعلیت یافتن عناصر و عرصه ها را به صورت پیوسته فراهم می آورد.
- دربرگیرنده مفاهیم و مهارت های اساسی و ایده های کلیدی مبتنی بر شایستگی های مورد انتظار از دانش آموزان است.
- برگرفته از یافته های علمی و معتبر بشری است.
- متناسب با نیاز های حال و آینده، علائق، ویژگی های روانشناختی دانش آموزان، انتظارات جامعه اسلامی و زمان آموزش است.

د) محیط یادگیری

- با بهره‌گیری از ظرفیت‌های نظام هستی، محیطی امن، منعطف، پویا، برانگیزاننده و غنی را برای پاسخگویی به نیازها، علایق و ویژگی‌های دانش‌آموزان تدارک می‌بیند.
- مدرسه محیط یادگیری پایه و اصلی است؛ اما یادگیری به آن محدود نمی‌شود و سایر محیط‌ها نظیر محیط‌های اجتماعی، طبیعی، اقتصادی، صنعتی و فرهنگی را نیز در بر می‌گیرد.
- با بهره‌گیری از ظرفیت و قابلیت محیط‌های مجازی و رسانه‌ها، زمینه بهبود موقعیت دانش‌آموزان و ارتقای کیفیت فرایند یاددهی - یادگیری را فراهم می‌آورد.
- خانواده از محیط‌های مهم و اثربخش تربیت و یادگیری به شمار می‌آید که در تعامل مستمر و مؤثر با مدرسه می‌باشد.
- اهداف برنامه‌ی درسی فارسی ابتدایی بر بنیاد عناصر پنج‌گانه‌ی برنامه‌ی درسی ملی به شرح زیر است:

۱- تفکر و تعقل

- تشخیص تشابهات و تفاوت‌های واژه‌ها
- رعایت انسجام در سخن گفتن و نوشتن
- درک انسجام پیام شنیداری و خوانداری
- توانایی تمیز و تشخیص پدیده‌های دیداری و شنیداری

۲- ایمان، باور و علائق

- نگرش مثبت به مسائل دینی، فرهنگی تربیتی، ملی، هنری و اجتماعی
- توجه به احساسات، عواطف و افکار دیگران
- بیان مناسب و مؤثر احساسات، عواطف و افکار خود
- علاقه به مطالعه نوشته‌ها و قصه‌های ساده و مناسب
- علاقه به جنبه‌های زیبایی سخن در گفتار و نوشتار
- نگرش مثبت به مشارکت در فعالیت‌های گروهی

۳- اخلاق

- پایبندی به آموزه‌های دینی و ارزشی در مهارت‌های زبانی
- پایبندی به آموزه‌های دینی و ارزشی در رفتارهای فردی و اجتماعی
- توجه به ارزش‌های اخلاقی و رعایت الگوی اخلاقی بزرگان دین

۴- علم

- گسترش آشنایی با موضوع‌ها و مفاهیم دینی، ملی، فرهنگی تربیتی، هنری، اجتماعی و علمی
- شناخت نشانه‌ها و معانی مناسب
- شناخت ساختار زبان فارسی معیار
- آشنایی با ساختار نظم و نثر و نمونه‌های آن
- آشنایی با انواع پاره مهارت‌های خوانداری و نگارشی
- آشنایی مختصر با جلوه‌های هنری زبان
- آشنایی با شیوه‌های خواندن و نوشتن
- آشنایی با شیوه‌های نگاه کردن، گوش دادن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن
- شناخت با برخی از چهره‌های علمی
- آشنایی با اهمیت مطالعه و کتاب خوانی

۵- عمل: (کار، تلاش، اطاعت، عبادت، مجاهدت، کارآفرینی، مهارت و...)

- شرکت در فعالیت‌های گروهی
- خوانش متن همراه با لذت بردن از اشعار و محتوا
- کسب مهارت در چهار عرصه خواندن، نوشتن، دیدن و شنیدن
- پایبندی به ارزش‌های دینی اخلاقی، اجتماعی و فرهنگی در گفتار و نوشتار
- کار و تلاش برای آبادانی کشور
- نوشتن متن‌های مناسب
- خوب سخن گفتن در جمع

رویکردهای کتاب فارسی

الف) رویکرد کلی

انسان هنگام برخورد با پدیده‌ها ابتدا به کل آن‌ها توجه می‌کند و پس از آن به اجزای سازنده‌ی کل می‌پردازد. به همین جهت در برنامه‌های درسی و مراحل یاددهی - یادگیری نیز از کل به جزء حرکت می‌کنیم. در تدوین و سازماندهی ساختار و محتوای بخش خواندن و مهارت‌های ادراکی از این رویکرد بیشتر استفاده شده است. در روش پیکره‌نگر یا کلی، آموزش از واحدهای بزرگ‌تر و پیکره‌زبانی هم‌چون کلمه، عبارت و جمله شروع می‌کنند. رویکرد پیکره‌نگر بر پایه کاربرد نظریه روان‌شناسی «گشتالت» که بر شناخت از راه پیکره کلی پدیده‌ها تأکید می‌کند، استوار است به همین جهت در برنامه‌های

درسی و مراحل یاددهی - یادگیری نیز باید نخست اشکال صورت های کل را به دانش آموزان یاد بدهیم، سپس با استفاده از شیوه تجزیه کل به عناصر سازنده، اجزای آن را معرفی کنیم؛ مثلاً به جای آنکه دانش آموز متنی را کلمه به کلمه بخواند، باید چند بار بخواند و پس از دریافت مفهوم و پیام کلی آن، از منظره های مختلف دستوری، ادبی، نگارشی، املائی و معنایی بررسی و تحلیل کند.

(ب) رویکرد سازه‌نگر یا جزء بنیاد

برخی روانشناسان بر این اعتقاد بودند که انسان هنگام مواجه شدن با پدیده ها، نخست به جزئیات سازنده هر پدیده توجه می کند و سپس با ترکیب آن جزئیات به ماهیت کل پدیده پی می برد و آن شناخت نسبی یا کافی پیدا می کند؛ بنابراین اعتقاد این افراد، یادگیری اجزا شروع شده، به یادگیری کل ختم می گردد. براین اساس، بسیاری معتقد شدند که در آموزش مهارت خواندن و نوشتن پایه نیز باید نخست صورت های جزئی را آموزش داد و سپس اندک اندک با ترکیب این صورت ها، به آموزش صورت های کل پرداخت تا در نهایت، فراگیران به مهارت خواندن دست یابند. رویکرد پیشنهادی این افراد «رویکرد تحلیلی» نام دارد که آن را «از جزء به کل» می نامند.

(ج) رویکرد ترکیبی

همان طور که از عنوان روش های ترکیبی استفاده می شود این روش ها ترکیبی هستند از اصول و فرضیاتی که روش های دیگر بر هر کدام از آن ها تکیه دارند، یعنی می توان با استفاده از اصول، راه ها و مراحل روش های مختلف، روشی جدید ابداع کرد که تمام محاسن دو یا چند روش دیگر را داشته و از معایب هر کدام از آن ها به دور باشد. به این لحاظ می توان با ترکیب دو یا چند روش از روش های آموزش خواندن، یک روش ترکیبی ساخت. اما آن چیزی که در حال حاضر میان کارشناسان ایرانی مطرح می باشد روش هایی هستند که با «ترکیبی از اصول یک یا چند روش از روش های تحلیلی با یک یا چند روش از روش های کلی» ساخته می شوند. پس در واقع روش های مورد اشاره را باید روش های ترکیبی «کلی - تحلیلی» نامید.

(د) رویکرد زبان شناختی

رویکرد زبان شناختی که از جدیدترین رویکردهای آموزش خواندن و نوشتن به شمار می آید مبتنی بر اصول و یافته های «علم زبان شناسی» است. در واقع این رویکرد بنابر اصول زیر گذاشته شده است:
۱- جمله اساسی ترین واحد زبانی است. بنابراین، هنگام آموزش خواندن نیز باید به «آموزش از طریق جمله» پرداخت و در همان حال به عناصر کوچکتر سازنده ی جمله یعنی واژه ها، هجاها و آواها توجه کرد.

۲- در این رویکرد از دو خصوصیت زبانی یعنی «جانشینی» و «همنشینی» به مقدار زیادی استفاده می شود.

۳- در رویکرد زبان شناختی، دو مهارت خواندن و نوشتن به صورت همزمان آموزش داده نمی شوند بلکه برنامه آموزشی طوری تنظیم می گردد که نخست فراگیران به مهارت خواندن تسلط پیدا کنند و تنها پس از این مرحله است (تقریباً بعد از ۵۲ جلسه) که آموزش مهارت نوشتن آغاز می گردد. یعنی فراگیران نخست باید به مهارت خواندن که جزو مهارت های تولیدی است بپردازند.

این رویکرد با «کاربرد عکس و تصویر» و کلاً استفاده از تکیه گاه تصویری در آموزش خواندن موافق نیست، چرا که وجود تصاویر موجب می شود فراگیران به جای استفاده از ذهن خود برای بازشناسی شکل کلمات و تلفظ آنها با اتکا به تصاویر به صورت حدسی نام شیء مورد نظر را بر زبان آورند.

در این رویکرد فرض اولیه بر این اساس استوار است که شاگردان کلاً به دو مهارت صحبت کردن و گوش دادن زبان آموزش مسلط هستند و برنامه آموزشی خواندن و نوشتن فقط باید ترتیبی اتخاذ کند که آنان بتوانند نحوه ی تبدیل یا گشودن ارتباط علائم نظام نوشتاری و علائم صوتی زبان را بیاموزند و به گونه ای قادر باشند به علائم نوشته شده با اصوات مناسب زبانی پاسخ دهند. بنابراین تا زمانی که فراگیران به زبان شفاهی مسلط نشده اند آموزش خواندن و نوشتن آغاز نمی شود.

ه) رویکرد تجربی - زبانی

این رویکرد با مرتبط کردن خواندن و نوشتن به گوش دادن و سخن گفتن، بیش از همه در تمرین ها و فعالیت های یادگیری خواندن و نوشتن توجه می نماید. در این رویکرد هر چهار مهارت زبانی یعنی صحبت کردن، گوش دادن، خواندن و نوشتن به کار گرفته می شود. تقریباً می توان گفت که این رویکرد تنها رویکردی است که بیش از همه خواندن را با دیگر مهارت های زبانی ارتباط می دهد؛ به این ترتیب که خواندن را در ارتباط با گوش دادن، صحبت کردن و نوشتن به صورت «واحدی از تجربه زبانی شاگرد» می داند.

معلم نخست با به راه انداختن بحث های گروهی یا داستان گویی، دانش آموزان را به صحبت کردن در مورد موضوعی خاص مانند جشن شب یلدا، فصل ها و امثال آن تشویق می کند و در نهایت کلمه و جمله های را از درون این مباحث جهت آموزش مهارت های خواندن و نوشتن انتخاب می نماید. به این ترتیب شاگردان خواندن و نوشتن کلمات و جملاتی را می آموزند که قبلاً در موردشان تجربه زبانی داشته اند. در جریان گفتگوهای گروهی، هیچ نوع «کنترل مشخص» یا سخت گیری خاصی در مورد واژه ها، جمله ها یا محتوای مکالمات به عمل نمی آید و فقط از میان آن ها عناصری گزینش می شوند تا در آموزش خواندن و نوشتن به کار گرفته شوند؛ به همین دلیل شاید بتوان این روش را روشی «شاگرد محور» نامید. روش تجربه زبانی را می توان با یکی از روش های واژه محور یا جمله محور تلفیق کرد.

ی) رویکرد فعالیت محور

براساس اصول کلی روان شناسی یادگیری به ویژه روانشناسی شناختی، برنامه ای موفق است که دانش آموز در جریان یاددهی - یادگیری، حضور فعال داشته باشد.

در این رویکرد دانش آموز در جریان فرایند یاددهی - یادگیری محور است. در رویکرد فراگیر محور روان شناسی، بنیان علمی بر تقدم رشد بر آموزش قرار دارد.

در این جا رشد مقدم بر آموزش و در نتیجه مبنای آموزش، گروه نسبی است، اساس آموزش زبان، گروه بندی کودکان، انجام فعالیت های مشخص و رسیدن به حاصل کار است. هر چند پیروان این رویکرد به یک روند گسترش یابنده اعتقاد دارند، در هر مقطع سنی، گذر از یک مرحله را پیش زمینه ای برای رسیدن به مرحله دیگر می دانند.

روش تدریس جدید فارسی، در صورت هدفمند بودن تلاش معلم، دانش آموزان افرادی خود شناخته، با اطلاعات بسیار، تلاشگر، دلسوز و مهربان، خلاق از باب قصه گوئی، اجرای نمایش، سخنرانی، حضور در جمع، کنجکاو و جسور برای پرسش، شاد و سر زنده، مستقل و متکی به خود، آشنا با مهارت های زندگی، علاقه مند به یادگیری بار می آیند.

محتوای کتاب فارسی

محتوای کتاب فارسی به صورت نگرش شبکه ای است یعنی به منظور جهت بخشیدن به ذهن دانش آموز و درک و فهم بهتر مطالب، کلیه متن ها، فعالیت ها و آموخته ها در هر فصل با هم ارتباط داشته و اهداف آن فصل را دنبال می کنند. با توجه به این نگرش و اهداف تعیین شده در راستای راهبردهای آموزشی زبان آموزی، فارسی نیز در دو کتاب خوانداری و نوشتاری طراحی شده است.

کتاب فارسی براساس رویکرد پرورش مهارت های زبانی، سازماندهی و تألیف شده است تا بتواند برای رشد آموزش زبان فارسی و دستیابی به جایگاه والای آن در جهان علم، گام بردارد. کتاب فارسی از کتاب های اساسی دوره ی ابتدایی است که نقش ها و فعالیت های گوناگون برای تحقق اهداف زبان آموزی، املائی، ادبی و مهارت های زندگی در دانش آموزان کم توان ذهنی ایفا می کند تا آنان را برای کسب مهارت های اساسی پایه در زندگی روزمره آماده نماید.

محتوای کتاب فارسی دارای مطالب آموزشی به صورت مستقیم یا غیر مستقیم در موضوعات مختلف، همچون ارزش های اخلاقی، فرهنگی، ملی، مذهبی و علمی می باشد. دانش آموزان با نیازهای ویژه برای این که در آینده انسانی مستقل باشد، باید بسیاری از ارزش های اخلاقی مثل شجاعت، ایثار، گذشت، نوع دوستی، مهرورزی و... را در داستان ها و متون کتاب های درسی که این ارزش ها را به صورت غیر مستقیم ارائه می نمایند، آموزش ببینند.

توجه به نیازها و ویژگی های شناختی و یادگیری دانش آموزان کم توان ذهنی، گستره ی محدود واژگان، مشکلات درک ساختاری زبان فارسی و... به عنوان یک ضرورت در تألیف کتاب مد نظر بوده است.

اهداف کتاب فارسی

الف) اهداف شناختی

ب) اهداف عاطفی

پ) اهداف مهارتی

الف) اهداف شناختی

● آشنایی با تصویرخوانی

● آشنایی با واژگان تازه و معانی آن ها

● واژه آموزی: یکی از راه های واژه آموزی کشف روابط مفهومی واژگان به صورت های زیر است.

هم مفهومی (مترادف و متضاد):

خواندن یک طبقه از واژگان که ارتباط معنایی با هم دارند.

هم معنایی:

پاکیزه: تمیز

تضاد معنایی:

خواندن دو کلمه که از نظر معنای مفهومی مخالف هستند، راهی برای واژه آموزی هستند. مانند نزدیک و دور، بلند و کوتاه

کلمه های متشابه:

صورت املائی و گفتاری یکسانی دارند مانند: (گُل و گُل)

یا مانند هم نوشته نمی شوند ولی از نظر گفتاری هم آوا هستند مانند (حیات و حیات)

● آشنایی با بعضی از نکات دستوری (به صورت آموزش مستقیم و غیر مستقیم)

● آشنایی با اجزای یک جمله ی کامل (به طور غیر مستقیم)

● آشنایی با عناصر محورهای جانشینی و هم‌نشینی (مانند ضمائر)

یکی از مهم‌ترین نوع رابطه میان واحدهای زبانی، رابطه هم‌نشینی است. این به آن معناست که نشانه‌ها در یک رابطه

خطی قرار دارند. این رابطه خطی همان محور یا رابطه هم‌نشینی است. برای مثال، رابطه‌ای که بین نشانه‌های زبانی

«علی»، «مدرسه» و «می رود» در جمله ی «علی به مدرسه می رود» وجود دارد، رابطه‌ای هم‌نشینی است. محور

هم‌نشینی اهمیت بسزایی در تولید گفتار و نوشتار دارد.

رابطه دیگری در زبان سخن است که بیرون از ساختار خطی (زبان) وجود دارد. این رابطه که از آن به محور جانشینی

زبان تعبیر می‌شود، واحدها و نشانه‌های زبانی را در بر می‌گیرد که در ذهن و حافظه ما جای دارند و قابلیت جابه‌جایی یا

جایگزینی با نشانه‌های زبانی موجود در یک متن را دارند.

در جمله ی «علی به مدرسه می رود»، براساس محور یا رابطه جانشینی می توان گفت که واژه های «علی»، «مدرسه» و «می رود» می توانند از متن حذف شوند و واژه های دیگری جای آنها را بگیرند؛ مثل «او»، «فاطمه»، «فرید» و... به جای «مدرسه» از کلماتی مانند «خانه»، «مسجد»، «کرمان» و ... استفاده شود. در واقع خاصیت یا رابطه همنشینی در زبان به ورود واژه های جدید به زبان کمک می کند.

● آشنایی با زبان معیار

● آشنایی با مسائل دینی، ملی، علمی، اجتماعی، هنری

● آشنایی با شیوه های صحیح تقویت و پرورش حافظه و تفکر

ب) اهداف عاطفی

۱- فراهم نمودن زمینه های علاقه و نگرش مثبت نسبت به:

- پدیده های زندگی فردی و اجتماعی در اطراف خود

- باورها و ارزش های زبان فارسی و کاربرد آن در زندگی

- مطالعه اولیه نوشتاری ساده و تصویری

- ایجاد علاقه به کتاب و کتابخوانی، مسائل دینی، علمی، ملی، هنری و اجتماعی

۲- احساسات و عواطف:

- ارج گذاری به احساسات، عواطف و افکار خود و دیگران

پ) اهداف مهارتی

الف) گوش دادن:

- مهارت، دقت و تمرکز در سخن گوینده

- مهارت در درک سخن و دریافت پیام گوینده

- مهارت در دریافت ارتباط بین بخش های مختلف پیام

- بررسی و اظهار نظر درباره ی شنیده ها و پیام های دریافتی

آموزش مهارت گوش دادن و تقویت درک شنیداری از اهمیت ویژه ای برخوردار است که لازم است معلمان محترم به آن توجه کافی داشته باشند درک شنیداری، پیش نیاز درک خوانداری است. اختصاص زمان کافی به انجام فعالیت های شنیداری بسیار مهم است.

ج) خواندن

- مهارت تمرکز و دقت در متن
  - توانایی بلند خوانی و صامت خوانی متن
  - خواندن با لحن و آهنگ مناسب
  - توانایی دریافت پیام اصلی متن
  - دریافت ارتباط بین بخش های مختلف یک متن
  - به کارگیری کار افرازه های مناسب در خواندن
  - گسترش دایره دید در خواندن
  - کسب عادات مطلوب در خواندن
- خواندن، فرایند شناختی از رمزگشایی نمادهایی نوشتاری فکر یا گفتار در استنتاج معانی از متن است.
در خواندن به دو مسئله زیر باید توجه داشت :

الف) تقویت سواد خوانداری و خرده مهارت های آوایی زبان.

ب) پرورش سواد ادراکی با در نظر گرفتن لایه ها و سطوح درک متن

خواندن به گونه های آموزش غیر مستقیم املا نیز است؛ زیرا دانش آموزان در کتاب شکل درست کلمات را می بینند، آن تصویر در ذهنشان جای می گیرد و به هنگام نوشتن در منظر دیدگان آنها پدیدار می شود. از طریق خواندن نمونه های خوب روان خوانی، فراگیرندگان با ساختار دستوری صحیح جمله ها و ترکیب های رایج زبان نوشتاری معیار نیز آشنا می شوند و در نتیجه به بسیاری از مهارت های مندرج در برنامه زبان آموزی دست می یابند.

سواد خواندن یکی از مهم ترین نیازهای یادگیری دانش آموزان در زندگی امروز است. توانایی درک مطلب، تفسیر و استنتاج از متون درسی و غیر درسی، دانش آموزان را با افکار و اطلاعات جدیدی آشنا می سازد تا راه بهتر اندیشیدن و بهتر زیستن را بیاموزند. به عبارت دیگر، «سواد خواندن» به معنای علمی جامع آن، وسیله ای است که می توان از طریق آن به ذخایر بی انتهای تجربه بشری دست یافت. خواندن، یک مهارت کلان زبانی است، که یادگیری آن مستلزم تمرین و تسلط بر ریز مهارت های خواندن است و تسلط بر ریز مهارت های خواندن مستلزم آگاهی و استفاده از راهکارها و استراتژی های کارآمد خواندن است.

خواندن فرآیندی پویا و تعاملی است که هم خواننده و هم محتوا در آنچه آموخته می شود سهیم می باشند. خواندن را تفسیر معنادار نمادهای کلامی نوشته شده یا چاپ شده تعریف کرده اند. به هر حال خواندن مهارتی است که شاید همه آن را عادی می شماریم ولی در اصل خواندن، فرآیندی است عالی و پیچیده که جزئیات متعددی را در برمی گیرد.

تحقیقات حاکی از آن است که بسیاری از دانش آموزان از مهارت روخوانی برخوردارند و متن را با صدای بلند، روان و صحیح

می خوانند، اما در بازیابی اطلاعات متن و تعبیر و تلفیق مطالب، عملکرد ضعیفی دارند. پیامد این درک ضعیف متن، در تمامی دروس نمود خواهد یافت. دانش آموز، مسئله ریاضی را می خواند، اما درک نمی کند که مسئله از او چه خواسته است؛ از این رو در حل آن دچار مشکل خواهد شد.

وقتی دانش آموز نتواند مطالب مطرح شده در کتاب درسی علوم را درک کند، آنها را حفظ می کند؛ بنابراین اندکی پس از امتحان، مطالب حفظ شده را فراموش خواهد کرد. این امر موجب می گردد که دانش آموز از همان دوره ابتدایی عادت کند که فقط به مهارت کسب دانش، آن هم به صورت سطحی بسنده کند و به مهارت اندیشیدن دست نیابد.

از طرفی، زمانی که اندیشیدن و خلاقیت در امر یادگیری نادیده گرفته شود، این فرایند به تدریج خسته کننده و کسالت آور خواهد شد. در حالی که اگر دانش آموزان بتوانند انواع متون را به صورت هدفمند و همراه با درک و آگاهی بخوانند، از کسب دانش فراتر خواهند رفت و یادگیری برای آنها، پویا و لذت بخش خواهد شد و به این ترتیب دانش آموزان توانایی استدلال و تولید علم را کسب خواهند کرد.

اولین سطح خواندن روخوانی است.

روخوانی نیز خود سطوحی دارد که گام اول آن خواندن درست و روان یک متن است. گام بعدی در روخوانی، رعایت لحن و آهنگ متن با توجه به شرایط موجود و متناسب با فضای حاکم بر متن است. در کلاس های درس معمولاً به روخوانی صحیح متن پرداخته می شود اما به لحن و آهنگ آن توجه نمی شود. خواندن زیبا مانند دمیدن روح بر پیکره بی جان متن است. در صورتی که متن با لحن مناسب خوانده نشود، زنده نیست و برای دانش آموزان جذابیتی نخواهد داشت.

سطح دوم خواندن، درک متن است

که در یک فرایند گام به گام این مهارت در دانش آموزان تقویت می شود. گام های فرایند درک خوانداری از طریق مراحل زیر طی می گردد:

اطلاعات صریح متن: منظور مطالبی است که به صورت مشخص در متن بیان شده است؛ در صورتی که دانش آموز، هنگام خواندن متن تمرکز کافی داشته باشد می تواند به پرسش ها پاسخ دهد، در این صورت او اطلاعات صریح متن را درک کرده است. (مانند سؤالات فکر کن و بگو که جواب آن به طور صریح و آشکار در متن درس آمده است).

استنباط: این مرحله از درک اطلاعات صریح متن فراتر است. منظور از رسیدن به استنباط درک مطالبی است که به طور مشخص در متن بیان نشده است و دانش آموز با توجه به اطلاعاتی که در متن آمده است و آموخته های پیشین خود درباره جهان اطراف می تواند بفهمد. مانند این پرسش که؛ داستان متن در چه فصلی اتفاق افتاده است؟

با توجه به نوشته متن کتاب فارسی پنجم که برگ های زرد و قرمز زمین را پوشانده اند. در اینجا کلمه ی پاییز صراحتاً در متن نیامده است و خواننده با توجه به متن و شناختی که نسبت به فصل پاییز دارد می تواند به استنباط رسیده و پاسخ را بگوید.

تلفیق: منظور از این سطح، کنار هم گذاشتن و بر هم نهادن همه اطلاعات متن و نتیجه گیری کردن است. بهترین مثال برای سؤال های تلفیق اطلاعات متن، درک سیر رویدادهای متن است. وقتی خواننده متنی را می خواند، باید رخداد های آن را به خاطر بسپارد، در این صورت می تواند مطالب را با هم تلفیق کند. برای سنجش این موضوع، رویدادهای متن به صورت به هم ریخته به خواننده داده می شود و از او خواسته می شود طبق ترتیب رویدادهای متن، جمله ها را شماره گذاری کند. (مانند مقایسه فصل ها با یکدیگر یا استفاده از داستان های زنجیره ای)

تفسیر: این مرحله، در حقیقت، ترکیبی از سطح درک اولیه متن و سطح دوم یعنی استنباط و تلفیق است. در واقع دانش آموز به این توانایی می رسد که تمام اطلاعات و یافته ها از متن را با هم تلفیق کند، سپس آنها را با آموخته های پیشین خود در مورد جهان پیرامونش، مطابقت داده و بدین سان، به جمع بندی آن چه از متن آموخته، برسد. (مانند نوشتن یک گزارش یا پژوهش)

نمایه مهارت خواندن																									
استنباط از متن				تلفیق				تفسیر اطلاعات متن				درک اطلاعات آشکار				توانایی خواندن متن با لحن و آهنگ مناسب				توانایی خواندن متن				اهداف	
ششم	پنجم	چهارم	سوم	دوم	ششم	پنجم	چهارم	سوم	دوم	ششم	پنجم	چهارم	سوم	دوم	ششم	پنجم	چهارم	سوم	دوم	پایه	فعالیت‌ها				
																						روخوانی			
																						بدانیم که			
																						واژه آموزی			
																						درست و نادرست			
✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	فکر کن و بگو			
✓	✓				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	درک مطلب			
																						بین و بگو			
																						بگرد و پیدا کن			
																						بپیموز و بگو			
✓					✓					✓												واژه یابی			
✓					✓					✓												دانش زبانی			
✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	درک و دریافت			
																						باهم بخوانیم			
																						می توأم بخوانم			
																						گام به گام تا روان خوانی			
✓	✓				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	بخوان و ببندیش			

د) نوشتن

- توانایی به کارگیری به‌هنگار خط و عادت مطلوب در هنگام نوشتن (خوانا نویسی و زیبا نویسی)
- نوشتن درست کلمات و جملات شنیده شده (املا و کامل کردن با توجه به تصویر، کامل کردن جمله با انتخاب درست کلمه)
- مهارت به کارگیری علائم نشانه گذاری در نوشتن
- توانایی درنگارش برخی از پاره مهارت های نگارشی (جمله سازی، انشا)

مراحل یادگیری نوشتن

- توانایی نوشتن نشانه ها (حرف نویسی) و ترکیب ها
- توانایی نوشتن صحیح عناصر زبانی (املا نویسی)
- توانایی بیان پیام از طریق جمله نویسی و متن نویسی (انشا و گزارش و...)

جدول طولی موضوعات درسی کتاب فارسی

موضوع	پایه						
	اول	دوم	سوم	چهارم	پنجم	ششم	
مهارت های زبانی (کتبی)	مهارت نوشتن	- هماهنگی چشم و دست - مهارت در حرکات ظریف - دست ورزی - خوانا و پاکیزه نویسی - نوشتن شکل صحیح واژه ها و نشانه ها - کامل کردن جای خالی با استفاده از تصویر - وصل کردن کلمات و جملات به تصاویر - مرتب کردن و جمله ساختن با تصویر	- هماهنگی چشم و دست - تقویت حرکات ظریف - تقویت و توسعه مهارت در درست نویسی واژه ها و جمله ها - خوانا و پاکیزه نویسی شکل صحیح واژه ها و جمله ها - تشخیص فعل و فاعل مناسب با توجه به جمله - مرتب کردن کلمات و نوشتن جمله با توجه به تصویر - کامل کردن جمله های ناقص با تصویر بدون تصویر - نوشتن جمله برای کلمات داده شده با توجه به تصویر	- هماهنگی چشم و دست - تقویت حرکات ظریف - تقویت و توسعه مهارت در درست نویسی واژه ها و جمله ها - خوانا و پاکیزه نویسی شکل صحیح واژه ها و جمله ها - تشخیص فعل و فاعل مناسب با توجه به جمله - مرتب کردن کلمات و نوشتن جمله با توجه به تصویر - کامل کردن جمله های ناقص با تصویر بدون تصویر - مرتب کردن تصاویر زنجیره ای و نوشتن جمله برای آن ها - درک داستان و تکمیل آن با توجه به انتخاب تصویر	- هماهنگی چشم و دست - تقویت حرکات ظریف - تقویت و توسعه مهارت در درست نویسی واژه ها و جمله ها - خوانا و پاکیزه نویسی شکل صحیح واژه ها و جمله ها - نوشتن یک جمله برای تصویر داده شده - نوشتن جمله برای کلمه داده شده - انجام فعالیت های گام به گام تا انشا - نوشتن سه جمله صحیح برای تصویر داده شده	- هماهنگی چشم و دست - تقویت حرکات ظریف - تقویت و توسعه مهارت در درست نویسی واژه ها و جمله ها - خوانا و پاکیزه نویسی شکل صحیح واژه ها و جمله ها - نوشتن سه جمله درست برای تصویر داده شده - رعایت اصول نگارش نوشتن داستان برای تصاویر - نوشتن یک انشا یا گزارش کوتاه	- هماهنگی چشم و دست - تقویت حرکات ظریف - تقویت و توسعه مهارت در درست نویسی واژه ها و جمله ها - خوانا و پاکیزه نویسی شکل صحیح واژه ها و جمله ها - نوشتن جمله برای تصویر داده شده - رعایت اصول نگارش نوشتن داستان برای تصاویر - نوشتن یک انشا یا گزارش کوتاه و نامه

کتاب فارسی (خوانداری)

این کتاب از یک سو بر قلمرو دریافت یا ادراک زبان تمرکز دارد و درست دیدن، درک خوانداری و شنیداری را آموزش می دهد و از سوی دیگر با قلمرو تولیدی زبان پیوند می یابد و در فرآیند یاددهی - یادگیری به ریز مهارت های خوانداری مانند رعایت آهنگ، لحن کلام، تکیه، مکث و درنگ در خوانش متن و سخن گفتن انتقادی می پردازد.

هدف اساسی از آموزش مهارت های زبانی، گوش دادن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن آن است که فراگیران بتوانند در گفت و شنودها شرکت کنند و با هم ارتباط برقرار نمایند. احساسات و نظرات خود را به صورت گفتار یا نوشتار بیان کنند، نوشته ای را بخوانند و فکر به کار رفته در آن را بفهمند و از شنیدن و خواندن کلام موزون و آهنگین لذت ببرند.

اگر در امر آموزش به طور همزمان به این چهار مهارت توجه شود، مثلاً اگر هنگام تدریس مهارت خواندن از روش هایی استفاده شود که همزمان به مهارت شفاهی و کتبی دانش آموزان هم توجه دارد، قطعاً نتیجه بهتری عاید خواهد شد.

این مهارت های دو به دو با هم در ارتباط هستند.

اگر می خواهید خوب صحبت کنید، باید خوب گوش کنید.

اگر می خواهید خوب بنویسید، باید خوب بخوانید.

کتاب فارسی (خوانداری) شامل مهارت های شفاهی زبان است که اهداف زیر در آن دنبال می شود:

۱- توانایی بلند خوانی و صامت خوانی

۲- خواندن با لحن و آهنگ مناسب

۳- گسترش دایره جدید در خواندن

۴- کسب عادات مطلوب در خواندن

ششم	پنجم	چهارم	سوم	دوم	پایه	نام فصل
√	√	√	√	√		ستایش
	√	√	√	√		نهادهای
		√	√	√		بهداشت
	√	√	√	√		اخلاق فردی و اجتماعی
	√	√	√	√		طبیعت
√	√	√	√	√		ایران ما
	√	√	√	√		مناسبت ها
√	√	√	√			هنر و ادب
√	√					نام ها و یادها
√						آفرینش
√						راه زندگی
√						علم و ارتباطات
√	√	√	√	√		نیایش

کتاب فارسی (خوانداری)

کتاب فارسی با ستایش آغاز و بنیایش پایان می‌یابد. این دو درس نوعی تحمیدیه یا حمد و ستایش خدا است. چون مفهوم آغاز کردن به نام کسی این است که او را موجودی پاک و منزّه از جمیع نقص‌ها و سرچشمه کمالات دانسته و می‌خواهد که عملش را با انتساب به او برکت بخشد؛ از این رو کارها را به نام هیچ کس حتی نام پیامبر(ص) نمی‌توان آغاز کرد و این است معنای تسبیح نام «الله» که در اول سوره اعلی (سبح اسم ربک الاعلی) به آن دستور داده شده است. آغاز این کتاب نیز با ذکر نام و یاد خداوند آراسته شده است.^۱ فایده دیگر شروع کارها با نام خدا، تقویت روح و انگیزه برای عمل نیکی است که مورد رضای خدا است و باز داشتن نفس از کردار بد و این از بالاترین شعارهاست. آری کارها را به نام خدای مهربان آغاز می‌کنیم و از او توفیق و برکت می‌جوییم. همان خدایی که ما را آفرید و به ما سخن گفتن و نگارش آموخت و آنچه نمی‌دانستیم به ما تعلیم فرمود: «عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ»^۲ و ما هر چه داریم از اوست و بازگشت همه به سوی اوست».

هر که نه گویای تو خاموش به

هر چه نه یاد تو فراموش به^۳

اهداف فصل های کتاب فارسی

اهداف درس ستایش و نیایش

- تقویت مهارت شکرگزاری و حفظ آفریده های خدا
- تقویت مهارت خوب دیدن به عنوان یکی از راه های شناخت خداوند
- تقویت مهارت های گوش دادن و سخن گفتن
- تقویت حافظه ی دیداری و شنیداری
- تقویت مهارت خواندن و ردیابی کلمات
- توجه به پرسش های آموزگار و پاسخگویی به آن ها

فصل نهادها

- تقویت دقت و توجه دانش آموزان در خصوص محیط اطراف خود
- توجه و دقت به تغییرات محیط اطراف در فصل های گوناگون
- ایجاد نگرش مثبت به دانش آموزان در خصوص توجه به محیطی که در آن زندگی می کند.

۱- مطهری، مرتضی، آشنایی با قرآن، ج ۱ و ۲، ص ۹۷.

۲- علق /سوره ۶۹، آیه ۵.

۳- حجتی کرمانی محمدباقر و بی‌آزار شیرازی، تفسیر کاشف، ج ۱، ص ۱۲

- آشنایی با نهادهای مختلف مانند ورزشگاه و فعالیت های به عمل آمده در آن جا
- علاقمندی به تلاش و کوشش برای رسیدن به موفقیت
- تقویت مهارت روخوانی، تصویر خوانی و توسعه واژگان کلامی
- تقویت مهارت درک متن و استنباط از متن ها
- توجه و دقت در هنگام خواندن شعر با لحن و آهنگ
- کسب مهارت در استفاده از نکات دستوری در زبان محاوره ای
- استفاده از علائم نوشتاری در هنگام نوشتن جمله
- تقویت مهارت در سخن گفتن و دقت بصری و ایجاد ارتباط منطقی بین تصاویر
- علاقه به زیبا نویسی
- گام برداشتن به سوی انشا نویسی از طریق استفاده از طبقه بندی

فصل بهداشت

- آشنایی با بعضی از فواید ورزش و لزوم انجام حرکات ورزشی
- آشنایی با کار گروهی در قالب یک فعالیت
- ایجاد نگرش مثبت به دانش آموزان در خصوص رعایت اصول بهداشتی
- تقویت مهارت روخوانی
- تقویت مهارت درک متن و بهبود سواد خواندن
- تقویت توانایی خواندن شعر
- کسب مهارت در استفاده از نکات دستوری در زبان محاوره ای
- تقویت مهارت در سخن گفتن و دقت بصری و ایجاد ارتباط منطقی بین تصاویر
- استفاده از عنصر جانشینی (ضمیر به جای اسم)
- پرورش علاقه به زیبا نویسی و گام برداشتن به سوی انشا نویسی

فصل فردی و اجتماعی

- تقویت روحیه ارج نهادن به افراد سالمند
- تشویق به انجام کارهای نیک با توجه به باز خورد های مثبت
- ایجاد نگرش مثبت به کمک و احترام به بزرگترها و انجام کار نیک

- تقویت مهارت روخوانی و تصویر خوانی و افزایش واژگان
- تقویت مهارت درک متن ، بهبود سواد خواندن ، تصویر خوانی و استنباط از متن ها و افزایش خزانه لغات
- توجه به خواندن شعر و لحن و آهنگ آن
- کسب مهارت در استفاده از نکات دستوری در زبان محاوره ای (تطابق فعل و فاعل و خواندن و نوشتن کلمات استثنا)
- تقویت مهارت در سخن گفتن ، دقت بصری و ایجاد ارتباط منطقی بین تصاویر
- پرورش علاقه به زیبا نویسی
- گام برداشتن به سوی انشا نویسی (توجه به تفاوت ها و تشابهات و جمله سازی)

فصل طبیعت

- آشنایی با جلوه های زیبای پروردگار مانند دریا و عظمت آن
- توسعه توجه و دقت به محیط اطراف خود، پرورش حس خوب دیدن، التذاذ از طبیعت، دقت و تأمل در آفریده های الهی
- آشنایی با پدیده ها و حوادث طبیعی
- تلاش برای بالا بردن اطلاعات خود در زمینه مقابله با حوادث طبیعی
- تقویت مهارت روان خوانی ، تصویر خوانی و گسترش واژگان زبانی
- تقویت مهارت درک متن ، بهبود سواد خواندن و استنباط از متن
- تقویت توجه به لحن و آهنگ شعر
- کسب مهارت در استفاده از نکات دستوری در زبان محاوره ای
- تقویت مهارت در سخن گفتن، دقت بصری و ایجاد ارتباط منطقی بین تصاویر
- انشا نویسی و جمله سازی

بخش هنر و ادب

- آشنایی دانش آموزان با هنر و مکان های فرهنگی و هنری مانند نمایشگاه کتاب و فواید کتاب خوانی
- آشنایی با حکایات کهن و جایگاه هنر در ادبیات
- آشنایی با چهره های ادبی و ماندگار فارسی و ارج نهادن به آن ها
- علاقه و ترغیب به حضور در محیط های فرهنگی و هنری
- علاقه و ترغیب به مطالعه کتاب های غیر درسی بخصوص داستان های کهن
- تقویت مهارت درک متن، بهبود سواد خواندن

- تقویت توانایی خواندن شعر
- کسب مهارت در استفاده از نکات دستوری در زبان محاوره ای
- تقویت مهارت در خواندن جملات پرسشی و استفاده از علائم سجاوندی
- تقویت و گسترش واژگان با استفاده از کلمات مرکب در گفتار و نوشتار
- گسترش دایره دید در خواندن
- توانایی دریافت پیام اصلی یک متن
- پرورش علاقه به زیبا نویسی و گام برداشتن به سوی انشا نویسی

بخش ایران من

- تقویت حس میهن دوستی و تلاش برای آبادانی و آزادی کشور
- ارج گذاری به پرچم مقدس کشور و توجه به سرود ملی
- آشنایی با بعضی از شهرهای ایران و علاقه به سفر و بازدید از جاهای مختلف کشور
- تقویت مهارت درک متن، بهبود سواد خواندن
- تقویت توانایی خواندن شعر
- کسب مهارت در استفاده از نکات دستوری در زبان محاوره ای
- تقویت مهارت استفاده از جملات پرسشی در گفتار و نوشتار و توجه به لحن گفتار و استفاده از علائم سجاوندی
- آشنایی با انواع صفت ها برای یک کلمه و مهارت استفاده از آن ها در کلام و نوشتار
- تقویت مهارت در سخن گفتن و دقت بصری و ایجاد ارتباط منطقی بین تصاویر

بخش مناسبت ها

- آشنایی دانش آموزان با مناسبت های ملی و دینی
- ایجاد علاقه به شرکت و فعالیت در این مناسبت ها
- آشنایی با مقام والای رهبر (امام خمینی «ره»)
- ایجاد حس احترام نسبت به رهبران دینی
- آشنایی با علت نامگذاری بعضی از روزهای خاص
- علاقه و ترغیب به مطالعه کتاب های دینی بخصوص زندگی پیامبران و امامان
- تقویت مهارت درک متن، بهبود سواد خواندن و توسعه ی سرعت بخشیدن به خواندن

- تقویت توانایی خواندن شعر و متون
- کسب مهارت در استفاده از نکات دستوری در زبان محاوره ای و روان خوانی کلمات
- تقویت و گسترش واژگان با استفاده از کلمات مرکب در گفتار و نوشتار
- گسترش دایره دید در خواندن
- تقویت مهارت در سخن گفتن
- توانایی دریافت پیام اصلی یک متن و بررسی آن

فصل آفرینش

- آشنایی با آفرینش و تأمل در آن ، با معرفی برخی از نمونه های زیبای طبیعت
- تقویت مهارت روخوانی
- تقویت مهارت درک متن و بهبود سواد خواندن
- تقویت توانایی خواندن شعر
- تقویت مهارت رونویسی، املا و نگارش
- تقویت مهارت سخن گفتن و درک ارتباط منطقی بین تصاویر
- تقویت دقت دیداری و تفکر با فعالیت تصویر خوانی
- پرورش علاقه مندی به زیبانویسی
- تقویت تفکر منطقی نسبت به جهان هستی ، آفریده ها و نعمت های خداوند

فصل راه زندگی

- آشنایی با سیره‌ی ائمه‌ی اطهار و بزرگان دینی به عنوان بهترین الگو در مسیر زندگی به سوی کمال و قُربِ اِلَی الله
- آشنایی با صفات برجسته انسانی مانند بخشش و گذشت
- تقویت روحیه کار و تلاش برای کسب روزی حلال
- تقویت مهارت سخن گفتن و طبقه بندی ذهن در بیان مطالب
- گسترش دامنه‌ی لغات دانش آموزان
- تقویت درک متن
- آشنایی دانش آموزان با متن ادبی توصیفی
- آشنایی دانش آموزان با متون نمایشنامه ای

- به کارگیری علائم (س)، (ع) و (ص) در جملات
- ایجاد فضای اعتماد و صمیمیت و نشاط در محیط
- تمرین سخن گفتن در مقابل جمع
- آشنایی دانش آموزان با مَثَل‌های فارسی
- تقویت مهارت نوشتن در دانش آموزان

فصل علوم و ارتباطات

- آشنایی با راه‌های کسب اطلاعات در زمینه‌های گوناگون
- معرفی انواع کتاب و کاربرد آن‌ها
- ایجاد و تقویت روحیه‌ی پرسشگری و کسب علم
- آشنایی با تکنولوژی و کاربرد علم در زندگی
- تقویت نقش تفکر در حل مسائل و مشکلات اجتماعی
- توسعه و کار بست تفکر و تعقل در زندگی دانش آموزان
- تقویت مهارت درک متن و بهبود سواد خواندن
- ایجاد علاقه به کتاب خوانی
- تقویت مهارت گوش دادن و توجه به لحن داستان
- آشنایی با سخن گفتن متناسب با مخاطب و موقعیت
- تقویت توانایی خواندن شعر

کتاب فارسی خوانداری شامل قسمت های زیر می باشد:

فعالیت ها و تجربه های یاددهی - یادگیری در کتاب فارسی					
ششم	پنجم	چهارم	سوم	دوم	پایه / فعالیت ها
√	√	√	√	√	متن درس (شعر یا نثر)
		√	√	√	بدانیم که
	√	√	√	√	ببین و بگو
√	√	√			درست و نادرست
		√	√	√	فکر کن و بگو
√	√				درک مطلب
	√	√	√	√	بگرد و پیدا کن
√	√				واژه آموزی
√	√	√			درک و دریافت
√					واژه یابی
√					دانش زبانی
			√	√	می توانم بخوانم
		√			گام به گام تا روان خوانی
√	√				بخوان و بیندیش
√	√	√	√	√	با هم بخوانیم
√	√	√			واژه نامه

فعالیت های قلمرو سواد خوانداری در کتاب فارسی

- متن درس
- شعرهای با هم بخوانیم
- می توانم بخوانم
- گام به گام تا روان خوانی
- متن های بخوان و بیندیش
- متن حکایات

فعالیت های پهنه‌ی سواد ادراکی:

- درست و نادرست در انتهای درس
- فکر کن و بگو
- درک مطلب در انتهای درس
- بگرد و پیدا کن
- واژه یابی
- درک و دریافت در انتهای بخوان و بیندیش و حکایات

فعالیت ها و اهداف کتاب فارسی خوانداری (پایه دوم تا ششم)

عنوان درس

عنوان ، موضوع محتوا را مشخص می کند و به مخاطب می گوید که محتوا در چه موردی می باشد. آموزگار توانمند و ماهر می داند که شروع هر درس به کلمات آغازین یک قصه شباهت دارد که توجه و علاقه خواننده را در آغاز داستان برانگیخته می نماید. پس با عنوان نام درس می توان انگیزه و توجه دانش آموزان را به موضوع اصلی درس جلب نمود.

تصاویر عنوانی

انسان از طریق راه های مختلف به یادگیری می رسد. یکی از این راه ها، دیدن تصاویر است. توانایی خوب دیدن و مشاهده کردن، ارتباط تنگاتنگی با یادگیری و تفکر دارد. به همین منظور و با هدف ایجاد انگیزه و فضای مناسب برای آغاز آموزش، ایجاد زمینه ای برای یادگیری، پرورش قوه تخیل و روحیه ی پرسشگری و کنجکاوی تصاویر در کتاب آورده شده است. همچنین دقت در تصویر عنوانی به درک بهتر مطالب درسی کمک می کند.

متون خوانداری کتاب فارسی (نثر و نظم)

جمله‌های متن درس بسیار روشن و واضح است و شمار جمله‌های کوتاه از جمله‌های بلند بیش تر می باشد. واژگانی که برای شرح مفاهیم و موضوع‌ها به کار رفته، در محدوده‌ی توانایی‌های زبان‌آموزی دانش‌آموزان با نیازهای ویژه در پایه‌های آموزشی مختلف می باشد. استفاده از واژگان ساده بر واژگان پیچیده در اولویت بوده است متن درس با خط نسخ نوشته شده است تا دانش‌آموز به راحتی بتواند آن را بخواند و مطالب را درک نماید.

۱- بخش بدانیم که

در این جا دانش‌آموزان با فرایند واژه‌آموزی و راه‌های واژه‌سازی در زبان فارسی آشنا می‌شوند؛ در پی آن، خزانه لغات آنها منظم و غنی تر می‌شود و گسترش می‌یابد. گسترش واژگان دانش‌آموز، در درک خوانداری و شنیداری، درست سخن گفتن و نوشتن، تأثیر آشکاری دارد. این بخش، با هدف گسترش و تقویت دامنه‌ی واژگان و آشنایی دانش‌آموزان با شیوه‌های واژه‌سازی در زبان فارسی معیار، سازماندهی شده است.

اهداف بدانیم که

آشنایی با واژگان هم معنی
تقویت مهارت سخن گفتن و گسترش دامنه واژگان
زیبایی و تنوع در سخن گفتن

نکته: این فعالیت از پایه دوم تا چهارم با عنوان بدانیم که، در کتاب فارسی خوانداری آمده و در کلاس پنجم و هشتم تحت عنوان واژه‌آموزی بیان شده است.

۲- درست و نادرست

این فعالیت، از سال چهارم در کتاب فارسی به عنوان تقویت مهارت‌های زبانی در نظر گرفته شده است و شامل جمله‌هایی است که ممکن است از نظر معنایی درست و یا برخی از جملات نادرست باشند. دانش‌آموز با مراجعه به مطالبی که از درس آموخته است به این فعالیت پاسخ می‌دهد و در نهایت خود را با دیگر دانش‌آموزان نیز مقایسه می‌کند. علاوه بر خواندن جمله، ساختار جمله‌های نوشتاری نیز برای او روشن می‌شود زیرا با خواندن متعدد یک جمله شکل نوشتاری آن برای دانش‌آموز آسان تر خواهد شد. پس نتیجه می‌گیریم بسیاری از فعالیت‌های مهارت‌های شفاهی زبان به مهارت کتبی یعنی نگارش کمک می‌کند.

۳- فکر کن و بگو

هدف از این فعالیت ایجاد ارتباط و تعامل میان معلم و دانش آموزان است. همچنین توجه، دقت، مهارت در شنیدن و سخن گفتن از دیگر اهداف این فعالیت می باشد.

با طرح پرسش هایی از درس و یا در رابطه با درس آموزگار به میزان آموخته های دانش آموز پی برده و در صورت نیاز به تمرین و تکرار می پردازد.

فعالیت های فکر کن و بگو، با هدف تقویت درک خوانداری در سطوح مختلف طراحی شده است.

نکته: این فعالیت در کتاب پایه پنجم و ششم با عنوان درک مطلب آورده شده است.

۴- بگرد و پیدا کن

یکی از مهمترین هدف این فعالیت جستجوی هدفمند و متفاوت با سایر فعالیت ها است و دانش آموز با مراجعه مجدد به متن درس بار دیگر آن را مرور می کند و با نگاه کلی به آن واژه های خواسته شده را پیدا می کند. از دیگر اهداف این بخش می توان به مطابقت دادن بین شکل نوشتاری کلمه و واژه های شنیداری و خوانداری، تقویت مهارت های زبانی و تقویت توجه دانش آموزان به جزئیات می باشد.

نکته: در پایه ششم این فعالیت با عنوان واژه یابی مطرح شده که علاوه بر اهداف فوق، مراجعه به واژه نامه و استفاده از آن را نیز آموزش می دهد و جستجوی دانش آموزان به گونه جدید برنامه ریزی شده است.

۵- ببین و بگو

این فعالیت به منظور طبقه بندی موضوع با توجه به تصاویر و بیان آن می باشد. تصاویر معمولاً درباره موضوعات تربیتی، فرهنگی و اجتماعی و برای افزایش حافظه دیداری و توالی دیداری می باشد.

اهداف ببین و بگو

- ۱) توانایی ارتباط تصاویر متوالی به یک دیگر
- ۲) مهارت در حافظه و توالی دیداری دانش آموزان و رسیدن به یک نکته ی اجتماعی، فرهنگی
- ۳) ایجاد نظم و انسجام فکری
- ۵) ارتقای مهارت شنیداری و سپس سخن گفتن
- ۶) جمله سازی برای هر تصویر و بیان آن، درک ارتباط میان تصاویر و ساخت داستان های کوتاه

۶- بیاموز و بگو

در آموزش زبان فارسی در دوره ی ابتدایی علاوه بر رشد و تقویت مهارت های زبان آموزی، نقش فرازبانی و تقویت آن در

ذهن و زبان نیز مطرح است، به طوری که دانش آموز بتواند از زبان فارسی معیار واژه‌ای را تعریف کند و سازمان درونی کلمه‌ها و جمله‌ها به طور غیر مستقیم بشناسد و بتواند جمله‌های صحیح دستوری را در گفته‌ها و نوشته‌های خود به کار گیرد.

۷- می توانم بخوانم

روان خوانی‌ها برای رشد، گسترش و تقویت مهارت‌های خواندن، در پایان هر فصل کتاب قرارداد در این قسمت دانش آموزان با نمونه‌های ساده‌ای از ادبیات آشنا می‌شوند و علاوه بر توانایی درک پیام متن با شیوه‌های مناسب خواندن، نظیر صامت‌خوانی، بلند خوانی آشنا می‌شوند.

نکته: این بخش در پایه‌ی چهارم با عنوان گام به گام تا روان خوانی و در کلاس پنجم و ششم با عنوان بخوان و بیندیش آمده است.

دلایل استفاده از داستان در روان خوانی

- آموزش غیر مستقیم مفاهیم مذهبی و ارزشی
  - گسترش و توسعه خزانة لغات و کاربرد آن در زندگی
  - ایجاد رغبت و علاقه به مطالعه و کتاب خوانی
  - ارزیابی از چگونگی خواندن و تقویت آن و درک مطلب
- درک و دریافت**

این فعالیت در تقویت تفکر و مهارت سخن گفتن دانش آموزان اهمیت زیادی دارد و چنان که از نام آن مشخص است منظور کنار هم گذاشتن تمامی اطلاعات متن و نتیجه‌گیری است.

۸- با هم بخوانیم

این فعالیت به منظور ایجاد فضایی شاد و برای آشنایی با لحن و آهنگی جدا از خواندن نثر در کتاب آمده است در این جا دانش آموز با شنیدن شعر علاوه بر تقویت مهارت گوش دادن، با آموزه‌های دینی، تربیتی و اجتماعی به صورت غیر مستقیم آشنا می‌شود. کلیه شعرهای با هم بخوانیم ساده و قابل درک برای دانش آموز است. یکی دیگر از اهداف این بخش ایجاد علاقه و انگیزه به خواندن شعر می‌باشد.

۱۰- واژه نامه

به منظور دستیابی سریع و آسان و جستجوی هدفمند تمامی واژگان فعالیت‌های بدانییم که، واژه آموزشی و واژه یابی کتاب فارسی چهارم تا ششم در انتهای کتاب به همراه معانی آن تحت عنوان واژه نامه آورده شده است.

هدف از عنوان کردن واژگان در واژه نامه

زمینه سازی برای مراجعه به فرهنگ لغت و توجه به معانی مختلف یک واژه صرفه جویی در وقت برای پیدا کردن معنی یک واژه و جستجوی هدفمند لازم است همکاران محترم به استفاده کاربردی از این قسمت توجه نمایند.

کتاب فارسی (نوشتاری)

این کتاب شامل مهارت های کتبی زبان و شامل رونویسی، کلمه نویسی و نوشتن جمله است. در کتاب کار فارسی، تمرین ها باهدف پیشرفت یادگیری بهتر فارسی طراحی شده است به گونه ای که هر یک از فعالیت ها، مهارت هایی از آموزش زبان را پرورش می دهد.

فعالیت ها و تجربه های یاددهی - یادگیری در کتاب نوشتاری					
ششم	پنجم	چهارم	سوم	دوم	پایه
			√	√	بنویس
		√			بخوان و بنویس
		√	√	√	فکر کن و انجام بده
		√			گام به گام تا انشا
√	√				املا و واژه آموزی
√	√				نگارش
√	√	√	√	√	یادآوری
√	√	√	√	√	سرگرمی
√	√	√	√	√	تمرین دوره ای
√	√				نوشتن خط تحریری

فعالیت ها و اهداف کتاب فارسی نوشتاری (پایه دوم تا ششم)

کتاب فارسی نوشتاری و نگارش بارویکرد تحلیلی و روش های فعالیت محور و فعال در آموزش زبان محتوای خاصی را پیش بینی کرده که علاوه بر تعمیق آموخته ها و آموزش های کتاب فارسی (خوانداری) می کوشد تا آموزش ها را تداوم و استمرار بخشد. این کتاب که مهارت های زبان آموزی را به طور موازی و مساوی و با آهنگی مناسب و متناسب با کتاب فارسی (فعالیت های خوانداری) آموزش می دهد، اهداف زیر را دنبال می کند:

یادآوری و تقویت مهارت های کتبی زبان، توانایی دانش آموزان در به کارگیری خط، ایجاد مهارت و تقویت درست نویسی کلمات و جملات شنیده شده، تقویت مهارت جمله نویسی و انشانویسی

۱- فعالیت یادآوری

در آغاز کتاب نوشتاری فعالیتی در قالب یادآوری آموخته های سال های گذشته طراحی شده است. این فعالیت شامل نوشتن نام تصاویر، نوشتن کلمات بر اساس نشانه های داده شده، کامل کردن جمله با فعل و فاعل مناسب، نوشتن جمله براساس تصویر و با توجه به کلمه داده شده و یادآوری نکات دستوری بیاموز و بگو در سال گذشته است از جمله اهداف این فعالیت می توان به آگاهی از توانایی ها و آمادگی های قبلی دانش آموز و میزان تسلط یادگیرنده بر پیش نیاز های درس تازه اشاره نمود. معلم قبل از تدریس ابتدا باید دانسته های دانش آموز را بسنجد تا با آگاهی از تجربیات و دانش او بتواند دانش آموز را با مطلب و مفهوم تازه ای آشنا نمود یا مهارت خاصی را به او یاد داد.

۲- بنویس

هدف از این فعالیت ها آشنایی بیشتر، تقویت و یادگیری بر اساس متن درس است. دانش آموزان آن چه در فارسی (خوانداری) خوانده و شنیده اند در این بخش به نوشته تبدیل می کنند. در این قسمت شکل نوشتاری کلمات و متن های آموخته تمرین می شود. دانش آموزان بعد از مراحل یادگیری واژه ها خواندن متن درس و رونویسی کردن از روی آنها باید بتوانند کلمات متن خوانده شده را از حفظ بنویسند. (لازم به ذکر است این فعالیت در پایه چهارم تحت عنوان بخوان و بنویس و در پایه پنجم و ششم با عنوان واژه آموزی و املا با اهداف مشابه و بالاتر از جمله ارائه ی کتبی فکر و اندیشه ی خود به صورت منظم و منطقی در حد انتظار آورده شده است).

مراحل این بخش شامل، خواندن، رونویسی کردن و املا نویسی است.

مواردی که در بخوان و بنویس آمده است:

- خواندن کلمات و رونویسی از آن ها

- رونویسی یک قسمت داده شده از متن درس

- نوشتن ادامه متن درس

- نوشتن دو یا سه خط از درس

- انتخاب چند کلمه از درس و نوشتن آن

- انتخاب کلمه بر اساس نشانه داده شده و نوشتن آن

- نقطه گذاری یک قسمت از متن درس و خواندن و نوشتن آن

مهارت املا نویسی

املا به معنی نوشتن صورت نوشتاری حروف، کلمه و جمله به جای صورت آوایی آن می باشد. دانش آموزان باید به این مهارت دست یابند تا بتوانند بخوبی بین صورت تلفظی کلمه ها و حروف سازنده آنها پیوند مناسبی برقرار کنند تا مهارت لازم را برای

نوشتن جمله و گزارش و انشا بدست آورند. دانش آموزان هنگام نوشتن املا باید نکاتی را درباره ی صداهایی که به وسیله معلم در قالب کلمات و جمله ها بر زبان جاری می شود رعایت نمایند تا حافظه شنیداری و دیداری و حرکتی آن ها تقویت شود. یعنی خوب بشنوند خوب تشخیص دهند سپس کلمه را درک کرده و آن را در ذهن مجسم کنند و پس از بازشناسی آن کلمه را با توالی درست بنویسند.

۳- فعالیت فکر کن و انجام بده

فعالیت های این قسمت عبارتند از کلمه نویسی، تصویرنویسی، کامل کردن جملات، وصل کردن، علامت زدن، رونویسی، مرتب کردن کلمه های به هم ریخته، جمله سازی، جمله نویسی، تقویت و تثبیت آموخته های کتاب خوانداری از جمله بدانیم که، درست و نادرست، بیاموز و بگو، تمرین های فکر کن و انجام بده است . این فعالیت ها به آموزگار این امکان را می دهد که ارزیابی مستمر و درستی از فعالیت های نوشتاری دانش آموزان داشته باشد تا بتواند تمرین های اصلاحی جهت رفع مشکلات نوشتاری ارائه دهد.

اهداف فکر کن و انجام بده

- تقویت حافظه دیداری و شنیداری
- بازشناسی آموخته های قبلی و ارزیابی از یادگیری دانش آموزان
- تقویت و تعمیق بخشیدن به یادگیری مطالب
- تقویت مهارت های زبانی (خواندن و نوشتن)

۴- فعالیت تمرینات دوره ای

تمرین و تکرار یکی از مهمترین عوامل برای یادگیری دانش آموزان است. او باید آنچه آموخته است را پس از تمرین در موقعیت جدید بکار بندد. به طور کلی در تمرینات دوره ای هدف اصلی تعمیق و تثبیت یادگیری مطالب با استفاده از تمرین و تکرار می باشد. در این جا آموزگار پی به ضعف های آموزشی دانش آموز برده و با آموزش ترمیمی و تمرین و تکرار سعی در رفع آن می نماید. هم چنین در خلال این تمرین ها که در قالب جدید و متنوع ارائه شده است علاوه بر یادآوری مطالب مهارت های زبانی را نیز تقویت می نماید.

۵- فعالیت هنر و سرگرمی

این بخش شامل، جمع بندی، بازخوانی و بازآموزی درس های فصل در قالب جدول، بازی سرگرمی به منظور تثبیت یادگیری در محیطی شاد و کاهش اضطراب و ایجاد اعتماد به نفس دانش آموزان است.

در پایه پنجم و ششم به منظور آشنایی با خط تحریری تمرین هایی در نظر گرفته شده است که شامل ارزیابی نبوده و فقط برای دقت و توجه دانش آموزان به انواع خطوط فارسی بخصوص خط نستعلیق و ایجاد علاقه برای یادگیری این نوع خط و به کارگیری آن در نوشتن و توجه بیشتر به خط زمینه می باشد.

اهداف فعالیت هنر و سرگرمی

- باز آموزی آموخته ها در قالب موقعیت جدید و فراهم آوردن محیطی شاد در قالب سرگرمی
- تقویت مهارت خواندن و نوشتن
- آشنایی بیشتر با جملات خبری و پرسشی
- تفکیک کلمات به نشانه های آموخته شده
- آشنایی با حل جدول
- جمع بندی، بازخوانی و بازآموزی درس های هر فصل
- آشنایی با خط تحریری

انشاء

در لغت نامه ی دهخدا انشاء یعنی آفرینش، ایجاد، سخن پردازی، نویسندگی، شاعری، نوشته ی فصیح و با سجع، قافیه و هر نوع نوشته ای که مراد از آن نمایاندن قدرت نویسندگی و تعیین ارزش نوشته باشد.

اهداف آموزش انشاء

یکی از اهداف اساسی درس انشاء تقویت قوه ی استدلال، تفکر و دقت دانش آموزان و تحریک آن ها به درست دیدن، درست شنیدن و سپس دیده و شنیده خود را به طرز ساده و روشن بیان کردن و نوشتن است، که این فعالیت برای دانش آموزان با نیازهای ویژه، از جمله سازی و بندنویسی شروع و تا نوشتن انشاء گزارش و نامه نویسی در مورد یک موضوع و کسب مهارت در نوشتن پیش می رود.

گام به گام تا انشا نویسی (پایه دوم تا پایه ششم)

- وصل کردن کلمه و جمله به تصویر مناسب
- کامل کردن جمله (با توجه به نام تصویر، تصویر کلی)
- مرتب کردن جمله به هم ریخته با توجه به تصویر
- کامل کردن جمله با توجه به نام تصویر در قالب یک داستان
- کامل کردن جمله با توجه به نام تصویر و رونویسی آن

- استفاده از حروف اضافه (از - به)
- مرتب کردن جمله های به هم ریخته
- کامل کردن جمله با توجه به تصویر، با (ها جمع - افعال اول و سوم شخص - فاعل سوم شخص)
- کامل کردن جمله بدون تصویر (انتخاب کلمه درست از بین دو کلمه، از متن درس، انتخاب فعل و فاعل مناسب)
- جمله سازی با توجه به تصویر با کلمات داده شده
- کامل کردن جمله با انتخاب فعل و فاعل مناسب (اول شخص مفرد و جمع)
- مرتب کردن جمله با کلمات به هم ریخته با حروف اضافه (به - از) به طور مستقل
- کامل کردن جمله های متن درس با کلمه ی مناسب
- کامل کردن جمله با دو جای خالی با توجه به تصویر کلی
- جانشین کردن ضمیر به جای اسم
- نوشتن جمله برای چند تصویر، سپس نوشتن آن ها به ترتیب
- جمله سازی با کلمات داده شده بدون تصویر (استفاده از تخیل)
- کامل کردن یک متن با توجه به کلمات داده شده
- گذاشتن علائم نگارشی در جمله
- مرتب کردن کلمات بدون تصویر
- نوشتن دو جمله برای یک تصویر مشترک
- نوشتن سه جمله برای یک کلمه مشترک بر اساس سه تصویر داده شده، سپس نوشتن آن ها به ترتیب
- کامل کردن یک جمله با بیش از یک کلمه برای سه جمله با توجه به تصویر و سپس نوشتن آن ها به ترتیب
- انتخاب موضوع و نوشتن انشا در مورد آن
- نوشتن موضوع برای یک تصویر
- نوشتن گزارش
- نوشتن انشا برای یک تصویر و یا یک موضوع

ارزشیابی

- در گذشته، ارزشیابی برای گزارش به والدین در مورد پیشرفت فرزندشان در مدرسه صورت می گرفت. شیوه های ارزشیابی معاصر چند منظوره بوده و در حال حاضر ارزشیابی برای مقاصد زیر انجام می شود:
- پایش پیشرفت و مستند سازی نتایج یادگیری دانش آموز.
  - حمایت از یادگیری و پیشرفت دانش آموزان از طریق برنامه آموزشی.

- اطلاع رسانی در مورد شیوه آموزش و بهبود برنامه ها.

آموزگار باید بر یادگیری و پیشرفت دانش آموز به طور مستمر و از طرق گوناگون پایش داشته باشد و به جای تمرکز تنها بر دانش و مهارت، در حال حاضر طیف وسیع تری از صفات و نگرش ها مورد پایش قرار می گیرد. پایش فرآیندی مستمر است که به موجب آن آموزگاران به صورت نظام مند طیف وسیعی از مدارک را به منظور ارزشیابی پیشرفت دانش آموزان جمع آوری می کنند دانش آموزان نیز اغلب در فرآیند پایش درگیر هستند.

ارزشیابی باید به عنوان جزء جدایی ناپذیر تدریس و نه به عنوان فعالیت جدا از تدریس و یادگیری دیده شود؛ وقتی صحبت از ارزشیابی است باید سه چیز در نظر گرفته شود:

۱- چرا ارزشیابی شود؟ (اهداف ارزشیابی چیست؟)

۲- چگونه ارزشیابی شود؟ (از چه ابزارهایی برای ارزشیابی می توان استفاده نمود؟)

۳- پایش و گزارش نتایج ارزشیابی

ارزشیابی به عنوان فرآیندی سازنده یا آموزنده استفاده می شود که اطلاعات بدست آمده از آن به منظور حمایت و بهبود یادگیری، در فرآیند تدریس به عنوان تکلیف مهمی مورد توجه قرار می گیرد.

ارزشیابی به ابزاری برای تشخیص مسائل شناخته شده یا شناخته نشده تبدیل شده این اطلاعات برای اطلاع رسانی عمل پس از آن به یادگیری دانش آموزان در جهت مورد نظر توسط آموزگار مورد استفاده قرار می گیرد.

اگر معلمی پس از اندازه گیری و بدست آوردن اطلاعات کیفیت نتایج یا اطلاعات به دست آمده را مورد توجه قرار دهد و به تحلیل آن بپردازد، گفته می شود که او عمل ارزشیابی انجام داده است. مثلاً هرگاه این نمرات را تقسیم کنیم، یعنی آن ها را با معیار های ویژه یا ضوابط معین مقایسه کنیم، دیگر تنها عمل اندازه گیری انجام نداده ایم، بلکه توانایی پیشرفت شاگردان را ارزشیابی کرده ایم. پس از ارزشیابی نوعی داوری در مورد فرد است بر اساس اطلاعاتش.

بنابراین ارزشیابی: سنجش عملکرد یادگیرندگان و مقایسه ی نتایج حاصل یا اهداف آموزش از قبل طراحی شده به منظور تعیین پیشرفت یا افت تحصیل دانش آموزان و در نهایت تلاش کلی از سوی هر سه - معلم، دانش آموز و والدین- برای افزایش نقاط قوت و مرتفع ساختن نقاط ضعف خودشان.

انواع ارزشیابی

الف - ارزشیابی آغازین

ارزشیابی آغازین^۱ یا سنجش آغازین^۲ در آغاز درس و قبل از شروع فعالیت های آموزشی معلم و کوشش های یادگیری دانش آموزان اجرا می شود. «منظور از سنجش آغازین یا ارزشیابی آغازین نخستین اقدام معلم از بابت ارزشیابی دانش آموزان است و معمولاً به دو منظور یعنی برای پاسخ دادن به دو پرسش زیر مورد استفاده قرار می گیرد:

۱- آیا یادگیرندگان از قبل بر دانش و مهارت های پیش نیاز درس تازه تسلط کسب کرده اند؟

۲- یادگیرندگان چه مقدار از هدف ها و محتوای درس تازه را قبلاً یاد گرفته اند؟»

ب - ارزشیابی پایانی یا نهایی

این نوع ارزشیابی بیشتر در مدارس کشور ما و در هر سه مقطع رواج داشته ولی امروزه در مقطع ابتدایی رواج ندارد و در حال حاضر در دوره های اول و دوم دوره ی متوسطه اعمال می شود. این نوع ارزشیابی معمولاً در پایان دوره ی آموزشی یعنی در پایان یک سال و یا نیمسال تحصیلی صورت می گیرد که به آن ارزیابی نهایی یا تراکمی و یا پایانی گفته می شود و منظور از آن تعیین نوع عملکردها یا هدف های نهایی است. در واقع از نتایج این نوع ارزشیابی در پایان نیمسال اول برای رفع نواقص آموزشی و در پایان یک سال تحصیلی، برای ارتقاء دانش آموزان به پایه ی بالاتر صورت می گیرد. معلم به کمک این ارزیابی، معلوم می کند که یادگیرندگان تا چه میزان به اهداف اصلی درس دست یافته اند و پیشرفت کلی آنان چه وضعی دارد؟ لازم به ذکر است که از این نوع ارزشیابی، به عنوان ارزشیابی مجموعی یا تراکمی نیز یاد می شود.

ج - ارزشیابی تکوینی یا مستمر

ارزشیابی مستمر معادل فارسی عبارت formative evaluation می باشد. واژه ی formative را به معنای تکوینی، سازنده، رشددهنده و شکل دهنده ترجمه کرده اند. به نظر می رسد اگر به جای کلمه ی ارزشیابی مستمر از عبارت ارزشیابی پویا، ارزشیابی سازنده، ارزشیابی رشد دهنده و ... استفاده شود، مطلوب واقع خواهد گشت. این نوع ارزشیابی، نه در پایان دوره ی آموزشی بلکه در طول دوره ی آموزشی در فرآیند آموزشی اجرا می شود و هدف از آن این است که از نحوه ی یادگیری و پیشرفت دانش آموزان و از شیوه ی راهنمایی معلم اطلاع حاصل گردد و به رفع مشکلات آموزشی در حین فرآیند آموزشی پرداخته شود. به این نوع ارزشیابی تکوینی گفته می شود چون زمانی اجرا می شود که یادگیری هنوز در حال تکوین و شکل گیری است.

۱- ارزشیابی آغازین (pre evaluation)

۲- ارزشیابی آغازین یا سنجش آغازین (pre assessment)

ارزشیابی تکوینی و سازنده، فقط فعالیت های داخل کلاس و مدرسه ی دانش آموزان را شامل نمی شود؛ چرا که همه ی ما به آموزش های رسمی و غیر رسمی باور داریم. لذا در این نوع ارزشیابی، فعالیت های خارج کلاس دانش آموزان نباید مورد غفلت واقع گردد.

شیوه های ارزشیابی

امروزه برای سنجش و ارزشیابی در مدارس و دانشگاه ها از چند آزمون بیش از همه استفاده می شود که عبارتند از: آزمون های تشریحی (سؤالات واگرا و همگرا)، آزمون های کوتاه پاسخ و آزمون های عینی و آزمون های شفاهی. در آزمون های تشریحی یا انشایی دانش آموزان به یاری مفاهیم و بیان خود به پرسش ها پاسخ می دهند. از همکاران گرامی انتظار می رود که نسبت به سؤالات انشایی از نوع واگرا بیشتر بها دهند؛ چرا که سؤالات انشایی هست که تخیل و خلاقیت دانش آموزان را بروز و پرورش می دهد. آزمون عینی که از پرسش های زیاد و متنوع تشکیل یافته است از آزمون شوندگان می خواهد در میان پاسخ های مختلف برای هر پرسش پاسخ درست را بیابند و در پاسخنامه مشخص کنند. آزمون کوتاه پاسخ انواع مختلف سؤالات کامل کردنی، نقطه چین و جواب کوتاه را شامل می شود. آزمون شفاهی برای دانش آموزان باهدف آزمون دانش آموزانی که نمی توانند از دست های خود به طور شایسته بهره جویند تهیه شده است ولی معمولاً در کلیه مدارس رواج قابل توجهی دارد. این روش موجب حفظ کردن طوطی وار مطالب توسط دانش آموزان می شود و وقت زیادی از کلاس را تلف می کند. این روش برای کلاس های پرجمعیت نمی تواند روش مناسب باشد.

ابزارهای ارزشیابی

امروزه ابزارهای متعددی برای ارزشیابی دانش آموزان طراحی شده است که به صورت فهرست وار به نمونه ای از آنها اشاره می شود.

الف) فهرست مشاهدات

معلم در این روش، ابتدا اهداف آموزشی مورد نظرش را در قالب پنج عنصر و در راستای ارتباط با چهار عرصه بر روی کاغذ طراحی کرده و با تکمیل این جدول برای دانش آموزان چه به صورت انفرادی و چه به صورت گروهی در مورد میزان تحقق یا عدم تحقق اهداف آموزشی مورد به قضاوت می پردازد. در صورت عدم تحقق پذیری، باید به بازنگری فرآیند آموزشی و یادگیری پردازد.

ب) پروژه

پروژه یا واحد کار معمولاً به فعالیت های اطلاق می شود که در راستای اهداف برنامه ی درسی طراحی شده و نسبت به تکالیف معمولی پیچیده تر، زمان بر و دقت طلبی بیشتری نیاز دارد. این قسم از ابزار ارزشیابی می تواند هم به صورت انفرادی و

هم به صورت گروهی انجام پذیرد. برای این که واحد کار دانش آموزان به نتایج مطلوبی منجر گردد، باید فعالیت‌های آنان در مسیر درست هدایت گردد. بهتر است موضوعات پیشنهادی مورد علاقه‌ی آنان باشد. در سطوح پایین‌تر به فرآیند کار نسبت به نتایج کار، توجه بیشتری شود. سعی شود فرآیند کار دانش آموزان به درستی ارزشیابی شود تا موجب دلسردی آنان نشود.

ج) پوشه‌ی کار نما

پوشه یا پوشه‌ی کار نما و به عبارت دیگر، پوشه‌ی کار است. مجموعه‌ی کار دانش آموز در این پوشه قرار می‌گیرد. از جمله، آزمون‌های کاغذ مدادی، نقاشی‌ها، کارهای پژوهشی، خلاصه‌نویسی و... در پوشه قرار می‌گیرد. سعی کنید این اختیار عمل را به دانش آموز بدهید که بهترین نوع کار و اثرش را انتخاب و در پوشه‌ی کارش قرار دهد. مهم‌ترین مزیت پوشه‌ی کار این است که خود دانش آموز و حتی اعضای خانواده‌اش، آثارش را می‌بینند و از میزان پیشرفت او آگاهی پیدا می‌کنند و برای رفع نواقص چاره‌اندیشی می‌کنند.

د) آزمون عملکردی

آزمون بسیار جامع و معتبری است که تمام سطوح آموزشی را می‌سنجد. « تکالیف و آزمون‌های عملکردی، آموخته‌های فراگیر را در حیطه‌های مختلف در عمل به کار می‌گیرد و فراگیر طی انجام آن، نشان می‌دهد تا چه اندازه در کاربرد آموخته‌ها تواناست. » همچنین می‌توان اطلاعاتی را به دست آورد و فهمید که میزان سطح دانشی آنان تا چه اندازه است. در واقع این نوع آزمون از دانش آموزان می‌خواهد که آموخته‌های خودشان را به صورت عملی و مهارتی به عرصه‌ی ظهور در آورند.

این آزمون به این زیر شاخه‌ها تقسیم می‌شود: آزمون عملکرد کتبی، آزمون شناسایی، آزمون عملکردی در شرایط شبیه‌سازی شده، نمونه‌ی کار. آزمون کتبی عملکردی بیشترین فاصله و آزمون نمونه کار، کم‌ترین فاصله را از عملکرد و زندگی واقعی دارند.

بخش دوم

روش های یاددهی - یادگیری

روش های آموزش

معلمی، هنری چند سویه است. یک سوی آن توانایی های علمی و تخصصی است؛ سوی دیگر بر خورداری از هوش و خلاقیت فکری و سوی دیگر آن، توانایی های زبانی است و... اما یکی از اضلاع بسیار مهم و کارا در معلمی، داشتن روش و شیوه مناسب تدریس و آموزش است.

اعتلای کیفیت آموزش و ثمربخشی معلمان در زمینه بهبود یادگیری شاگردان، به حرفه ای شدن معلمان و به میزان توانایی آنان در بهره گیری از روش های متنوع و فعال، بستگی دارد هدف از به کارگیری روش های مختلف در آموزش، ایجاد تنوع و جذابیت در محیط یادگیری و دلنشین کردن موضوع آموزش است. در این نگاه، معلم از متکلم وحده بودن به تسهیل کننده فرایند یاد دهی - یادگیری تغییر نقش می دهد و از استعدادها و مسئولیت پذیری دانش آموزان در جهت بهبود وضعیت آموزشی بهره می گیرد.

معلمان عزیز می توانند روش ها و الگوها را با توجه به شرایط و عواملی مانند فضای فیزیکی کلاس، موقعیت جغرافیایی و بومی، وضعیت روحی دانش آموزان، وضعیت آب و هوای منطقه، امکانات مدرسه، توانایی های شخصی و خلاقیت های فردی خود و بالاخره حس و حال دانش آموزان انتخاب کنند.

توجه: روش های ارائه شده در این کتاب پیشنهادی است و معلمان عزیز می توانند با توجه به شرایط روش دیگری را برای تدریس انتخاب کنند.

روش های پیشنهادی برای تدریس فارسی کلاس دوم تا ششم

کلاس دوم: در این جا دانش آموزان با روش های تدریس درس بر اساس بازی - قصه گوئی - الگوی پیش سازمان دهنده - الگوی ساختن گرایی - روش تدریس مشارکتی - الگوی دریافت مفهوم - روش کارایی گروه - ایفای نقش - پرسش و پاسخ - نمایشی - توضیحی آشنا می شوند.

کلاس سوم: علاوه بر روش های ذکر شده در کلاس دوم، گردش علمی و روش های بحث گروهی نیز اضافه گردیده است
کلاس چهارم: دانش آموزان با تدریس درس بر اساس الگوی تدریس مبتنی بر همکاری از جمله: روشن سازی طرز تلقی روش های بحث گروهی - اعضای گروه - کاوشگری و بارش فکری آشنا می شوند.

کلاس پنجم و ششم: از روش های بدیعه پردازی، اکتشاف گروهی و حل مسئله علاوه بر روش های مورد استفاده در پایه دوم تا چهارم نیز استفاده شده است.

انواع روش های تدریس

روش های زبانی

- تنها مدرس یا معلم فعالیت می کند.
- تدریس مستقیم و آشکار است.
- به این روش معلم محور یا آموزش گرایی هم گفته می شود.
- این روش برای دست یابی به هدف های مشخص ارزشمند است.

روش های فعال

- دانش آموزان نقش فعالی در یادگیری دارند.
- دانش آموز به همراه معلم و مدرس به فعالیت پرداخته است.
- فرد باید فهم خودش را نیز از طریق تجربه دست اول بسازد.
- به این روش سازنده گرایی هم گفته می شود.

انواع روش های تدریس معلم محور

روش تدریس توضیحی

دیوید آزوبل از پیشگامان و سخن گویان روش تدریس توضیحی است:

این روش به انتقال مقدار زیادی از اطلاعات به گروه کثیری از مخاطبان در محدوده زمانی کوتاهی کمک می کند. روش تدریس توضیحی عبارت است از انتقال مستقیم اطلاعات به دانش آموزان با استفاده از مطالب چاپی (کتاب یا جزوه) و یا بوسیله سخنرانی، این روش تدریس برای آموزش مفاهیم و مهارت ها مطلوب است. در این روش معلم هم اصول و هم راه حل مسائل را ارائه می کند و تمام مطالبی را که باید آموخته شود، به دانش آموزان عرضه می کند. در حین ارائه مطالب معلم تلاش می کند مثال ها و نمونه های زیادی را تدارک ببیند تا دانش آموزان بتوانند مفاهیم و اصول را تعمیم داده و در موقعیت های جدیدی بکار گیرند.

فعالیت معلم

- ۱- توضیح و تشریح گام به گام مطالب تا آن که فراگیران به حد تسلط دست یابند.
- ۲- ارائه مثال و نشان دادن نمونه درباره مفاهیم و مهارت ها
- ۳- الگوسازی یا توصیف تکلیف یادگیری
- ۴- پرهیز از حاشیه رفتن و تمرکز به موضوع اصلی درس
- ۵- توضیح مجدد نکات دشوار درس

مراحل روش تدریس توضیحی

مرحله اول، جهت دهی: در این مرحله، چهار چوب درس طرح، و انتظارات خود را بیان می کنیم و همچنین، تکالیف سه گام خاص برای مرحله حاضر مورد نظر است.

- بیان هدف درس و سطح عملکرد

- نشان دادن رابطه درس حاضر با تجارب و یادگرفته های پیشین دانش آموزان

- بیان و تعیین مسئولیت های دانش آموزان در فرایند فعالیت های تدریس یادگیری.

مرحله دوم، ارائه توضیح: در این مرحله که، بیشترین زمان را به خود اختصاص می دهد، به تشریح و توضیح مفاهیم اصلی درس می پردازیم. هر اندازه توضیحاتی که ارائه می دهیم روشن و عاری از ابهام باشد، میزان یادگیری دانش آموزان بیشتر خواهد بود. به دیگر سخن، در مرحله حاضر، باید مفهوم را توضیح دهیم و نمایش دیداری تدارک ببینیم و تمریناتی را ارائه کنیم. باتوجه به جدید بودن مفهوم الزامی است که آن را با چند مثال عرضه کنیم. انتقال اطلاعات درباره مفهوم به صورت دیداری و شنیداری به نحوی که دانش آموزان قادر باشند مطالب را در مراحل نخستین فرا بگیرند حایز اهمیت است. در این مرحله باید درک و فهم دانش آموزان از مفهوم ارائه شده هم مورد نظر باشد.

مرحله سوم، تمرین منظم: در مرحله حاضر، معلم تمرین هایی را در اختیار دانش آموزان قرار می دهد و نحوه انجام دادن آن ها را هم مشخص می کند. در این مرحله مطلوب است دانش آموزان را ترغیب کنیم به صورت همیار به انجام دادن تمرین ها اقدام کنند. از فعالیت های اساسی معلم، این است که به دانش آموزان کمک کند تا روحیه همکاری را حفظ کنند و کار تمرین را فقط یک نفر برعهده نگیرد. در غیر این صورت، همیاری عینیت نمی یابد. بهتر است در همیاری تقسیم کار صورت گیرد. در کل دانش آموزان فقط باید به صورت مشترک به انجام دادن تمرین بپردازند، بلکه آنان باید مراقب و مشاهده گر نحوه عملیات یکدیگر باشند.

مرحله چهارم، تمرین مستقل: این مرحله، مرحله پایانی روش تدریس توضیحی است. مرحله حاضر، از زمانی آغاز می شود که بیش از ۹۰ درصد دانش آموزان کلاس درس به درستی تمرین های ارائه شده را انجام داده باشند. هدف از تمرین مستقل ارائه کمکی است به دانش آموزان تا بتوانند بر ژرفای یادگیری خود بی افزایند و در نگهداری ذهنی موفق گردد. از سوی دیگر اجرای مرحله تمرین مستقل به معلم یاری می کند تا به میزان تثبیت یادگرفته های ذهنی پی ببرد. معلم می تواند، این مرحله را در کلاس اجرا کند تا آنکه فعالیت های مربوط آن را دانش آموزان به عنوان تکلیف خانه در منزل انجام دهند.

روش نمایش

یادگیرندگان مهارت های خاصی را از طریق مشاهده و دیدن فرا می گیرند بدین صورت که معلم مهارت های فنی و ذهنی را در برابر چشم یادگیرندگان انجام می دهد آنگاه یادگیرندگان مهارت های فنی و ذهنی را شخصاً تکرار و انجام می دهند در روش نمایش انجام تکلیف هم نشان داده می شود و هم توضیح داده می شود. با این روش دانش آموزان با نیاز های ویژه می توانند همزمان با مشاهده مراحل انجام درست یک تکلیف یا مهارت که نمایش داده می شود، به چگونگی انجام آن نیز گوش دهند. در روش نمایش معلم با انجام نمونه رفتار دقیقاً مشخص می کند که از دانش آموز با نیازهای ویژه انتظار چه نوع رفتاری را دارد. همچنین این روش فرصت های بیشتری را برای دانش آموزان با نیازهای ویژه فراهم می کند تا در مقابل همسالانشان موفق شوند و رخداد رفتار نامناسب در موقع آموزش معلم و یادگیری دانش آموز را کاهش دهد. در تدریس به روش نمایش معلم به سهولت می تواند ارزشیابی فرایندی داشته باشد. بنابراین تا جائیکه امکان دارد از مواد و وسائل و منابع و تجهیزات واقعی استفاده کرد و شیوه نمایش دادن را به گونه ای طراحی و انجام داد تا همه بتوانند ببینند، بشنوند و تمرین کنند.

یادگیری در حد تسلط

طرفداران روش آموزش برای یادگیری در حد تسلط معتقدند که همه دانش آموزان می توانند به همه هدف های یادگیری دست یابند ولی زمان لازم برای رسیدن به تسلط از دانش آموز به دانش آموز دیگر متفاوت است. به همین دلیل آموزش تا زمانی ادامه پیدا می کند که یادگیرنده بر محتوای درسی تسلط کامل پیدا کند.

یادگیری در حد تسلط به این صورت تعریف می شود:

روشی برای سازمان دادن به آموزش، متکی به این فرض که دانش آموزان می توانند بیاموزند به شرط آن که زمان و کمک مورد نیاز آنان در اختیارشان گذاشته شود.

در این روش اعتقاد بر این است که همه یادگیرندگان می توانند همه آنچه آموزش داده شده را یاد بگیرند مشروط به آن که زمان لازم به آنها داده شود و هر زمان که نیاز به کمک داشته باشد به آنها کمک شود و معلم برای این که مطمئن شود دانش آموزانش به سطح مورد نظر در یادگیری رسیده اند از پیش یک معیار یا یک ملاک برای آن ها تعیین می کند که آن را ملاک در حد تسلط می نامند.

روش پرسش و پاسخ

با طرح پرسش شاگرد به تفکر واداشته می شود. این روش به ویژه برای مرور آموخته های قبلی دانش آموزان و ارزیابی میزان دانش و اطلاعات آنها از درس تازه روش بسیار مؤثری است.

هدف از روش پرسش و پاسخ تشخیص و تحریک تفکر، توانایی‌ها و علائق، تقویت قدرت استدلال، سنجش و قضاوت استفاده از تجارب و دانسته‌های گذشته و ایجاد اعتماد به نفس در دانش آموز است.

روش پرسش و پاسخ در کلاس‌های فراگیر می‌تواند ضمن ارزیابی دانسته‌های قبلی دانش آموز، زمینه ساز تدریس و حتی جایگزین تدریس مستقیم دانش آموزان با نیازهای ویژه شود. البته معلم باید ترتیبی اتخاذ کند که همه‌ی دانش آموزان در جریان فعالیت‌های آموزشی قرار گیرند.

سؤالات باید باعث جلب توجه و افزایش انگیزه یادگیری دانش آموزان شود.

انواع روش‌های تدریس دانش آموز محور روش تدریس بازی

بازی صورت جهانی دارد و برای هر کسی ضروری است. پیچر، لشر، براون اظهار می‌دارند که یادگیری بهینه با بازی محقق می‌شود.

بازی جنبه متفاوتی از پیشرفت کودکان را در بر می‌گیرد. کودکان در مدت بازی مفاهیم علوم و ریاضی و مطالعات اجتماعی را به آسانی فرا می‌گیرند.

روی هم رفته بازی به سه قسمت بازی‌های اجتماعی، بازی‌های شناختی و تخیلی تقسیم می‌شود:

انواع بازی‌ها:

بازی کارکردی (بازی حسی حرکتی): هر عمل ساده تکراری ناشی از حرکت دادن عضلات با استفاده از اسباب بازی یا بدون آن، برای مثال هل دادن توپ یا کشیدن عروسک

بازی سازندگی: دست ورزی اشیا برای ساختن یا تولید چیزی

بازی نمایشی: بهره‌گیری از موقعیت تخیلی برای برآوردن نیازها و آرزوهای شخصی

بازی قاعده مند (بازی شناختی): هر فعالیت مبتنی بر قاعده، ساخت و هدف مورد توافق از سوی اعضای بازی

بنابراین می‌توان گفت بازی از روش‌های ارزنده یادگیری است که می‌توان در موقعیت‌های زیر بکار برد:

۱- از بازی می‌توان در آغاز فعالیت درس بهره گرفت. بازی مطمئن‌ترین روش و ابزار برای جلب توجه، افزودن بر علاقه، هماهنگ کردن فرایند یادگیری و آماده کردن شرایط برای فعالیت‌های آتی است. بازی زمینه را برای تعامل آسان و سریع آماده

ساخته و تجاربی را در آغاز کار به عموم دانش آموزان عرضه می کند.

۲- از بازی می توان در طی فرایند تدریس بهره گرفت. به ویژه بازی را می توان برای ارائه انواع گوناگونی از تجارب به کار گرفت.

۳- برای خلاصه کردن یا به پایان بردن درس هم می توان از بازی کمک گرفت. بازی باید پایانی شوق آفرین و اشتیاقی پایا برای یادگیری درس یا دروس پسین فراهم آورد.

مراحل اجرای روش تدریس مبتنی بر بازی

مرحله نخست، بیان هدف: در مرحله حاضر تلاش می کنیم هدف درس را به روشنی و در نهایت سادگی به دانش آموزان بیان کنیم.

مرحله دوم، شرح بازی: در مرحله حاضر، بازی مورد نظر برای آموزش مفاهیم را شرح می دهیم. لازم است در شرح بازی دستورالعمل مورد نیاز و نحوه انتخاب افراد برای بازی هر یک از دانش آموزان و وسائل مناسب برای کمک به غنی سازی بازی مشخص گردد.

مرحله سوم، اجرای بازی: این مرحله عملی ترین بخش اجرای روش تدریس مبتنی بر بازی است. در مرحله حاضر همه دانش آموزان نقش فعالی در یادگیری دارند و معلم هم به مثابه راهنمای فعالیت های بازی عمل می کند. همچنین انواع وسائل کمک آموزشی فراهم شده هم در اختیار دانش آموزان قرار داده می شود.

مرحله چهارم، نتیجه گیری و ارزشیابی: در روش تدریس مبتنی بر بازی مرحله پایان روش تدریس که نتیجه گیری است با فعالیت ارزشیابی همراه است. در مرحله حاضر تلاش می شود توجه دانش آموزان به برآورد فعالیت هایی سوق داده شود. از آنجا که عده ی زیادی از دانش آموزان در فعالیت بازی شرکت می کنند به احتمال زیاد به مفهوم مورد نظر برای یادگیری تسلط می یابند. از این رو از نتیجه گیری بازی به قصد ارزشیابی هم بهره می گیرد.

روش قصه گوئی و قصه خوانی

قصه و نقش آن در جسم و روح انسانها امری ثابت شده است. این تأثیرگذاری در سنین کودکی بسیار بیشتر می باشد، زیرا کودک گرایش زیادی به سمت آن دارد.

قصه گوئی یکی از قدیمی ترین و مؤثرترین هنرهاست، هنری نه در روی صحنه، بلکه در کنار بچه ها. مریدان و اولیای کودکان غالباً دیده اند که یک داستان جالب چگونه یک عده کودک ستیزه جو را با هم دوست و متحد کرده است. ولی این نکته را نیز نباید از نظر دور داشت، که تأثیر قصه بدون زحمت انجام نمی گیرد. بلکه باید داستان، خوب آموخته و

به خاطر سپرده شود و چنان بازگردد که توجه کودکان بازیگوش را نیز به خود جلب کند و چون حفظ کردن قصه، کار نسبتاً دشواری است و احتیاج به مطالعه و دقت فراوان دارد، این سؤال پیش می‌آید که چرا اصولاً داستان را از روی کتاب برای کودکان نخوانیم؟ جواب این است که داستان گویی مستقیم تر از کتاب خوانی است. در قصه گویی بین شما و کودک کتابی وجود ندارد. کودک به صورت و چشمان شما خیره می‌شود، هر نوع تغییر حالت شما در او مؤثر می‌شود، به شوخی‌های قصه می‌خندد و از حوادث آن به هیجان می‌آید و علاوه بر محتوای داستان، لذتی را که شما در گفتن داستان می‌برید، می‌گیرد و به وجد می‌آید.

شما هم کودک را می‌بینید و نشاط او لذت شما را افزایش می‌دهد. از طرفی، رابطه نزدیک بین قصه گو و کودک باعث می‌شود که گوینده هر نوع اشکالی را که در درک داستان برای کودک پیش می‌آید، در چهره او ببیند و کوشش کند تا کلمه و یا جمله نامفهوم را به او بفهماند. خلاصه می‌توان گفت داستان گویی ارتباط مستقیمی است میان کودک و بزرگسال که درست به اندازه صحبت کرد نمی‌تواند صمیمی و عادی باشد و چون محیط داستان گویی گرم و دوستانه است، کودک خیلی راحت تر می‌تواند مطلب را بفهمد و بپذیرد.

همچنین به تجربه ثابت شده است که اجرای برنامه داستان گویی و داستان خوانی عامل مؤثری در بالا بردن سطح کتاب خوانی کودکان است و قبل از آنکه کودک قدرت مطالعه کتاب را بیابد، به راحتی می‌تواند به دنیای کتاب وارد شده و بین خود و کتاب رابطه عمیق و عاطفی ایجاد کند.

مراحل اجرا

- دانش آموزان را برای گوش دادن به قصه آماده کنید.

- قصه مناسبی را انتخاب و آن را با رعایت حالت‌های عاطفی و با ایجاد تغییرات مناسب در صدا و حرکات صورت، دست‌ها و بدن برای دانش آموزان بگویید.

در هر قسمت از قصه، از دانش آموزان بخواهید که فضا و عناصر قصه را مجسم نمایند. گرما یا سرما، وزش باد، بوی غذا و... دانش آموزان را در انجام فعالیت قصه گویی مشارکت دهید.

پس از پایان قصه، دانش آموزان را به پرسش و پاسخ، گفت‌وگو درباره‌ی فضا، عناصر و اتفاقات قصه تشویق کنید.

قصه گویی را می‌توان با نمایش، تقلید صدا و حرکات تلفیق کرد.

الگوی تدریس پیش سازمان دهنده

منظور از پیش سازمان دهنده مفهوم، مطلب یا موضوعی است که در تدریس یک درس مورد استفاده قرار می‌گیرد تا بوسیله آن، قسمت‌ها و مطالب مختلفی که رشته‌ای از دانش را تشکیل می‌دهد، با نظمی خاص سازمان یابد و در ذهن شاگرد جای گیرد. این گونه نظام آفرینی در ذهن، با یک مطلب کلی که آن را پیش سازمان دهنده می‌نامیم شروع می‌شود؛ به عبارت

دیگر، پیش سازمان‌دهنده یک مطلب یا مفهوم کلی است که در مقدمه تدریس می‌آید تا مبحثی را که به شاگردان ارائه داده می‌شود با مباحث پیشین همان درس مربوط سازد و در عین حال، پایه‌ای برای ارتباط مفاهیم بعدی با مفاهیم پیشین شود و شاگرد بتواند تمام مباحث درس را بصورت یک ساخت منظم و سازمان‌یافته در ذهن خود جای دهد. در الگوی پیش سازمان‌دهنده، معمولاً مطالب از کلی به جزئی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

مراحل تدریس الگوی پیش سازمان‌دهنده

الگوی سازمان‌دهنده دارای فعالیت سه مرحله ای است.

۱- ارائه پیش سازمان‌دهنده

۲- ارائه مطالب درسی یا مطالب مورد نظر

۳- تحکیم سازمان‌شناخت

۱- ارائه پیش سازمان‌دهنده

در این مرحله از اجرای روش تدریس پیش سازمان‌دهنده، معلم ابتدا هدف یا اهداف درس را معین می‌کند. سپس، پیش سازمان‌دهنده را عرضه می‌کند. به علاوه او به دانش موجود (پیشین) و دانش جدید اشاره می‌نماید و روی هم رفته تلاش می‌کند زمینه را برای دریافت اطلاعات آماده سازد.

۲- ارائه مواد یادگیری یا مطلب درسی

در مرحله حاضر مطالب مندرج در کتاب فارسی یا مطالبی که از سوی معلم تدارک شده است به دانش‌آموزان عرضه می‌شود. در این مرحله تلاش می‌کنیم، انگیزه‌ای را که در مرحله نخست برای پیگیری درس ایجاد کرده ایم، حفظ کنیم همچنین، روابط منطقی در گفته‌ها و مطالب درسی را رعایت کنیم.

۳- استحکام بخشیدن به ساخت یا ساختار شناختی

در این بخش تلاش می‌کنیم تا آنچه در مرحله سوم ارائه شده است را با فعال سازی یادگیرنده، در ساخت شناختی او جا دهیم. این کار با استفاده از روش‌های خاصی صورت می‌گیرد. از روش‌های مورد استفاده در این بخش می‌توانیم به روش تفکر انتقادی اشاره کنیم.

روش تدریس ساختن‌گرایی E5

ساختن‌گرایی یک نظریه‌ی یادگیری است که بر ساختن دانش توسط یادگیرندگان بصورت انفرادی یا اجتماعی تأکید می‌کند.

ساختن گرایان بر خلاف رفتار گرایان، مدعی اند که دانش منفعلانه دریافت نمی شود بلکه فعالانه با تفکر یادگیرنده ساخته می شود.

یادگیری در این نظریه خلق معنا در ذهن یا معنا بخشیدن به مطلب ارائه شده از طریق بررسی اطلاعات مرتبط، سازماندهی مجدد آن و مرتبط ساختن آن با آنچه فرد از قبل می داند تعریف می شود.

در این فرایند تدریس معلم و همه امکانات تسهیل کننده هستند و جزء خدمات آموزشی هستند بنابراین نقش اساسی به عهده دانش آموز است.

این الگوی تدریس از پویا ترین و کارآمدترین الگوهای تدریس است. مراحل اجرای الگو در حال حاضر ۵ مرحله است:

مرحله ی اول: درگیر شدن^۱

در این مرحله برای جلب توجه کلاس به موضوع مورد آموزش و ایجاد هیجان طراحی شده است یک سوال جالب، یک داستان نیمه تمام، یک عکس خوب، ارائه فعالیت مناسب علمی و... می تواند مورد استفاده معلم قرار گیرد.

مرحله دوم: کاوش^۲

در این مرحله که مطالعه بعد از انگیزه می باشد، معلم از همه گروه ها می خواهد تا به مطالعه یا جستجو مشغول شوند. ضمن اینکه در تمام لحظات گروه یادداشت برداری می کند. در واقع ایجاد و تقویت هماهنگی چشم و دست در حین کسب تجربه از اهداف مهم این مرحله است. این مرحله به دانش آموزان در ایجاد یک قالب و چارچوب فکری برای تشکیل مفاهیم جدید کمک می کند. در این مرحله معلم نقش راهنما دارد.

مرحله ی سوم: توصیف^۳

در این مرحله معلم باید رشته کار را به دست دانش آموزان بدهد. دانش آموزان برای کار و فعالیت انجام شده توضیح منطقی ارائه می دهند و به توصیف مشاهدات می پردازند. بحث بین دانش آموزان آغاز می شود. بچه ها سعی می کنند از معلم سوال کنند ولی معلم پاسخ نمی دهد و تلاش می کند با توصیف، دانش آموزان به دنبال جواب خود بگردند.

۱- درگیر شدن : Engaging

۲- کاوش: Exploration

۳- توصیف: Explanation

مرحله‌ی چهارم: شرح و بسط^۱

در این مرحله، مفاهیم اصلی درس و مثال‌های بیشتر، گسترش داده می‌شود. بچه‌ها خوشحال هستند و چون با انگیزه کار را شروع کرده‌اند، اطلاعات زیادی به دست آورده‌اند. آن‌ها به کتاب‌های مختلف، دایرةالمعارف‌ها، نرم‌افزارهای کامپیوتر و ... مراجعه می‌کنند. معلم فقط به بچه‌ها راه‌های جمع‌آوری اطلاعات را یاد و نشان می‌دهد که چگونه می‌توانند خودشان مشکلات را حل کنند.

مرحله‌ی پنجم: ارزشیابی^۲

ارزشیابی مستمر و در طول انجام فعالیت و از مرحله اول آغاز شده است. در این مرحله برای ارزشیابی پایانی معلم می‌تواند از یک روش بسیار جالب استفاده کند. به این صورت که از هر گروه بخواهد گزارشی کاملی از فعالیت‌های خود درباره موضوع درس توصیف کند.

روش تدریس مشارکتی

تدریس مشارکتی یک راهبرد تدریس در گروه‌های کوچک است. اما هر تدریسی که با استفاده از گروه صورت می‌گیرد لزوماً نمی‌تواند تدریس مشارکتی تلقی گردد.

وظیفه اصلی معلم ایجاد زمینه‌ی مشارکت، همکاری و رفاقت گروهی میان دانش‌آموزان می‌باشد.

یادگیری مشارکتی باعث مشارکت فعال دانش‌آموزان با نارسایی‌های یادگیری می‌شود. رشد اجتماعی آن‌ها را تقویت می‌کند، مهارت‌های ارتباطی آن‌ها را بهبود می‌بخشد و استقلالشان را افزایش می‌دهد. در واقع کار کردن کودکان با یکدیگر و سهیم شدن در ایده‌های یکدیگر و یادگرفتن از یکدیگر، یادگیری مؤثر را تسهیل می‌کند.

برای این که یادگیری مشارکتی نتایج آموزشی و اجتماعی مطلوبی داشته باشد:

۱- برنامه ریزی دقیق

۲- ترکیب گروه

۳- ماهیت تکلیف

۴- به فعالیت‌هایی که به دانش‌آموزان ارائه می‌شود، بستگی دارد.

مراحل اجرا

۱- دانش‌آموزان را در گروه‌های نامتجانس تقسیم بندی کنید.

۱- شرح و بسط: Elaboration

۲- ارزشیابی: Evaluation

- ۲- محتوای درس جدید را با توجه به تعداد گروه های کلاس تقسیم بندی کنید.
  - ۳- مطالعه هر قسمت را به یک گروه اختصاص دهید.
  - ۴- برای مطالعه زمان مشخص و یکسانی را در اختیار گروه ها قرار دهید.
  - ۵- پس از مطالعه از دانش آموزان بخواهید که آنچه در گروه انجام داده اند به دوستان هم گروهی خود توضیح دهند.
  - ۶- از دانش آموزان خواسته می شود تا آنچه را یاد گرفته اند در اختیار اعضای گروه دیگر قرار دهند.
  - ۷- مرحله آخر، نوبت توضیح نماینده در گروه است تا آنچه را یاد گرفته اند در جلوی کلاس برای دانش آموزان دیگر ارائه دهد.
- توصیه ۱:** در این روش معلم به عنوان راهنما و تسهیل گر جریان آموزش موظف است بر انجام کار گروه ها نظارت و در صورت نیاز ملاحظات آموزشی مناسب را انجام دهد.
- توصیه ۲:** پس از ارائه مطالب توسط دانش آموزان، ارائه توضیحات تکمیلی و بیان نکات اصلی درس اقدام نماید.

الگوی دریافت مفهوم

ماهیت الگوی دریافت مفهوم

دریافت مفهوم عبارت است از:

جستجوی ویژگی هایی که از آن ها برای تمیز نمونه ها از غیر نمونه های طبقات استفاده می شود. در این الگو از دانش آموز خواسته می شود، مثال هایی (نمونه هایی) را که دارای ویژگی های آن مفهوم است، با مثال های دیگری که آن خواص یا ویژگی ها را ندارند، مقایسه کند و به کشف ویژگی های مفهومی که در ذهن معلم است، نائل آید. اساس رویکرد دریافت مفهوم را نظرات برونر تشکیل می دهند.

این الگو دارای سه مرحله است.

۱- ارائه نمونه ها

۲- دستیابی به مفهوم

۳- تحلیل شیوه ی تفکر

ارائه نمونه ها

گزینش مفهوم مناسب و سازماندهی آن در قالب نمونه های مثبت و منفی توسط معلم مقایسه نمونه های مثبت و منفی با یکدیگر و فرضیه سازی توسط دانش آموزان منظور از نمونه های مثبت: نمونه هایی که ویژگی آن مفهوم را دارا می باشند. منظور از نمونه های منفی: نمونه هایی که ویژگی آن مفهوم را دارا نمی باشند.

نمونه‌ها می‌توانند به صورت نوشتاری (یک کلمه، یک عبارت، یک جمله و ...) یا به صورت تصویر، نمودار و... طراحی شود. مثبت و منفی بودن را می‌توان به صورت + و - یا به صورت بلی و خیر نمایش داد. دلیل ارائه نمونه‌های منفی چیست؟ به دانش آموزان در تعیین قلمرو مفهوم کمک می‌کند.

دستیابی به مفهوم

- ارائه نمونه‌های بیشتر
- تأیید فرضیه درست
- نام‌گذاری مفهوم و بیان تعاریف توسط معلم

در این مرحله چند نمونه دیگر در اختیار دانش آموزان قرار دهید، ولی مثبت یا منفی بودن آن‌ها را مشخص نکنید. از دانش آموزان بخواهید که مثبت یا منفی بودن آن‌ها را مشخص کنند. از دانش آموزان بخواهید نمونه مثبت دیگری مطرح کنند.

تحلیل شیوه تفکر

- بحث گروهی درباره‌ی فرضیه‌ها
- بیان جریان تفکر دانش آموزان برای دستیابی به مفهوم توسط دانش آموزان
- از دانش آموزان بپرسید:
- در ابتدا چه فکر می‌کردید؟
- چرا آن‌طور فکر می‌کردید؟

این سوالات شروع خوبی برای یک بحث گروهی خواهد بود. هدف از این مرحله تمرین راه درست کشف مطالب به طور غیر مستقیم و تقویت مهارت تفکر است.

الگوهای تدریس مبتنی بر همیاری

با نگاهی به پیشینه تدریس مبتنی بر همیاری در می‌یابیم که این روش سال‌هاست مورد توجه قرار گرفته است اساس روش مبتنی بر همیاری، همیاری در یادگیری است. سرآغاز اندیشه همیاری در یادگیری، آثار و افکار جان دیویی در قرن بیستم است.

پژوهشگران حوزه روش تدریس مبتنی بر همیاری بر این باورند که یادگیری یک فرایند اجتماعی است و فعالیت‌های یادگیری برای رسیدن به مرحله تولید اندیشه و اطلاعات حیاتی است و دست کم دو دشواری عمده را از بین می‌برد.

- ۱- افت پیشرفت تحصیلی و افزایش گوشه گیری و از خود بیگانگی، بی هدفی و ناراحت بودن
  - ۲- اثرگذاری همپاری به برآورده شدن اهداف شناختی
- این روش برای آموزش دروس مختلف و موقعیت های متفاوت چهارگونه ارائه می شود:
- ۱- طرح کارایی تیم گروه
  - ۲- تدریس اعضای گروه
  - ۳- روشن سازی طرز تلقی
  - ۴- قضاوت عملکرد (این روش برای تدریس دروس فارسی ابتدایی آورده نشده است)

طرح کارایی گروه

۱- دو فکر یا بیشتر، بهتر از یک فکر است. هر شخصی می تواند آنچه را که می داند برای دیگران توضیح دهد. همه می توانند از یکدیگر فراگیرند. دانش آموزان، شرکت فعال در یادگیری مشارکتی را بسیار انگیزاننده می یابند جهت آمادگی برای اجرای این طرح، معلم قبل از شروع کلاس، ابزار یادگیری، یعنی تکالیف قبل از کار یک تکلیف خواندنی یا یک ارائه سمعی بصری و یک آزمون تلفیقی از انواع سؤال ها که محتوای درس مورد نظر را در بر دارد، آماده می کند.

کلید آزمون را نیز جداگانه در برگه ای می نویسد. در کلاس، دانش آموزان را به گروه هایی با اعضای ناهمگن (تندآموز، کندآموز و متوسط) تقسیم می کند. یک کلاس با ۴۰ دانش آموز، هشت گروه ۵ نفره خواهد داشت. هر یک از اعضای گروه، دانش خود را قبل از بحث گروهی، ارزیابی می کند و تکلیف مشخص شده را به طور انفرادی می خواند. بعد از یک مرور اولیه، به سؤال های آزمون از موضوعی که قرار است آموخته شود، پاسخ می دهد. اگر پاسخ به سؤال ها، به تشخیص معلم به اطلاعاتی نیاز داشت، دانش آموز می تواند به متن مراجعه یا از منابع در دسترس استفاده کند. اعضای گروه درباره هر یک از پاسخ ها با یکدیگر بحث می کنند تا به توافق برسند. اعضا در ضمن بحث، گزینه ها و دلایل انتخاب خویش را ارائه می دهند. اولین کار در گروه، یادگیری این نکته است که اعضای گروه به یک مجموعه از پاسخ های مورد توافق درباره سؤال های همان آزمون برسند. آنها این فرصت را پیدا می کنند تا اطلاعات را رد و بدل کنند، دلایل خود را توضیح دهند و دلایل و شواهد دیگران را نیز ارزیابی کنند. در این مرحله، کلید سؤال ها در اختیار دانش آموزان قرار می گیرد و اعضای گروه، درک عمیقی از بهترین پاسخ به دست می آورند اعضا، پاسخ های فردی و گروهی را نمره گذاری و نمره مؤثر بودن یادگیری را محاسبه می کنند (قبلاً چگونگی نمره گذاری به دانش آموزان آموخته می شود.) برای جمع بندی مطالب آموخته شده و همچنین ارزشیابی تکوینی، از فراگیرندگان پرسش می شود.

روش تدریس اعضای گروه

در این الگو هر فراگیر می تواند به اعضای گروه خود آموزش بدهد. بنابراین هر عضو هم به عنوان معلم و هم به عنوان شاگرد

عمل می کند. در اجرای این الگو، همیاری بین اعضای گروه راز موفقیت است. هیچ کسی نمی تواند در کلاس درس، ساکت باشد این روش مبتنی بر دو اصل است.

اصل اول: هر یک از شرکت کنندگان قسمت های متفاوتی از موضوع درسی را که قرار است تدریس شود می خوانند.

اصل دوم: هر فراگیر می تواند به اعضای گروه خود درس بدهد. هر عضو هم معلم است و هم شاگرد

مراحل اجرا

- ۱- برای هردانش آموز فقط یک بخش از موضوع تعیین شده است او فقط تکلیف خود را مطالعه می کند.
- ۲- دانش آموز با همتهای خود که مسئول بخش مشترکی هستند دورهم جمع می شوند و برای رفع اشکال های خود و بهبود روش ارائه، تبادل نظر می کنند. اعضا گروه می توانند سوال بپرسند مخالفت کنند یادداشت بردارند.
- ۳- وقتی اعضای گروه گرد هم می آیند دانش آموزان به ترتیب و از اول بخش های مربوط به خود را می خوانند.
- ۴- از کل موضوع آزمونی گرفته می شود (بصورت فردی و گروهی)
- ۵- کلید سوال ها در اختیار آنها قرار می گیرد و آنان نمره خود را محاسبه می کنند.
- ۶- کارایی تدریس دانش آموزان با توجه به جدولی که به آن ها ارائه می شود ارزیابی می گردد.
- ۷- جمع بندی ارزشیابی تکوینی و پرسیدن سوال و یک نفر بطور تصادفی روخوانی از متن را انجام می دهند.

روش روشن سازی طرز تلقی

طرز تلقی افراد، عمیقاً روی مؤثر بودن و رضایت شخصی شان اثر می گذارد. از این رو طرز تلقی افراد عمیقاً روی مؤثر بودن و احساس شخصی شان تأثیر می گذارد. با وجود این، خیلی از افراد، طرز تلقی را به عنوان یک مسئله شخصی تلقی می کنند. هر چند به کار بردن اجباری طرز تلقی های شخصی جایی در آموزش ندارد ولی اگر افراد بتوانند طرز تلقی هایشان را آزادانه مورد بررسی قرار دهند، بینشی کسب می کنند که می توانند رفتار خویش را کنترل کنند و دریابند که طرز تلقی شان تا چه حد ممکن است محدوده یا کیفیت عملشان را محدود سازد یا تحریف کند.

مراحل اجرا

- ۱- در اولین مرحله به فراگیران کمک می شود تا با پاسخ دادن به یک سوال کامل کردنی یا پاسخ دادن به یک پرسش طرز تلقی و نگرش خود را ارزیابی کنند. (دانش آموزان به گروه های ناهمگن تقسیم می شوند و ابتدا به صورت انفرادی پاسخ می گویند). ۲- درباره ی پاسخی که به پرسش داده اند در گروه با یکدیگر بحث و گفتگو کنند.
  - ۳- بر روی بهترین پاسخ به توافق برسند و آن را به عنوان محصول نهایی فعالیت گروه به کلاس عرضه کنند.
  - ۴- نظرات گروه ها روی تخته کلاس نوشته می شود و بهترین پاسخ ها و نظرات مورد تأیید قرار می گیرد.
- در زمان نقد، فراگیران استنباط هایشان را در مورد هر تغییر در طرز تلقی ارزیابی می کنند و برای استنباط در مورد عمل خودشان، تعمیم هایی را بسط می دهند. (آیا طرز تلقی شان بر یک پایه محکم از حقایق، اطلاعات و منطق استوار است.)

بنابراین، این طرح فراگیران را قادر می‌سازد که کشف کنند همین طور فراگیران ممکن است دریابند که از طرز تلقی خود درباره موضوعی، ناآگاه بوده‌اند و همچنین از طرز تلقی‌های موجود دیگری که ممکن بود بتوانند به کار ببرند، اطلاع نداشته است. از آنجا که اکثر افراد تمایل دارند با افراد دیگری که ذهنشان مشابه آنان است، ارتباط برقرار کنند، طرز تلقی‌های خاصی تقویت می‌شود. این طرح برای شرکت کنندگان فرصتی فراهم می‌آورد تا عقاید متنوعی را بشنوند.

روش ایفای نقش

ایفای نقش به عنوان یک روش مؤثر در آموزش، بستگی به انسجام و کیفیت روش اجرای آن دارد برای این که دانش آموزان بتوانند در روش تدریس ایفای نقش فعالی داشته باشند به آمادگی نیاز دارند.

الف – مرحله اول: آماده کردن گروه

این مرحله دارای سه قسمت است:

۱- آشنا سازی دانش آموزان با مسئله

۲- آماده کردن گروه با توصیف روشن مسئله با استفاده از مثال‌ها

۳- پرسیدن سوالاتی برای برانگیختن تفکر دانش آموزان

ب – مرحله دوم: انتخاب شرکت کنندگان ایفای نقش

معلم با توجه به آمادگی که از لحاظ ذهنی در دانش آموزان ایجاد شده است که همه احساس می‌کنند مسئله دشوار مربوط به همه آنها است، سعی می‌کند از افراد داوطلب برای ایفای نقش بهره بگیرد.

ج – مرحله سوم: صحنه آرایی

معلم در این مرحله تلاش می‌کند تا نقش را به ایفاگر نقش بازگو کند، و نحوه‌ی وارد شدن به کار نمایش را توضیح دهد، معلم مکانی را برای نشستن دانش آموزان انتخاب می‌کند و امکان اجرای برنامه تدارک شده را فراهم می‌کند.

د – مرحله چهارم: آماده کردن تماشاگران

تماشاگران الگوی تدریس ایفای نقش، تماشاگرانی نیستند که به منظور سرگرم شدن گردهم آمده باشند. آنان برای درک اهمیت مسئله و بنا به ضرورت به تماشای بازی نقش‌ها می‌پردازند. توجیه اهمیت و ضرورت بازی نقش‌ها برعهده معلم است.

س – مرحله پنجم: اجرای بازی

در این مرحله است که بازیگران به ایفای نقش می‌پردازند و معلم آن‌ها را هدایت می‌کند.

ش - مرحله ششم: بحث و ارزشیابی

اجرای بازی سوالاتی را در اذهان به وجود می‌آورد. معلم، ایفاگران نقش‌ها و تماشاگران همه سوالاتی را مطرح می‌کنند. براساس سوالات طرح شده و با توجه به سوالاتی که معلم برای بازیگران مشخص کرده است، به بحث، سازمان داده می‌شود.

روش تدریس بحث گروهی

گفت‌وگویی است سنجیده و منظم درباره موضوعی خاص که مورد علاقه مشترک شرکت‌کنندگان در بحث است. در این روش، شاگردان فعالانه در فعالیت‌های آموزشی، شرکت می‌کنند و مسئولیت یادگیران را به عهده می‌گیرند. آنها در ضمن مباحثه، از اندیشه و نگرش‌های خود با ذکر دلایل متکی بر حقایق، مفاهیم و اصول علمی دفاع می‌کنند.

ویژگی‌های بحث گروهی

گفت‌وگو: دانش‌آموزان در این روش هم شنونده و هم گوینده هستند و نه فقط شنونده.

سنجیده و منظم: گفت‌وگوی شاگردان هدفمند طراحی شده و با نظم خاصی به پیش می‌رود.

موضوع خاص: به منظور استفاده لازم از بحث، باید موضوع کاملاً مشخص و معین شود

مورد علاقه مشترک: چنانچه موضوع مورد علاقه عموم شرکت‌کنندگان نباشد، افراد با انگیزه لازم آن را دنبال نخواهند کرد. **دفاع از دیدگاه‌های خود:** دانش‌آموزان می‌توانند از نظرات و دیدگاه‌های خود در مورد موضوع ارائه شده دفاع کنند.

روش تدریس کاوشگری

آموزش کاوشگری وارد کردن مستقیم شاگردان در فرایند تفکر علمی از طریق تمرین‌هایی است که فرایند علمی را در زمان بسیار کوتاه فشرده می‌سازد. آموزش کاوشگری منجر به افزایش درک علوم، بهره‌وری تفکر خلاق، مهارت دانش‌آموزان برای دریافت و تحلیل اطلاعات می‌شود. در الگوی تدریس کاوشگری، دانش‌آموزان از طریق پرسیدن ساخت فرضیه، جمع‌آوری اطلاعات و آزمایشگری فعالیت‌هایی را در جهت رفع عدم تعادل مجدد با محیط انجام می‌دهند الگوی کاوشگری فرصت تعامل خلاق بین یادگیرنده و محیط را از طریق ایجاد یک موقعیت مشکل‌آفرین و ابهام‌دار فراهم می‌کند. در یادگیری از طریق کاوشگری، مهم نیست که دانش‌آموزان چه می‌آموزند، بلکه مهم آن است که چگونه می‌آموزند.

مراحل اجرا

۱- برهم زدن تعادل: ارائه‌ی یک موقعیت اسرارآمیز، ابهام‌دار و مهیج و غیر. معمولاً از طریق انجام یک آزمایش تعریف یک پدیده، نشان دادن یک عکس

۲- پرسش‌گری: تمرکز دانش‌آموزان روی موقعیت ارائه شده، پرسش‌های دانش‌آموزان پیرامون موقعیت، هوشیاری معلم و خودداری از توضیح مستقیم درباره‌ی موقعیت

۳- فرضیه سازی: ارائه راه حل‌هایی برای پرسش‌های مطرح شده توسط دانش‌آموزان و تأکید معلم روی متغیرها به منظور ساخت فرضیه توسط دانش‌آموزان.

۴- آزمایشگری: جمع‌آوری دقیق اطلاعات از منابع معتبر، مانند کتاب توسط دانش‌آموزان، طبقه‌بندی اطلاعات و آزمون فرضیه‌ها.

۵- تحلیل: توضیح دانش‌آموزان پیرامون مساله سازماندهی و تحلیل نتایج کسب شده و تعمیم نتایج به موقعیت‌های جدید.

روش تدریس بارش فکری

الگوی بارش مغزی یکی از راهبردهای پرورش خلاقیت است. استفاده از این روش، افراد گروه را به آفرینش اندیشه‌هایی فراتر از آنچه تاکنون بوده است، سوق می‌دهد. اثرگذاری این روش بر فعالیت‌های حل مسئله است همه‌ی افراد دور هم می‌نشینند در مورد یک موضوع به بحث و تبادل نظر می‌پردازند معلم هدایت‌گر است همه مطالب و صحبت‌ها را یادداشت می‌کند.

چهار قاعده اصلی روش بارش فکری

۱- انتقاد ممنوع

۲- اظهار نظر آزاد و بی‌واسطه

۳- تأکید بر کمیت

۴- تلقیق و بهبود پیشنهاد

گام اول: بیان موضوع: مطالب عیناً در متن درس نیامده باشد و دانش‌آموزان در مورد آن اطلاعات هر چند اندک داشته باشند. طرح سوال تفکر بر انگیز باشد.

گام دوم: گروه بندی

گام سوم: بارش دیدگاه‌ها و نظرات: در این مرحله دانش‌آموزان با نظم و آرامش نظرات خود را اعلام می‌کنند

گام چهارم: طبقه بندی نظرات

گام پنجم: ارزشیابی افکار و نظرات: در این مرحله گروه نظر نهایی خود را اعلام می‌کند.

روش تدریس بدیعه پردازی

روش بدیعه پردازی (نو آفرینی) در بیشتر دروس کاربرد زیادی دارد. اما در کشور ما این روش در درس انشا اهمیت بیشتری دارد این روش قوه‌ی خلاقیت دانش‌آموزان را افزایش می‌دهد، و به تولید ایده‌های جدید و درک نحوه‌ی ارتباط بین مفاهیم را باعث می‌شود.

هدف

هدف اساسی نوآفرینی یا بدیعه‌پردازی شکستن سد قواعد مرسوم و ایجاد راه‌های جدید برای حل مسائل می‌باشد. این روش به منظور کمک به افراد برای شکستن زمینه‌های ذهنی قبلی و پیدا کردن راهی مناسب برای اندیشیدن به طرز جدید به موضوع می‌باشد.

مراحل اجرای بدیعه‌پردازی

- ۱- **توصیف اولیه:** در این مرحله موضوع مورد نظر توسط معلم و دانش‌آموزان توصیف می‌شود.
- ۲- **قیاس مستقیم:** در این قیاس دو موجود یا دو مفهوم با یکدیگر مقایسه می‌شوند.
- ۳- **قیاس:** نوع قیاس دانش‌آموز خود را به جای یک شیء یا موجود و یا در فضای جدید قرار می‌دهد.
- ۴- **قیاس تضاد:** در این نوع قیاس، قیاس‌های مستقیم و شخصی بررسی می‌شوند.
- ۵- **توصیف خلاق:** در این مرحله، از بهترین قیاس‌ها و تجربه‌های به دست آمده استفاده می‌شود.

روش حل مسئله

تشویق و ترغیب دانش‌آموزان به تفکر و اندیشه در کلاس درس و بهره‌گیری از روش حل مسئله در کارهای روزمره یکی از اساسی‌ترین فعالیت‌های آموزشی معلم به شمار می‌رود. دانش‌آموزان این روش در گروه‌های سنی مختلف متفاوت است. دانش‌آموزان می‌توانند از طریق فکر کردن یاد بگیرند و کار اصلی معلم رشد قوه تفکر آن‌ها است. در این روش، هدف اصلی آن است که دانش‌آموز به کاربرد تفکر در حل مسائل روزمره زندگی پی‌ببرد.

مراحل اجرا

- ۱- دانش‌آموزان را گروه بندی کنید.
- ۲- یک چیستان، معما و یا مسئله‌ای ساده را مطرح کنید.
- ۳- از دانش‌آموزان بخواهید ابتدا به صورت فردی به تفکر بپردازند و راه یا راه‌هایی برای حل مسئله مطرح شده بیابند.
- ۴- دانش‌آموزان راه حل پیشنهادی خود را در گروه مطرح کنند.
- ۵- راه حل‌های پیشنهادی و تصویب شده هر گروه را در کلاس مورد بحث و گفتگو قرار دهید.
- ۶- پاسخ منطقی پای تابلو نوشته شود.

روش تدریس گردش علمی

روش گردش علمی گاهی برای مطالعه جامعه است که با توجه به هدف‌های معین آموزشی، از طرف معلم و شاگرد طراحی و تنظیم می‌شود. اجرای این روش، مستلزم توجه به موارد مختلفی است که معلم و شاگرد باید آنها را رعایت کنند. اولین

مسئله ای که باید مورد توجه واقع شود، میزان ارزش، ظرفیت و کیفیت گردش علمی است.

این روش از نظر زمان اجرا چهار نوع می باشد:

۱- گردش علمی کوتاه مدت و سریع: در این نوع گردش علمی، یک یا دو نفر از شاگردان در طول ساعت درسی انتخاب می شوند تا تجربه ای را در خارج از کلاس کسب کنند. مثلاً اگر سؤال شود مساحت باغچه چقدر است؟ یا درجه برودت هوا در بیرون چه قدر است؟ محیط حیاط مدرسه که به شکل مستطیل است، چند متر مربع است برای این کار چند نفر از دانش آموزان پاسخ مسئله را عملاً پیدا می کنند. اگر چه این عمل ممکن است بیش از چند دقیقه طول نکشد، اما به دلیل این که این کار محیط کلاس را با محیط خارج از کلاس پیوند داده است، گردش علمی نامیده می شود.

۲- گردش علمی یک یا دو ساعته: تحقیقات اثربخشی که در محیط مدرسه یا اطراف آن انجام می گیرد، از این نوع گردش علمی است. مثلاً دانش آموزان گیاهان حیاط مدرسه یا زمین های اطراف مدرسه را مورد مطالعه قرار داده و گزارش تهیه کنند.

۳- گردش علمی روزانه: این نوع گردش علمی شامل بازدید از یک نمایشگاه یا کارخانه می شود که محیط مدرسه را با محیط زندگی واقعی شاگردان پیوند می دهد.

۴- گردش علمی هفتگی و ماهانه: بازدید از مکان های تاریخی و یا پدیده های زمین شناسی پدیده های جغرافیایی، مناطق جنگلی و ... به تناسب، زمان های خاصی را نیاز دارد. این نوع گردش در مدارس ابتدایی مورد استفاده قرار نمی گیرد.

بخش سوم

نمونه روش های آموزش فعالیت ها

درس در یک نگاه

در این درس دانش آموزان با محیط کلاس و معلم پایه جدید آشنا می شود و به نظم و ترتیب به عنوان یکی از قوانین مدرسه توجه می کند. و در طی فعالیت های مختلف به ایجاد و تقویت مهارت های زبانی (گوش دادن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن) توسعه و تقویت مهارت های دیداری، شنیداری، مهارت های حرکتی ظریف (نوشتاری) و افزایش دقت، توجه و تمرکز آنان پرداخته می شود.

اهداف و انتظارات

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- آشنایی با محیط کلاس و معلم جدید
- ایجاد علاقه به رعایت نظم و مقررات در مدرسه
- توجه به صحبت های آموزگار کلاس
- تقویت توانایی انجام فعالیت های پیوسته با مهارت های زبانی و ادبی درس
- تقویت تلفظ صحیح کلمات درس
- آشنایی با معانی واژگان جدید درس

- تقویت مهارت های حرکتی ظریف (نوشتاری) و افزایش دقت در نوشتن
- آشنایی با نکات کلیدی فعالیت بیاموز و بگو (صداهاى مختلف نشانه «و») مالکیت
- التذاذ ادبی و پرورش عواطف و احساسات

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای معلم

- آشنایی معلمان با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز برای دانش آموزان

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستورهای کلامی
- شناخت مدرسه و جاهای مختلف آن
- توانایی تشخیص نشانه ها
- توانایی خواندن کلمات و متن های ساده

مشخصات کلی	عنوان درس: فارسی	پایه: دوم	موضوع: در مدرسه چه خبر؟
هدف کلی	دانش آموزان با خواندن و نوشتن درس در مدرسه چه خبر؟ آشنا می شوند.		
اهداف جزئی	<p>دانش آموزان پس از گذراندن این درس:</p> <p>۱- با دیدن و شنیدن و سخن گفتن در مورد تصویر عنوانی با موضوع درس آشنا می شوند.</p> <p>۲- با بعضی از مقررات مدرسه آشنا می شوند.</p> <p>۳- خواندن متن درس را فرا می گیرند.</p> <p>۴- با رونویسی و املا نویسی درس آشنا می شوند.</p> <p>۵- به چگونگی انجام فعالیت های کتاب خوانداری و نوشتاری درس پی می برند.</p> <p>۶- نکات دستوری بیاموز و بگو (صدای) و را در قالب خوانداری و نوشتاری کلمات مختلف را می شناسند.</p> <p>۷- با تلفظ و خوانش زبان معیار در قالب شعر رفتن به مدرسه آشنا می شوند.</p>		
اهداف رفتاری	<p>انتظار می رود دانش آموزان پس از گذراندن این درس بتوانند:</p> <p>۱- در مورد تصویر عنوانی با دوستانش صحبت کنند و صحبت های دوستانشان را کامل کنند.</p> <p>۲- در مورد مدرسه و رعایت مقررات آن صحبت کنند.</p> <p>۳- از روی متن درس با دقت بخوانند و سعی در رفع اشکالات تلفظی داشته باشند.</p> <p>۴- در مورد تصاویر زنجیره ای صحبت کنند.</p> <p>۵- معنی واژه های جدید را بگویند.</p> <p>۶- به پرسش های فکر کن و بگو پاسخ دهند.</p> <p>۷- کلمه های خواسته شده در متن درس را پیدا کنند.</p> <p>۸- کلمه هایی که (و) در آن ها صدای (او - و) می دهند را از کلمه هایی که (و) صدای (اُ - و) یا (و - و) می دهند را جدا کنند و در متن درس پیدا کنند.</p> <p>۹- از روی متن درس با دقت بنویسند.</p> <p>۱۰- با توجه به تصویرها جاهای خالی را با کلمه مناسب کامل کنند.</p> <p>۱۱- فعالیت های کتاب نوشتاری را با دقت انجام دهند.</p> <p>۱۲- در فعالیت های گروهی شرکت کنند.</p> <p>۱۳- به گوش دادن شعر و لذت بردن از آن علاقه نشان دهند.</p> <p>۱۴- آن چه را که آموخته اند در زندگی روزمره به کار برند.</p>		
رفتار ورودی	<p>دانش آموزان پایه دوم</p> <p>۱- توانایی تشخیص و درک و انجام دستورهای کلامی را دارند.</p> <p>۲- توانایی انجام حرکات ظریف را دارند.</p> <p>۳- با نشانه های فارسی و ترکیب صامت ها با مصوت ها را می شناسند.</p> <p>۴- روخوانی و املا نویسی متن درس قبل را می دانند.</p> <p>۵- با بعضی از مقررات مدرسه آشنا هستند.</p> <p>۶- بعضی از کارکنان مدرسه و وظایف آن ها را می دانند. (آموزگار، معاون)</p> <p>۷- با شکل و صدای (او - و)، (اُ - و)، (اَ - و)، (اِ - و) آشنا هستند.</p> <p>۸- با موضوع درس جدید، روخوانی و رونویسی از درس جدید آشنا نیستند.</p>		

وسایل و امکانات آموزشی مورد نیاز

- کتاب فارسی (خوانداری)
- کتاب فارسی (نوشتاری)
- کارت های تصویری مربوط به موضوع درس
- تصویرهای زنجیره ای

روش های پیشنهادی تدریس

ساختن گرایی - پیش سازمان دهنده - پرسش و پاسخ

ارائه درس

روش ساختن گرایی

درگیر شدن: در این الگو مرحله اول درگیر شدن یا همان ایجاد انگیزه و جلب توجه دانش آموزان است. آموزگار سعی می کند، زمینه مناسب برای آغاز آموزش را فراهم سازد. به عنوان مثال، می توان سه تصویر زنجیره ای مرتبط با موضوع را در اختیار گروه ها قرار داد و از آن ها خواست تا داستان را برای گروه های دیگر تعریف کنند.

کاوش: در این مرحله آموزگار تصاویر زنجیره ای را روی تابلو نصب می کند و از گروه ها می خواهد تا از میان تصاویر داده شده، تصویر کامل کننده داستان زنجیره ای را در جای مناسب قرار دهد و داستان تصاویر را تعریف کند یا برای هر تصویر یک جمله بگوید.

توصیف: در این مرحله، توجه دانش آموزان را به تصویر عنوانی و جزئیات آن جلب کرده و از گروه ها خواسته می شود با دقت به آن نگاه کنند و آن چه را می بینند؛ بیان کنند. در این مرحله، آموزگار با پرسش هایی در مورد تصویر، دانش آموزان را به اهداف درس نزدیک می کند و به طور غیر مستقیم، معنی واژه های جدید را بیان می کند. سپس از روی درس خوانده می شود. لازم به ذکر است بهتر است در موقع روخوانی از درس، هیچ توضیحی در مورد تصویر، کلمات و متن داده نشود چون ارتباط ذهنی دانش آموز با متن درس قطع می شود. پس از پایان روخوانی، تصاویر ببین و بگو در اختیار دانش آموزان قرار می گیرد و از آن ها خواسته می شود پس از دقت به جزئیات تصاویر برای هر تصویر یک جمله کامل گفته شود.

برای مثال

تصویر اول: آموزگار به دانش آموزان کتاب داد.

تصویر دوم: آرمان کتاب ها را به مادر نشان داد. و ...

تذکر: گروه ها باید به طور فعال در فعالیت ها شرکت کنند. جمله های گفته شده باید از نظر ساختار درست و ساده باشند و عامیانه نباشد.

فعالیت بدانیم که: ابتدا آموزگار توجه دانش آموزان را به تصویر جلب می نماید و جمله مرتبط با تصویر را روی تابلو می نویسد. بهتر است آموزگار موقع نوشتن کلمات با معنی یکسان (هم معنی) آن را با رنگ متفاوت نوشته یا زیر آن را خط بکشد.

مثال

بچه ها با خوش حالی به مدرسه می روند.

بچه ها با شادی به مدرسه می روند.

پس می توان به جای کلمه خوش حالی از کلمه شادی استفاده کرد بدون این که معنی جمله عوض شود.

خوش حالی ← شادی

شرح و بسط: پاسخ به پرسش های فکر کن و بگو، توسط دانش آموزان با همفکری گروه، پیدا کردن کلمه های خواسته شده در قسمت بگرد و پیدا کن.

ارزشیابی: انجام کلیه فعالیت های نوشتاری

بیاموز و بگو: این فعالیت به منظور تثبیت و تعمیق بخشیدن به آموخته های فارسی پایه اول (نشانه «و» انواع شکل خوانداری و نوشتاری آن) می باشد. در این مرحله به گروه ها تعدادی کارت که در آن ها نشانه و با صداهای مختلف یعنی «اُ استثنا، او، و» داده می شود و از آن ها خواسته می شود هر کلمه را در جای مناسب قرار داده یا آن ها را طبقه بندی کنند. از دانش آموزان خواسته می شود هر کارت را با توجه به کلمه داده شده در جدول در جای مناسب قرار دهند.

نانوا

خورشید

دوست

داور

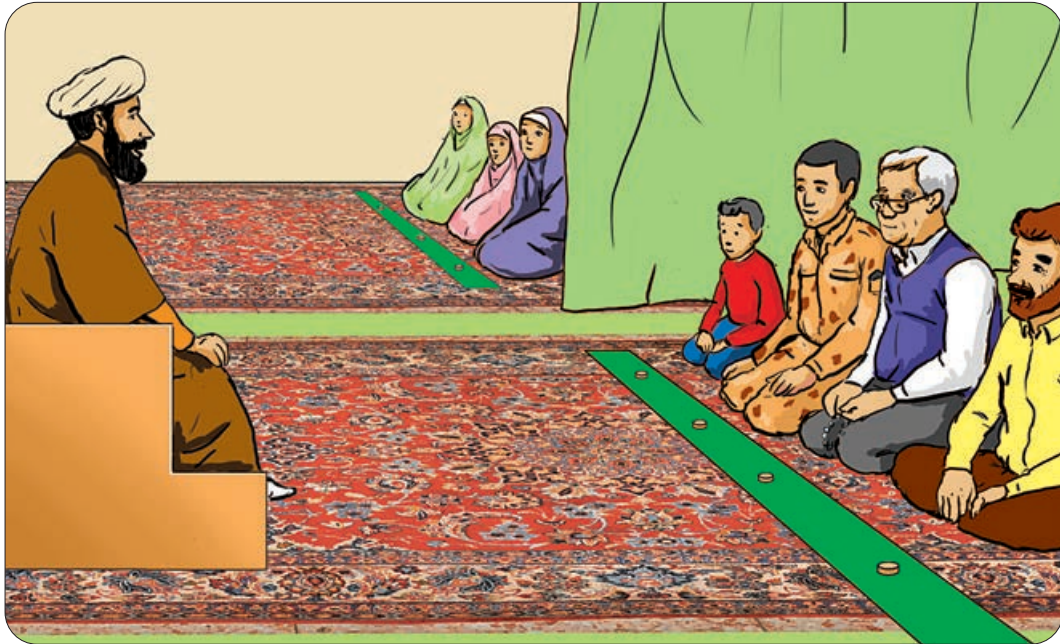
روشن

تنور

ورزش

دو

دانش آموز

درس در یک نگاه

در این درس دانش آموزان با نهاد مسجد به عنوان یک نهاد اجتماعی و مسائل دینی آشنا می شوند و در طی فعالیت های مختلف به ایجاد و تقویت مهارت های زبانی (گوش دادن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن) توسعه و تقویت مهارت های دیداری، شنیداری، مهارت های حرکتی ظریف (نوشتاری) و افزایش دقت، توجه و تمرکز آنان پرداخته می شود.

اهداف و انتظارات

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- آشنایی با نهاد مسجد
- آشنایی با فعالیت های مسجد
- تقویت روحیه مشارکت و همدلی اجتماعی
- آشنایی با برخی نکات زبانی
- تقویت توانایی انجام فعالیت های پیوسته با مهارت های زبانی و ادبی درس
- ایجاد تقویت تلفظ صحیح کلمات درس
- آشنایی با معانی واژگان جدید درس

- تقویت مهارت های حرکتی ظریف (نوشتاری) و افزایش دقت در نوشتن
- آشنایی با نکات کلیدی فعالیت بیاموز و بگو (— و ی مالکیت)

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای معلم

- آشنایی معلمان با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز برای دانش آموزان

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستورهای کلامی
- آشنایی با نام مسجد
- توانایی تشخیص نشانه ها
- توانایی خواندن کلمات و متن های ساده

وسایل و امکانات آموزشی مورد نیاز

- کتاب فارسی (خوانداری)
- کتاب فارسی (نوشتاری)
- کارت های تصویری مربوط به موضوع درس
- تصویرهای زنجیره ای

روش های پیشنهادی تدریس

پیش سازمان دهنده - توضیحی - پرسش و پاسخ - مشارکتی

ارائه درس

گام اول: ایجاد انگیزه

برای آموزش این درس می توان از روش پیش سازمان دهنده استفاده نمود که مراحل اجرای آن عبارتند از:

مرحله اول: ارائه ی پیش سازمان دهنده

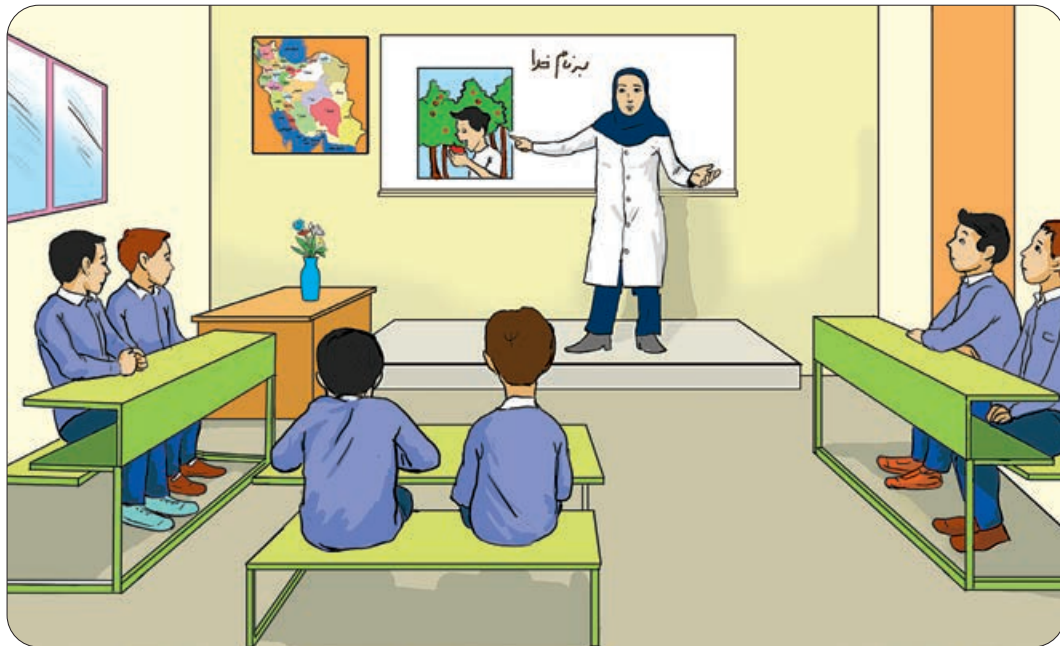
در این مرحله آموزگار نوار صوتی اذان به همراه تصاویری مرتبط با موضوع درس را برای دانش آموزان پخش می کند و از آن ها می خواهد به دقت به صدای آن گوش دهند. سپس بگویند این صدا و تصاویر آن ها را به یاد چه چیزی می اندازد؟ هدف از این فعالیت تداعی معنی در ارتباط با نهاد مسجد می باشد. نقش آموزگار مطرح کردن سؤالاتی جهت رسیدن به هدف درس می باشد.

مرحله دوم: ارائه مطالب یادگیری

در مرحله ی بعدی این روش ارائه مواد یادگیری با مطلب درسی صورت می گیرد. در این مرحله آموزگار تلاش می کند انگیزه ی ایجاد شده را حفظ نماید. آموزگار پس از مشخص کردن گروه ها توجه دانش آموزان را به عنوان درس جلب می کند و از گروه ها می خواهد در مورد تصویر عنوانی درس در گروه با هم بحث و گفتگو کنند. سپس نماینده هر گروه برای گروه مقابل در مورد تصویر صحبت می کند. در این جا آموزگار جهت رسیدن به اهداف درس توجه دانش آموزان را با سؤالات پرسشی و خبری به نکات کلیدی تصویر جلب می نماید. سپس آموزگار توجه دانش آموزان را به متن نوشتاری درس معطوف می نماید و دانش آموزان همزمان با خواندن درس با انگشت واژه ها را ردیابی می کنند. و بعد متن درس همراه با آموزگار به صورت گروهی و در نهایت انفرادی خوانده می شود و اشکالات تلفظی دانش آموزان توسط آموزگار برطرف می شود.

مرحله سوم: استحکام بخشیدن به ساخت شناسی

در این مرحله آموزگار تلاش می کند تا آنچه در مراحل قبلی ارائه شده با فعال سازی یادگیرنده در ساخت شناسی او جای دهد و با انجام فعالیت هایی مانند پرسش و پاسخ در مورد موضوع درس، تأکید بر روی کلمات جدید و کلیدی درس به تحکیم یادگیری پرداخته و با انجام فعالیت های خوانداری و نوشتاری به تعمیق و تثبیت یادگیری کمک نماید. در این جا می توان فعالیت «بنویس» کتاب فارسی نوشتاری را انجام داد.

درس در یک نگاه

در این درس دانش آموزان با بهداشت فردی و عواقب بی توجهی به مسائل بهداشتی آشنا می شوند و در طی فعالیت های مختلف به ایجاد و تقویت مهارت های زبانی (گوش کردن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن)، توسعه و تقویت مهارت های دیداری، شنیداری، مهارت های حرکتی ظریف (نوشتاری) و افزایش دقت، توجه و تمرکز آنان پرداخته می شود.

اهداف و انتظارات

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- ایجاد علاقه مندی به رعایت نکات بهداشتی
- آشنایی با معلم بهداشت
- آشنایی با عواقب عدم رعایت بهداشت فردی
- تشویق به مشارکت و تفکر
- ایجاد و تقویت علاقه به گوش دادن و سخن گفتن درباره ی موضوع درس
- ایجاد تقویت تلفظ صحیح کلمات درس
- آشنایی با معنی واژگان درس
- تقویت توانایی انجام فعالیت های پیوسته با مهارت های زبانی و ادبی درس (خوانداری)

- تقویت مهارت های حرکتی ظریف (نوشتاری) و افزایش دقت در نوشتن
- التذاذ ادبی و پرورشی عواطف و احساسات
- آشنایی با نکات کلیدی فعالیت بیاموز و بگو (ها جمع) و معنی کلماتی که با ها جمع بسته می شود.

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان
- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس

دانش پیش نیاز برای دانش آموز

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستوره های کلامی
- توانایی تشخیص نشانه ها
- توانایی شرکت در بحث های گروهی
- توانایی خواندن کلمات و متن های ساده
- آشنایی با ها جمع فارسی در کلاس اول

وسایل و امکانات آموزشی مورد نیاز

- کتاب فارسی (خوانداری)
- کتاب فارسی (نوشتاری)
- کارت های تصویری مربوط به موضوع درس
- وسایل بهداشتی مانند خمیر دندان - مسواک و ...
- عروسک های نمایشی

روش های پیشنهادی تدریس

ساخت گرایبی با روش E5 - یادگیری مشارکتی - توضیحی - پرسش و پاسخ.

ارائه درس

روش ساختن گرایبی

گام اول: درگیر کردن

در الگوی تدریس E5 براساس ساخت گرایبی مرحله ی اول درگیر شدن با موضوع می باشد. این مرحله برای جلب توجه

دانش آموز به موضوع مورد آموزش و ایجاد هیجان و انگیزش در دانش آموزان طراحی شده است. آموزگار مقدمات یک نمایش با موضوع درس را از قبل طراحی کرده و بعد از مقدمات اولیه (دیدن تکالیف، ارزشیابی تشخیصی و ...) آن را در کلاس اجرا می کند. (نمایش عروسکی) نمایش به این مضمون است که پسری به نام امیر بعد از بازی با دست کثیف شروع به خوردن سیب می کند و بعد از مدتی مبتلا به دل درد می شود.

گام دوم: کاوش

آموزگار نمایش را متوقف می کند و با جملات پرسشی و خبری دانش آموزان را وادار به تفکر می کند. در این مرحله به دانش آموزان این امکان داده می شود تا قالب و چارچوب فکری برای تشکیل مفاهیم جدید در او به وجود آید. آموزگار با کمک دانش آموزان، نمایش را با توجه به هدف درس به اتمام می رساند. در حین درس روی کلمات جدید یعنی بیمار و پزشک و معنی آن ها تأکید می کند.

گام سوم: توصیف

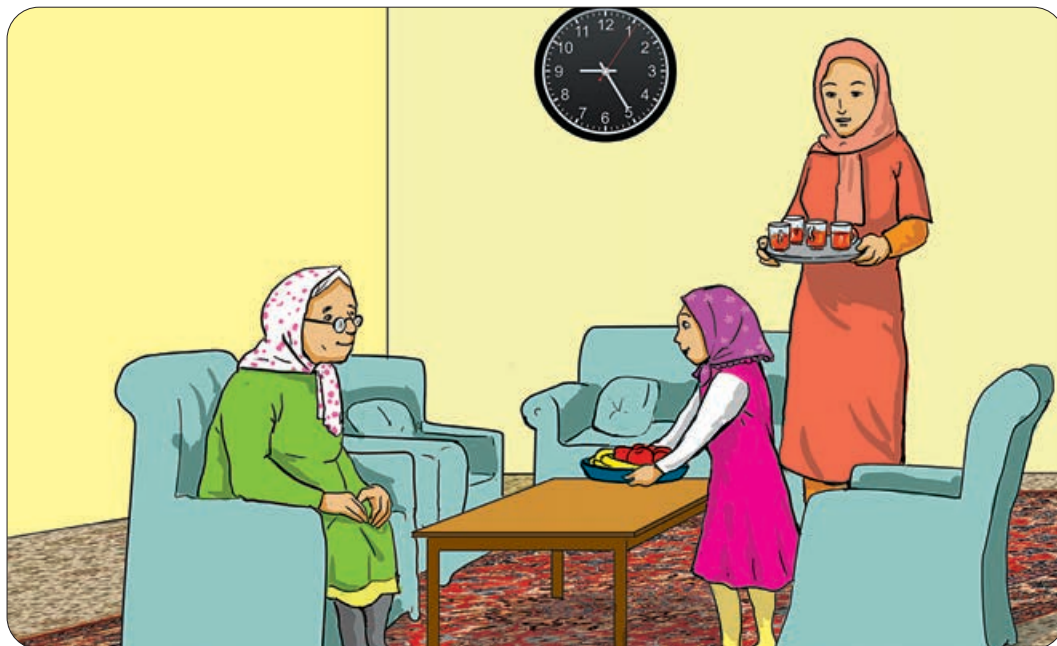
پس از اظهار نظر دانش آموزان درباره موضوع درس از آن ها خواسته می شود در مورد تصویر عنوانی درس در گروهی که قبلاً بر اساس توجه به توانمندی های دانش آموزان تعیین شده است به بحث و گفتگو پرداخته و سپس نماینده هر گروه آموخته های خود را در اختیار سایر گروه ها قرار دهد. پس از جمع آوری نکات کلیدی درس، آموزگار از دانش آموزان می خواهد هنگام خواندن متن درس با دقت گوش کرده و با انگشت خود کلمه های متن نوشتاری را ردیابی نمایند. سپس به صورت گروهی و در نهایت با اصلاح اشکالات تلفظی دانش آموزان به صورت انفرادی روخوانی درس صورت می پذیرد.

گام چهارم: شرح و بسط

دانش آموزان مفاهیمی را که آموخته اند گسترش می دهند و با برقراری ارتباط بین مفاهیم آموخته های خود را در جهان پیرامون بکار می گیرند. آموزگار می تواند با مثال های بیشتر و با توجه به آموخته های قبلی به بسط و تعمیم مطلب بپردازد. برای این کار می توان از تصاویر زنجیره ای مرتبط با موضوع یا اسلایدهای بهداشتی یا کتاب داستانی کمک گرفته شود.

گام پنجم: ارزشیابی

در مراحل قبل ارزشیابی مستمر در طول فعالیت ها صورت گرفته است ولی برای کامل کردن این ارزشیابی آموزگار با توجه به اهداف آموزشی این درس تمرین ها را در قالب فعالیت های مختلف مانند استفاده از کامل کردن جملات درس یا ارتباط تصویر با نوشته و... همچنین انجام فعالیت بنویس در کتاب نوشتاری بهره جست.

درس در یک نگاه

در این درس دانش آموزان با خواندن و نوشتن درس مهمان عزیز آشنا می شوند. همچنین در این درس توجه آن ها به روابط عاطفی بین اعضا خانواده به خصوص افراد سالمند جلب می شود. در طی فعالیت های مختلف به ایجاد و تقویت مهارت های چهارگانه زبانی (توسعه و تقویت مهارت های دیداری و شنیداری) مهارت های حرکتی ظریف (نوشتاری) و افزایش دقت، توجه و تمرکز آنان پرداخته می شود.

اهداف و انتظارات

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- بیان نوع روابط میان اعضای خانواده
- تقویت روابط عاطفی بین اعضای خانواده بخصوص سالمندان
- تقویت روحیه ی سپاسگزاری و قدردانی
- ایجاد و تقویت علاقه به گوش دادن و سخن گفتن درباره ی موضوع درس
- ایجاد مهارت درست تلفظ کردن کلمات درس
- آشنایی با واژگان جدید و معنای آن

- تقویت توانایی انجام فعالیت های پیوسته با مهارت های زبانی و ادبی (خوانداری)
- تقویت مهارت های حرکتی ظریف (نوشتاری) و افزایش دقت در نوشتن
- آشنایی با نکات کلیدی فعالیت بیاموز و بگو (کلمات مخالف)

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز برای دانش آموز

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستوره های کلامی
- توانایی تشخیص نشانه ها
- توانایی خواندن کلمات و متن های ساده
- توانایی شرکت در بحث های گروهی

وسایل و امکانات آموزشی مورد نیاز

- کتاب فارسی (خوانداری)
- کتاب فارسی (نوشتاری)
- کارت های تصویری مربوط به موضوع درس

روش های پیشنهادی تدریس

بازی، ایفای نقش، پرسش و پاسخ، توضیحی، یادگیری مشارکتی

ارائه درس

پس از گروه بندی دانش آموزان با اعضای ناهمگن به هر یک از آن ها نقشی داده می شود. وسایل مورد نیاز (خاله بازی) در اختیار آن ها داده می شود. در ابتدا شعری با محوریت موضوع درس برای مطلع کردن فراگیران از هدف درس برای آنها خوانده یا پخش می شود.

هر دانش آموز براساس نقش و با کمک آموزگار وسایل مناسب را انتخاب و مشغول بازی می شود. آموزگار با یک ماسک یا تغییر چهره به صورتی دیگر در حالیکه یک بسته در دست دارد توجه دانش آموزان را به خود جلب می کند و نقش مهمان را در خانه ی آنها بازی می کند و با نقش آفرینی و جملات پرسشی و خبری دانش آموزان را به هدف مورد نظر نزدیک

می‌سازد. بعد از اتمام بازی از گروه‌ها می‌خواهد در مورد نمایش صحبت کند و نظر خود را اعلام نمایند. سپس از دانش‌آموزان خواسته می‌شود کتاب‌های درسی خود را باز کنند. از گروه اول خواسته می‌شود به تصویر عنوانی صفحه اول و گروه دوم به تصویر عنوانی صفحه دوم درس توجه کرده و درباره‌ی آن گفتگو کنند و نماینده‌ی هر گروه آموخته‌های خود را در اختیار سایر گروه‌ها قرار دهد. آموزگار هم زمان با پرسش‌های هدفمند دانش‌آموزان را به هدف درس و یادگیری واژگان جدید همراه با معنی هدایت می‌کند. در ادامه آموزگار توجه دانش‌آموزان را به متن درس جلب نموده و از آنها می‌خواهد با ردیابی واژه‌های درس به متن خوانده شده گوش فرا دهند.

سپس به صورت گروهی و در نهایت به صورت انفرادی با اصلاح مشکلات تلفظی از روی متن درس خوانده می‌شود. در این جا آموزگار می‌تواند برای تثبیت یادگیری از کتاب نوشتاری یا تمرین‌های خوانداری استفاده نماید.

درس در یک نگاه

در این درس دانش آموزان با خواندن و نوشتن درس روستای زیبا و زیبایی های روستا آشنا می شوند. همچنین در این درس دانش آموز توانایی شکرگزاری از نعمت های خداوند را پیدا می کند. در طی فعالیت های مختلف به ایجاد و تقویت مهارت های چهارگانه زبانی (توسعه و تقویت مهارت های دیداری و شنیداری) مهارت های حرکتی ظریف (نوشتاری) و افزایش دقت، توجه و تمرکز آنان پرداخته می شود.

اهداف و انتظارات

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- آشنایی با روستا و زیبایی های آن
- ایجاد علاقه و انگیزه برای زندگی در روستا
- ایجاد روحیه شکرگزاری از پروردگار
- تشویق به مشارکت و تفکر
- تقویت تلفظ صحیح کلمات
- تقویت مهارت درک نوشته ها و تصاویر و دریافت پیام کلی
- تقویت مهارت های شنیداری و گفتاری زبان

- ایجاد و تقویت حافظه ی دیداری و شنیداری
- آشنایی با واژگان جدید و معنی آن ها
- آشنایی با نکات کلیدی فعالیت بیاموز و بگو (کلمات مخالف)
- توجه به پرسش های آموزگار و پاسخگویی به آن ها

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز برای دانش آموز

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستورهای کلامی
- توانایی تشخیص نشانه ها
- توانایی خواندن کلمات و متن های ساده
- توانایی شرکت در بحث های گروهی

وسایل و امکانات آموزشی مورد نیاز

- کتاب فارسی (خوانداری)
- کتاب فارسی (نوشتاری)
- کارت های تصویری مربوط به موضوع درس

روش های پیشنهادی تدریس

- مشارکتی - کارایی گروه - قصه گویی

ارائه درس

۱- دانش آموزان را گروه بندی کنید تصاویر عنوانی و یا تصاویر مشابه را در اختیار آنها قرار دهید تا درباره ی آن صحبت کنند. می توانید از آنها بخواهید هر چه را در تصویر می بینند بنویسند و سپس درک خود را از تصویر برای اعضای گروه خود بگویند.

۲- متن درس را با توجه به تعداد گروه ها تقسیم کرده و در اختیار آن ها قرار می دهیم تا با هم بخوانند. سپس از نماینده هر گروه می خواهیم متن خود را برای گروه های دیگر بخواند و در پایان نماینده هر گروه جلوی کلاس متن خود را می خواند.

ایران وطن ما

درس در یک نگاه

در این درس دانش آموزان با خواندن و نوشتن درس ایران وطن ما آشنا می شوند. همچنین به طور مختصر با طبیعت ایران (کوه، دشت، دریا) و لباس محلی آشنا می شوند.

فعالیت های مختلف این درس به ایجاد و تقویت مهارت های چهارگانه زبانی (توسعه و تقویت مهارت های دیداری و شنیداری) مهارت های حرکتی ظریف (نوشتاری) و افزایش دقت (توجه و تمرکز آن ها) پرداخته می شود.

اهداف و انتظارات

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- آشنایی با طبیعت زیبای ایران
- ایجاد علاقه به سرزمین ایران
- تقویت روحیه ملی - میهنی بین دانش آموزان
- تشویق به مشارکت و بحث های گروهی
- ایجاد و تقویت علاقه به گوش دادن و سخن گفتن درباره ی موضوع درس
- ایجاد تقویت تلفظ صحیح کلمات درس
- آشنایی با معنی واژگان درس

- تقویت توانایی انجام فعالیت های پیوسته با مهارت های زبانی و ادبی درس (خوانداری)
- تقویت مهارت های حرکتی ظریف (نوشتاری) و افزایش دقت در نوشتن
- آشنایی با نکات کلیدی فعالیت بیاموز و بگو با شناسی آموخته ها (اسم و صدای نشانه ها)
- التذاذ ادبی و پرورش عواطف و احساسات

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز برای دانش آموز

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستورهای کلامی
- توانایی تشخیص نشانه ها
- توانایی شرکت در فعالیت ها و بحث های گروهی
- توانایی خواندن کلمات و متن های ساده
- آشنایی نسبی با کشور ایران

وسایل و امکانات آموزشی مورد نیاز

- کتاب فارسی (خوانداری)
- کتاب فارسی (نوشتاری)
- کارت های تصویری مربوط به موضوع درس

روش های پیشنهادی تدریس

یادگیری از طریق همیاری (طرح کارایی گروه) - نمایشی - پرسش و پاسخ - پیش سازمان دهنده

ارائه درس

روش طرح کارایی

در این روش، دو فرضیه شکل می گیرد.

- 1- دو فکر یا بیشتر بهتر از یک فکر است. هر شخص می تواند آنچه را که می داند برای دیگران توضیح دهد. همه می توانند از یکدیگر فراگیرند. دانش آموزان، شرکت فعال در یادگیری مشارکتی را بسیار برانگیزنده می یابند.

- جهت آمادگی برای اجرای این طرح معلم قبل از شروع کلاس، ابزار یادگیری یعنی تکالیف قبل از کار مطالب خواندنی (با یک ارائه سعمی و بصری) و (یک آزمون تلفیقی) برای دانش آموزان آماده می کند.
- پس از گروه بندی به صورت ناهمگن به هر یک از دانش آموزان تکلیفی مشخص در راستای هدف درسی داده می شود. تکلیف داده شده می تواند رنگ کردن پرچم با توجه به پرچم موجود در کلاس، کامل کردن پازل دو یا سه تکه نقشه ی ایران، دادن نقشه ایران به هر یک از گروه ها و مشخص کردن وظایف هر دانش آموز به نحوی که هر یک قسمتی مشخص شده از نقشه ایران را مانند کوه، دریا، جنگل را رنگ آمیزی کنند.
- ۲- از هر یک از دانش آموزان خواسته می شود که در مورد فعالیتی که انجام داده توضیح دهد.
- ۳- از سایر اعضای گروه خواسته می شود در صورت نیاز مطلب هم گروهی خود را کامل نمایند و به یک پاسخ مشترک دست یابند.
- ۴- پس از اتمام این مرحله آموزگار پاسخ کامل و صحیح را در اختیار دانش آموزان قرار می دهد و اعضای گروه درک عمیقی از بهترین پاسخ بدست می آورند.
- ۵- آموزگار نمادی را به عنوان نمره گذاری در نظر می گیرد و اعضاء با مشاهده ی آن به میزان موقعیت خود پی می برند. در ادامه آموزگار از دانش آموزان می خواهد کتاب های خود را باز کرده و در مورد تصویر عنوانی با هم بحث و گفتگو کنند. آموزگار در نقش تسهیل کننده با جملات پرسشی و خبری واژگان جدید و معنی آن را آموزش داده و سپس از روی متن نوشتاری درس می خواند و دانش آموزان واژگان متن را ردیابی می نمایند. بعد از آن به صورت گروهی و در نهایت به صورت انفرادی خوانده می شود.

حضرت محمد (ص)

درس در یک نگاه

در این درس دانش آموزان با خواندن و نوشتن درس با کودکی حضرت محمد(ص) آشنا می شوند. همچنین در این درس توجه آن ها به خصوصیات رفتاری پیامبر و الگو پذیری از ایشان جلب می شود. در طی فعالیت های مختلف به ایجاد و تقویت مهارت های چهارگانه زبانی (توسعه و تقویت مهارت های دیداری و شنیداری) مهارت های حرکتی ظریف (نوشتاری) و افزایش دقت، توجه و تمرکز آنان پرداخته است.

اهداف و انتظارات

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- آشنایی با حضرت محمد (ص) به عنوان پیامبر اسلام
- آشنایی نسبی با کودکی حضرت محمد (ص)
- آشنایی با ویژگی های اخلاقی ایشان
- آشنایی با زادگاه ایشان
- توجه و علاقه به پیامبر اسلام و خلق و خوی ایشان
- علاقه به شرکت در جشن میلاد پیامبر

- تشویق به مشارکت و تفکر
- تقویت تلفظ صحیح کلمات
- تقویت مهارت درک نوشته ها و تصاویر و دریافت پیام کلی
- تقویت مهارت های شنیداری و گفتاری زبان
- ایجاد و تقویت حافظه ی دیداری و شنیداری
- آشنایی با واژگان جدید و معنی آن ها
- آشنایی با نکات کلیدی فعالیت بیاموز و بگو ضمیر اشاره به نزدیک و دور (این، آن)
- التذاد ادبی و پرورش عواطف و احساسات
- توجه به پرسش های آموزگار و پاسخگویی به آن ها

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز برای دانش آموز

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستورهای کلامی
- توانایی تشخیص نشانه ها
- توانایی خواندن کلمات و متن های ساده
- توانایی شرکت در بحث های گروهی

وسایل و امکانات آموزشی مورد نیاز

- کتاب فارسی (خوانداری)
- کتاب فارسی (نوشتاری)
- کارت های تصویری مربوط به موضوع درس

روش های پیشنهادی تدریس

- قصه گویی - پرسش و پاسخ - مشارکتی

ارائه درس

داستان پیشنهادی (لازم به ذکر است هر داستانی از زندگی پیامبر که مناسب دانش آموزان باشد را می توان استفاده نمود).

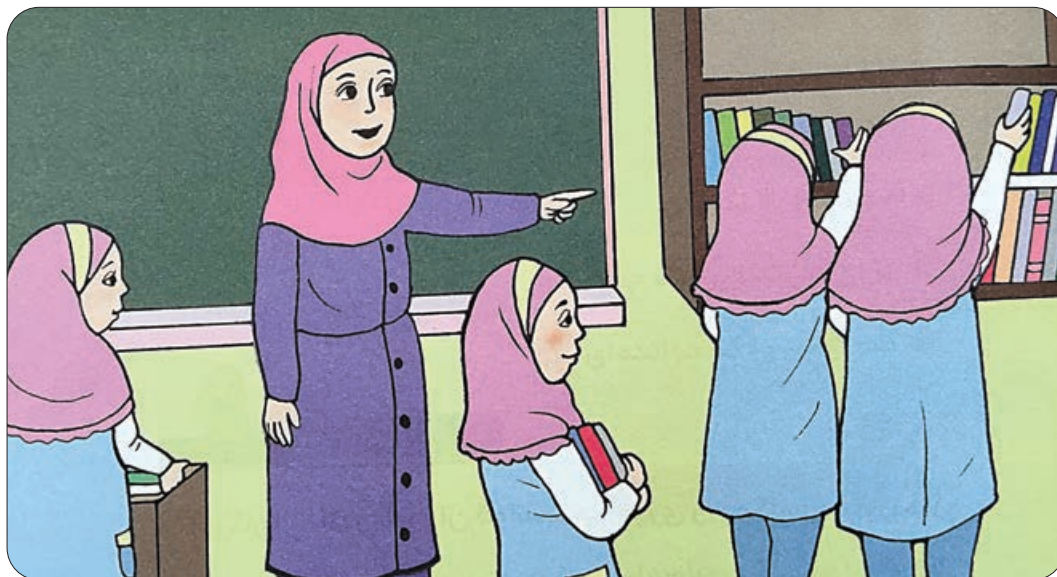
عنوان داستان: بازی با کودکان

این داستان جنبه پیشنهادی دارد و آموزگار می تواند از هر داستانی در مورد حضرت محمد استفاده کند. یک روز پیامبر (ص) برای رفتن به مسجد و خواندن نماز دیر کرده بودند. همه ی مردم منتظر آمدن ایشان بودند. چون پیامبر هیچ وقت برای نماز جماعت دیر نمی آمدند. عده ای از یاران به دنبال پیامبر رفتند. پیامبر در کوچه باریکی روی زمین نشسته، و با بچه ها بازی می کردند، یکی از یاران جلو رفت و به پیامبر گفت: از شما بعید است، نماز دیر شده است بیایید به مسجد برویم. پیغمبر با خوش رفتاری رو به بچه ها کرد و گفت: « من را با چند گردو عوض می کنید؟ » بچه ها مقداری را تعیین کردند. پیامبر رو به یارانشان کردند و فرمودند: بروید گردو بیاورید و مرا از این بچه ها بخرید. کودکان می خندیدند و پیامبر هم با آن ها می خندید. پس از آن که یاران پیامبر گردو آوردند پیامبر گردو ها را به بچه ها دادند و خودشان به مسجد رفتند. در پایان قصه آموزگار باید در مورد آن سؤالاتی را از دانش آموزان بپرسد.

بطور مثال چرا پیامبر به مسجد نیامده بود؟

بهتر است داستان های تعریف شده از روی تصویر باشد و لحن و آهنگ آموزگار متناسب با داستان تغییر کند.

مراجعه به تصویر عنوانی: پس از پایان داستان توجه دانش آموزان را به تصویر عنوانی جلب کرده و سپس در مورد آن صحبت می کنیم در خلال گفتگو به طور غیر مستقیم اشاره به کلمات جدید و معنی آن داشته و روی آن تأکید می کنیم **متن درس:** بعد از تصویر عنوانی از روی متن درس با آهنگ و لحن مناسب خوانده و از دانش آموزان می خواهیم تا همزمان با خواندن ما، انگشت خود را زیر کلمه قرار دهند. (لازم بذکر است در حین خواندن در مورد درس توضیح داده نشود و متن درس به طور کامل خوانده شود).

درس در یک نگاه

در این درس دانش آموزان با خواندن و نوشتن درس کتابخانه کلاس آشنا می شوند. همچنین در این درس توجه دانش آموز به کتاب و فواید آن جلب می شود و علاقمند به مطالعه کتاب می شود. در طی فعالیت های مختلف به ایجاد و تقویت مهارت های چهارگانه زبانی (توسعه و تقویت مهارت های دیداری و شنیداری) مهارت های حرکتی ظریف (نوشتاری) و افزایش دقت، توجه و تمرکز آنان پرداخته می شود.

اهداف و انتظارات

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- آشنایی با مکانی به نام کتابخانه و بعضی از مقررات آن و آشنایی با فایده کتاب تقویت و تعمیق مطالعه و کتابخوانی و آشنایی با فرهنگ مطالعه
- ایجاد مهارت و نگرش مثبت به تصویر خوانی
- ایجاد علاقه به انجام کارها به صورت گروهی و مشارکتی
- تقویت حافظه ی دیداری و شنیداری
- تقویت مهارت خواندن و ردیابی کلمات
- آشنایی با نکات کلیدی فعالیت بیاموز و بگو (کلمات مرکب «اسم - خانه» و معنی آن)
- توجه به پرسش های آموزگار و پاسخگویی به آن ها

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز برای دانش آموز

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستوره های کلامی
- توانایی تشخیص نشانه ها
- توانایی خواندن کلمات و متن های ساده
- توانایی شرکت در بحث های گروهی

روش های پیشنهادی تدریس

ساختن گرابی - پیش سازمان دهنده - مشارکتی - پرسش و پاسخ

ارائه درس

روش ساختن گرابی

مرحله ی درگیر کردن

- آموزگار با تعدادی کتاب وارد کلاس شود و کتاب ها را روی میز قرار دهد.

کاوش

از دانش آموزان بخواهید مکانی برای قراردادن کتاب ها در کلاس پیدا کنند. هر گروه کتاب ها را در جاهای مختلف مانند پشت پنجره، داخل جامیز، روی کمد و داخل کمد قرار دهند. سپس آموزگار برای دانش آموزان پرسش هایی را مطرح می کند و آن ها را به سمت درس هدایت می کند.

توصیف

- توجه به تصویر عنوانی درس و بحث و گفتگو درباره ی آن
- پرسش هایی در مورد تصویر عنوانی
- روخوانی متن توسط معلم
- روخوانی توسط معلم و هم خوانی توسط دانش آموزان
- روخوانی توسط دانش آموزان و اصلاح اشکالات تلفظ آن ها
- قرار دادن کتاب ها در قفسه ای که آموزگار در کلاس آماده کرده و درست کردن یک کتابخانه ی کوچک
- مراجعه به کتاب نوشتاری

بسط و گسترش

- استفاده از تصاویر زنجیره ای مرتبط با موضوع
- اجرای مسابقه بین دانش آموزان برای خواندن و نوشتن کلماتی که ارزش املائی دارند یا کلمات هم معنی

ارزشیابی

- کامل کردن جملات درس
- انجام فعالیت های کتاب بنویس

درس در یک نگاه

موضوع درس درباره خوراکی های مفید و فواید آن ها در قالب یک داستان می باشد. در این درس نظر دانش آموز به مشارکت و همکاری جلب می شود. در طی این فعالیت ها به ایجاد مهارت های شفاهی زبان و در نهایت فعالیت کتبی آن و افزایش دقت و توجه و تمرکز پرداخته می شود.

اهداف و انتظارات

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- ایجاد و علاقمندی به بهداشت فردی
- استفاده از خوراکی های مفید در مدرسه و توجه به فواید آن
- ایجاد حس مشارکت و همکاری
- تشخیص و انتخاب کارهای درست از نادرست
- احترام و توجه به صحبت های دیگران
- تقویت مهارت تفکر و تعقل در دانش آموزان
- تقویت مهارت های گوش دادن و سخن گفتن
- تقویت حافظه ی دیداری و شنیداری

- تقویت مهارت خواندن و ردیابی کلمات
- آشنایی با نکات کلیدی فعالیت بیاموز و بگو (جانشینی ضمیر به جای اسم)
- التذاذ ادبی و پرورش عواطف و احساسات
- توجه به پرسش های آموزگار و پاسخگویی به آن ها

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز دانش آموزان

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستورهای کلامی
- توانایی روخوانی و رونویسی متن درس قبل
- شناخت خوراکی ها و میوه ها
- توانایی شرکت در بحث ها و فعالیت های گروهی
- توانایی درک تصاویر

روش های پیشنهادی تدریس

مشارکتی - پیش سازمان دهنده - ساختن گرایی - توضیحی

ارائه درس

روش تدریس مشارکتی

- ۱- گروه بندی دانش آموزان در گروه های نامتجانس
- ۲- آموزگار تصویر میوه های مختلف را در اختیار دانش آموزان قرار داده و از آن ها می خواهد میوه هایی را که دوست دارند جدا کنند و نام آن ها را زیر تصویر بنویسند.
- ۳- پرسش هایی را در این زمینه مطرح می کند.
- ۴- ابتدا از گروه ها می خواهد با هم مشورت کنند. (آموزگار در نحوه ی مشورت، گروه ها را هدایت کند).
- ۵- زمان به طور مساوی به هر دو گروه برای پاسخگویی داده شود.
- هر گروه به طور جداگانه باید به این پرسش ها پاسخ گویند.
- ۱- بچه ها نام چه میوه هایی را نوشتید؟

۲- چرا میوه می خوریم؟

۳- چند خوراکی مفید دیگر می توانید نام ببرید؟

- بچه ها ما باید میوه و سبزی بخوریم. چون باعث شادابی و سلامتی بدن می شود.

- بعد از گروه ها خواسته می شود کتاب را باز کرده به تصویر عنوانی توجه کنند و نماینده هر گروه تصویر عنوانی را برای هم گروهی های خود توضیح دهد.

- سپس آموزگار به عنوان راهنما توضیحات تکمیلی را ارائه می دهد و روخوانی درس را انجام می دهد.

- در مرحله ی بعد روخوانی توسط نماینده هر گروه انجام می شود و افراد گروه همخوانی می کنند.

- از گروه های دیگر نیز خواسته می شود به دقت کلمات را ردیابی کنند. در صورتی که دانش آموزان گروه مقابل اشکال تلفظی داشتند بر طرف کنند.

- در صورتی که نماینده گروه و گروه های دیگر نتوانند مشکلات تلفظی را برطرف کنند، آموزگار این مشکلات را بر طرف می کند.

- در پایان نماینده هر گروه جلوی کلاس در مورد تصویر عنوانی توضیح می دهد و روخوانی را انجام می دهد.

درس در یک نگاه

موضوع درس در مورد رودی است که در مورد چیزهایی که در مسیر خود با آن روبه رو می شود صحبت می کند. در طی این درس دانش آموزان یاد می گیرند چگونه با دقت به اطراف خود نگاه کرده و در مورد آن چه می بینند صحبت کنند و به طور غیر مستقیم با آرایه تشخیص (جان بخشی) آشنا می شوند. همچنین در طی این فعالیت ها به ایجاد مهارت های شفاهی زبان و در نهایت فعالیت کتبی آن و افزایش دقت و توجه و تمرکز پرداخته می شود.

اهداف و انتظارات

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- آشنایی با بعضی از منابع طبیعی (دقت در آفرینش و جلوه های زیبای طبیعت)
- توجه و علاقه به حفظ منابع طبیعی و حس قدر شناسی از آفریدگار زیبایی ها
- پرورش حس تخیل و بیان احساسات و عواطف
- ایجاد مهارت و نگرش مثبت به تصویر خوانی
- ایجاد ارتباط بین تصاویر با یک موضوع مشخص
- تمرکز و افزایش دقت بصری
- افزایش قدرت استنتاج بصری

- تقویت مهارت‌های گوش دادن و سخن گفتن
- تقویت مهارت خواندن و ردیابی کلمات
- آشنایی با نکات کلیدی فعالیت بیاموز و بگو (حروف اضافه به)
- توجه به پرسش‌های آموزگار و پاسخگویی به آن‌ها
- التذاذ ادبی و پرورش عواطف و احساسات

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی‌های آنان

دانش پیش نیاز دانش آموزان

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستوره‌های کلامی
- توانایی روخوانی و رونویسی متن درس قبل
- شناخت منابع طبیعی
- توانایی شرکت در بحث‌ها و فعالیت‌های گروهی
- توانایی درک تصاویر

روش‌های پیشنهادی تدریس

گردش علمی روزانه - پیش سازمان دهنده - مشارکتی - پرسش و پاسخ

ارائه درس

روش گردش علمی

اگر موقعیت و شرایط آن را دارید با رعایت نکات ایمنی، دانش آموزان را به یک رود یا پارکی که دارای آب روان باشد برده و در آنجا درس رود پر آب را آموزش دهید.

روش پیش سازمان دهنده

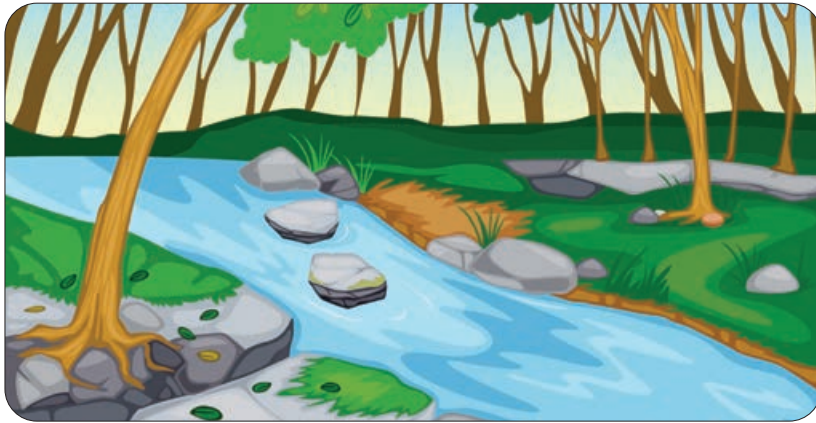
مرحله ی اول: ارائه پیش سازمان دهنده

- ۱- ابتدا دانش آموزان را به گروه‌های نامتجانس تقسیم می‌کنیم.
- ۲- تصاویر مختلفی از رود در اختیار دانش آموزان قرار می‌دهیم.
- ۳- بعد از یک توضیح مختصر از دانش آموزان می‌خواهیم نام آن را بگویند. معمولاً بیشتر دانش آموزان به نام رود اشاره می‌کنند.

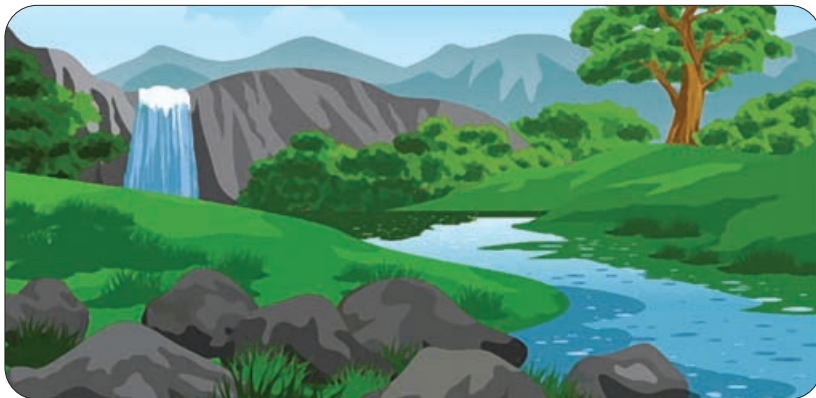

مرحله ی دوم: ارائه مطلب مورد نظر

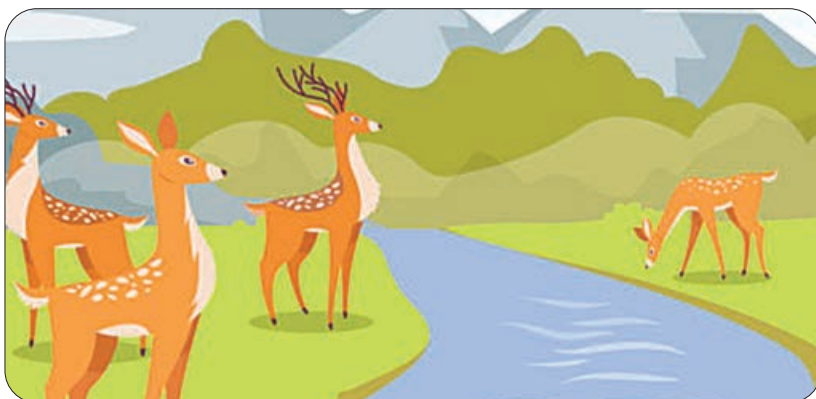
- ۱- در این مرحله آموزگار با مشارکت دانش آموزان در مورد تصاویر توضیح می دهد و بطورمثال برای هر کدام یک جمله می گوید.
- ۲- این یک رود است.

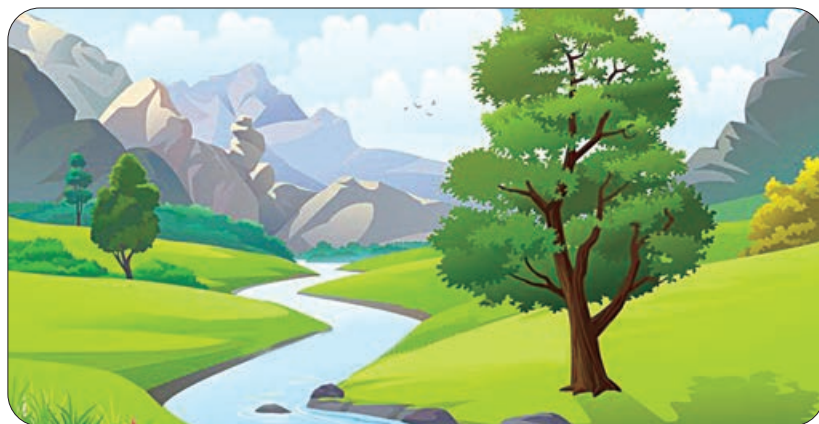
- ۳- رود از کوه حرکت می کند.

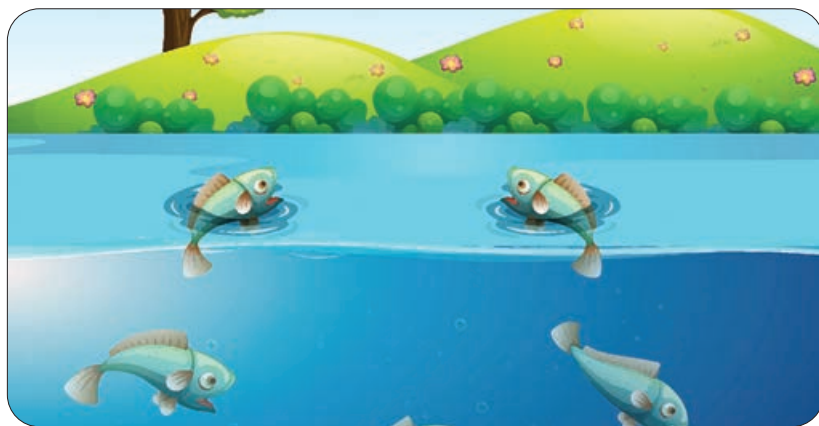
- ۴- حیوانات از رود، آب می خورند.

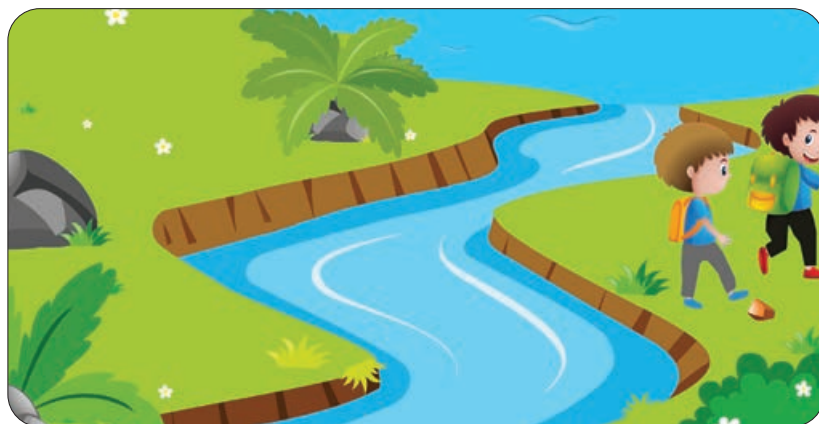
۵- رود به درختان، آب می دهد.

۶- ماهی ها در رود شنا می کنند.

۷- بچه ها مراقب باشید خیلی به رود نزدیک نشوید.

۸- یادتان باشد داخل رود آشغال نریزید.

در همین مرحله آموزگار ، در مورد تصویر عنوان توضیح داده و از روی متن می خواند.

مرحله ی سوم: تحکیم سازمان شناخت

۱- خواندن متن توسط دانش آموزان هر گروه

۲- پرسش در مورد متن درس از دانش آموزان

۳- نوشتن کلمات سخت درس

روش تدریس: بحث گروهی

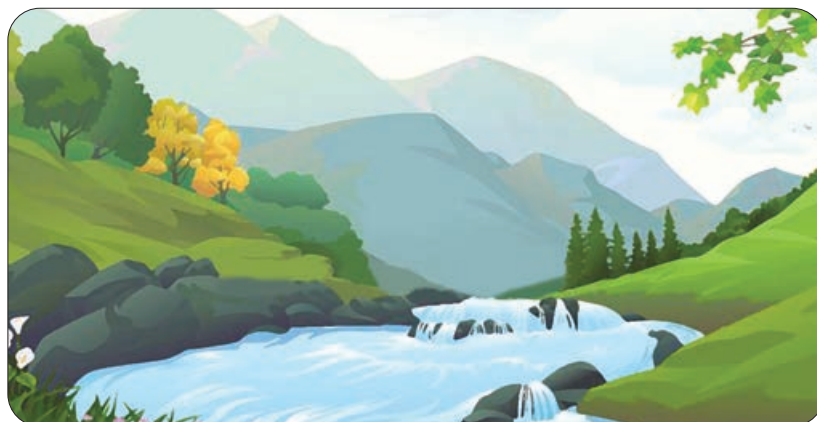
در ابتدا آموزگار دانش آموزان را گروه بندی می کند.

تصاویر مرتبط با موضوع درس را در اختیار گروه ها قرار می دهد.

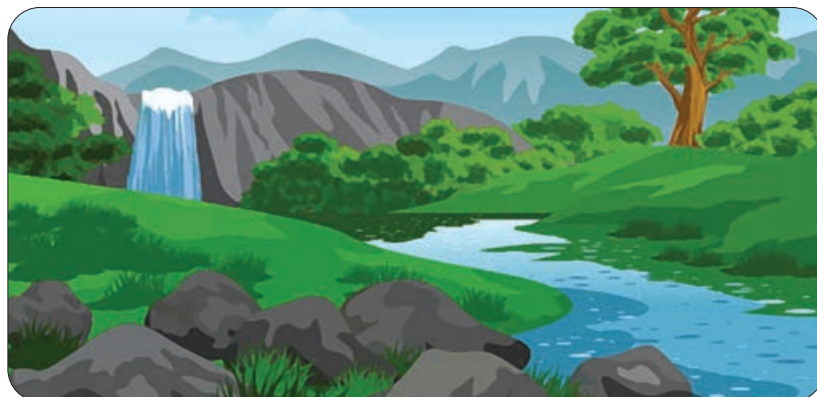
آموزگار می تواند در این مرحله به عنوان منشی کنار تابلو بایستد یا یکی از دانش آموزان را به عنوان منشی انتخاب کند.

آموزگار از دانش آموزان می خواهد با دقت به تصویر اول نگاه کنند . سپس از آن ها می پرسد:

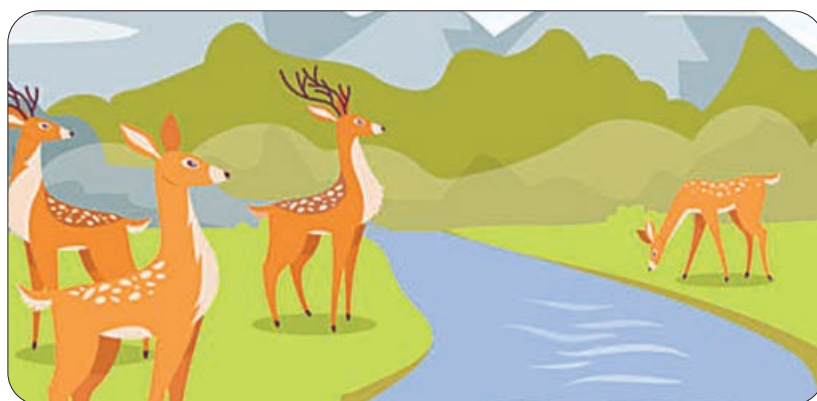
این تصویر مربوط به چه چیزی است؟

بیشتر دانش آموزان رود را می شناسند و پاسخ می دهند. در این جا آموزگار پاسخ را روی تابلو می نویسد.
توجه: اگر دانش آموزان نتوانند پاسخ درست را ارائه دهند، لازم است آموزگار با راهنمایی به آن ها کمک کند تا به پاسخی که منطبق باهدف مورد نظر است دست یابند.

مجدد توجه دانش آموزان به تصویر سوم جلب می شود و پرسیده می شود: چرا جانوران در کنار رود ایستاده اند؟
ممکن است دانش آموزان پاسخ های مختلف به این پرسش بدهند مانند: آب می خورند، بازی می کنند یا شنا می کنند.
آموزگار این پاسخ ها را نیز روی تابلو می نویسد.

دانش آموزان به تصویر چهارم دقت کرده و به پرسش آموزگار پاسخ می دهند.
چرا درختان در کنار رود سرسبز هستند؟

پاسخ توسط آموزگار یا یکی از دانش آموزان روی تابلو نوشته می شود.

آموزگار تصویر دیگری را به آن ها نشان داده و از بچه ها می پرسد: به نظر شما چرا این بچه ها کنار رودخانه بازی نمی کنند؟
یا کار خوب و درست بچه ها در این تصویر چیست؟
پاسخ این پرسش نیز نوشته می شود.

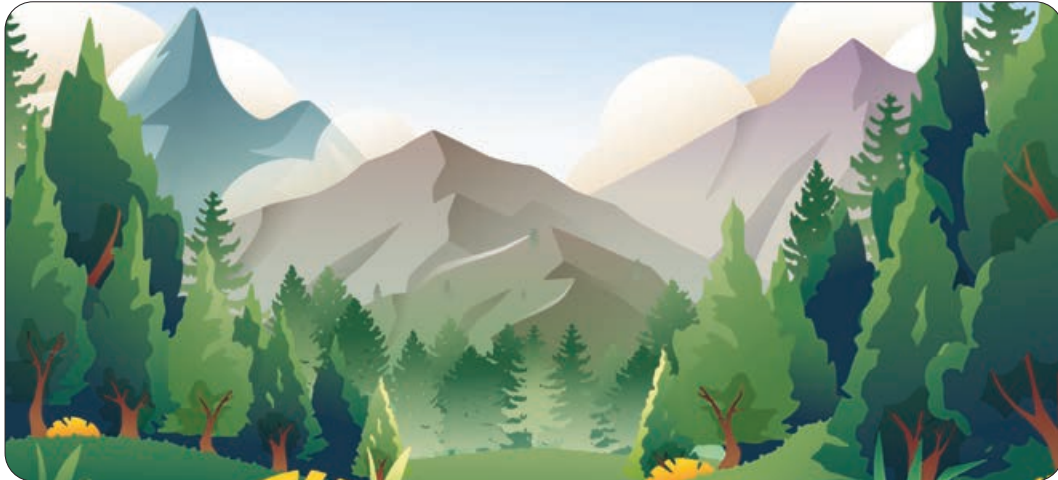
تصویر آخری که به دانش آموزان نشان داده می شود، رودخانه ای است که در آن آشغال ریخته شده است .
و از دانش آموزان می خواهد در مورد آن صحبت کنند یا پرسش هایی در رابطه با آن می پرسد.

نتیجه گیری از بحث و مطالب نوشته شده عبارت است از: رود از کوه حرکت می کند. حیوانات و درختان از آب رودخانه استفاده می کنند و بیچه ها نباید در کنار رود بازی کنند، چون خطرناک است و نباید در رود آشغال بریزیم.
بعد از این مرحله آموزگار از دانش آموزان می خواهد که کتاب را باز کنند و به تصویر عنوانی توجه کرده و در مورد آن و جزئیات آن صحبت کنند.
سپس از روی متن درس خوانده می شود.

گردش در کوه

درس در یک نگاه

موضوع درس در مورد طبیعت و طبیعت گردی صحبت می کند. در طی این درس دانش آموزان یاد می گیرند از منابع طبیعی مواظب کرده و از زیبایی های آن استفاده نمایند. همچنین در طی این فعالیت ها به ایجاد مهارت های شفاهی زبان و در نهایت فعالیت کتبی آن و افزایش دقت و توجه و تمرکز پرداخته می شود.

اهداف و انتظارات

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- آشنایی با بعضی از منابع طبیعی (دقت در آفرینش و جلوه های زیبای طبیعت)
- توجه و علاقه به حفظ منابع طبیعی و حس قدر شناسی از آفریدگار زیبایی ها
- تعمیق مهارت شرکت در فعالیت های گروهی و احترام به دیگران
- نگرش مثبت به مشارکت در جمع و همکاری با گروه
- ایجاد و تعمیق مهارت در تشخیص تصاویر مناسب
- درک و استنباط از متن درس
- ایجاد مهارت و نگرش مثبت به تصویر خوانی
- تقویت مهارت های گوش دادن و سخن گفتن
- تقویت حافظه ی دیداری و شنیداری
- تقویت مهارت خواندن و ردیابی کلمات
- آشنایی با نکات کلیدی فعالیت بیاموز و بگو (تطابق فعل و فاعل و ضمائر جمع و مفرد سوم شخص)
- توجه به پرسش های آموزگار و پاسخگویی به آن ها

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار:

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز دانش آموزان:

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستورهای کلامی
- توانایی روخوانی و رونویسی متن درس قبل
- آشنایی با طبیعت مثل دریا و جنگل
- توانایی شرکت در بحث ها و فعالیت های گروهی
- توانایی درک تصاویر

روش های پیشنهادی در تدریس

- پیش سازمان دهنده - گردش علمی - مشارکتی

ارائه درس

روش پیش سازمان دهنده

مرحله اول: پیش سازمان دهنده

- پخش اسلاید کوه، رنگ آمیزی تصویر کوه یا درست کردن پازل کوه
- دانش آموزان باید به دقت به اسلاید توجه کنند و یا تصویر را رنگ آمیزی یا پازل را درست کنند.
- از دانش آموزان خواسته می شود بگویند این فیلم، تصویر یا پازل آن ها را به یاد چه چیزی می اندازد؟
- نقش آموزگار: مطرح کردن پرسش هایی جهت رسیدن به هدف درس می باشد.

مرحله دوم: ارائه ی مواد یادگیری یا مطلب درسی

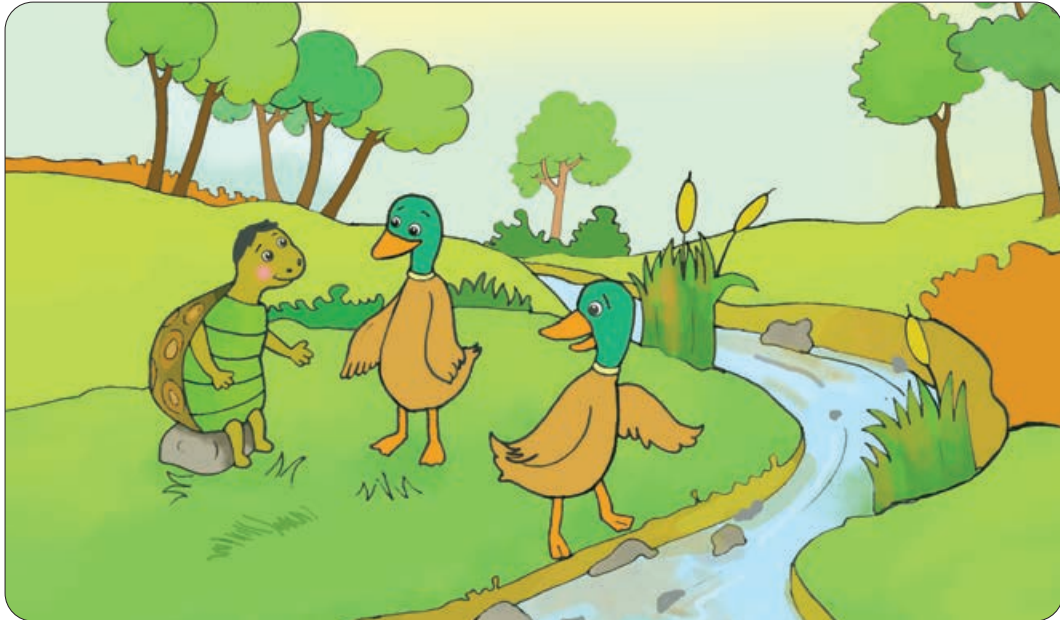
- آموزگار باید تلاش کند ایجاد انگیزه را حفظ کند.
- گروه ها را مشخص کند.
- توجه دانش آموزان را به تصویر عنوانی درس جلب کند.
- تدریس را در این مرحله انجام دهد.

مرحله سوم: استحکام بخشیدن به ساخت شناختی

- پرسش و پاسخ در مورد موضوع درس
- تأکید روی کلمات کلید و جدید درس
- انجام فعالیت های خوانداری و نوشتاری

لاک پشت و مرغابی ها

درس در یک نگاه

موضوع درس درباره یکی از داستان های کهن کتاب کلیله و دمنه می باشد که در طی آن دانش آموز علاوه بر آشنایی با داستان های قدیمی به موضوع دوستی و همیاری پی برده و یاد می گیرد که به تصمیم های جمعی باید احترام گذاشت. در اینجا دانش آموزان به طور غیر مستقیم با آرایه ی جان بخشی (تشخیص) آشنا می شوند. همچنین در طی این فعالیت ها به ایجاد مهارت های شفاهی زبان و در نهایت فعالیت کتبی آن و افزایش دقت و توجه و تمرکز پرداخته می شود.

اهداف و انتظارات

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- آشنایی با حکایات کهن ایران
- تقویت علاقه و نگرش مثبت به شنیدن و مطالعه کتاب های داستانی
- ایجاد مهارت تفکر و تصمیم گیری جهت حل یک مسئله
- نگرش مثبت به انجام و قبول قوانین
- توانایی بررسی یک متن ساده و درک و استنباط از متن درس
- پرورش قوای ذهنی و تخیلی
- ایجاد و تعمیق مهارت در ردیابی تصاویر و بیان داستان آن

- تقویت مهارت‌های گوش دادن و سخن گفتن
- تقویت حافظه ی دیداری و شنیداری
- آشنایی با خوانش داستان
- توانایی برقراری ارتباط بین قسمت های مختلف به متن
- التذاذ ادبی و پرورش عواطف و احساسات
- با نکات کلیدی فعالیت بیاموز و بگو (بیان کلمات مخالف با کلمات داده شده)
- توجه به پرسش های آموزگار و پاسخگویی به آن ها

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز دانش آموزان

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستوره‌های کلامی
- توانایی روخوانی و رونویسی متن درس قبل
- توانایی شرکت در بحث ها و فعالیت های گروهی
- توانایی درک تصاویر

روش های پیشنهادی تدریس

قصه گوئی - مشارکتی - کارایی گروه

ارائه درس

روش تدریس قصه گوئی

- ۱- دانش آموزان را گروه بندی کنید.
- ۲- تصاویر مرتبط با داستان درس را به تابلو نصب کنید یا در اختیار دانش آموزان قرار دهید.
- ۳- آموزگار قصه ی مربوط به لاک پشت و مرغابی ها را برای دانش آموزان تعریف کند. (با توجه به تصاویر)
- ۴- بعد از این که قصه به پایان رسید از دانش آموزان پرسش هایی در زمینه قصه پرسیده شود.

مثال:

۱- لاک پشت و مرغابی ها، کجا زندگی می کردند؟

۲- چرا مرغابی ها تصمیم گرفتند از آنجا بروند؟

۳- چرا لاک پشت ناراحت شد؟

۴- مرغابی ها چه تصمیمی گرفتند؟

۵- اشتباه لاک پشت چه بود؟

در این مرحله از دانش آموزان بخواهید در گروه ها با یکدیگر مشورت کرده و به پرسش ها پاسخ دهند.

۶- روخوانی از درس روخوانی از درس (لازم به ذکر است بهتر است آموزگار در هنگام خواندن از روی متن درس از دادن توضیحات در مورد تصویر، واژگان جدید و متن درس خودداری نماید).

درس در یک نگاه

موضوع درس درباره یکی از سنت های دیرین کشور عزیزمان است که در طی آن دانش آموزان با گوشه ای از آداب و رسوم شب یلدا آشنا می شوند. در این درس احترام به بزرگترها و توجه به کتابخوانی مدنظر بوده است. همچنین در طی این فعالیت ها به ایجاد مهارت های شفاهی زبان و در نهایت فعالیت کتبی آن و افزایش دقت و توجه و تمرکز پرداخته می شود.

اهداف و انتظارات

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- آشنایی با یکی از مراسم سنتی کشور و آداب آن
- ایجاد نگرش مثبت به برگزاری و شرکت در مراسم های سنتی
- توانایی مهارت شرکت در فعالیت های گروهی
- حس احترام نسبت به بزرگ ترها و صلح و صلح
- نگرش مثبت به مطالعه و کتاب خوانی
- توانایی بررسی یک متن ساده و درک و استنباط از متن درس
- ایجاد و تعمیق مهارت در ردیابی تصاویر و بیان داستان آن
- تقویت مهارت های گوش دادن و سخن گفتن
- تقویت حافظه ی دیداری و شنیداری
- توانایی برقراری ارتباط بین قسمت های مختلف متن

- التذاذ ادبی و پرورش عواطف و احساسات
- توجه به نکات کلیدی فعالیت بیاموز و بگو (تشبیت و تعمیق یادگیری تطابق فعل و فاعل و استفاده آن ها در جمله)
- توجه به پرسش های آموزگار و پاسخگویی به آن ها

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز دانش آموزان

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستوره های کلامی
- توانایی روخوانی و رونویسی متن درس قبل
- توانایی شرکت در بحث ها و فعالیت های گروهی
- توانایی درک تصاویر

روش های پیشنهادی تدریس

- الگوی دریافت مفهوم - مشارکتی - کارایی گروه - پرسش و پاسخ و ...

ارائه درس

الگوی دریافت مفهوم

- الف) شناسایی مفهوم: دانش آموزان گروه بندی شده و تصویرهای عنوانی درس در اختیار آن ها قرار دهید. از دانش آموزان بخواهید به دقت به تصاویر نگاه کنند و آن را توضیح دهند.

ب) **آزمون دریافت مفهوم:** دانش آموزان ابتدا باید در گروه دریافت خود را بیان کنند. سپس به نوبت برای هم کلاسی‌ها دریافت خود را توضیح دهند.

خیر	بلی

۱- به نظر شما این تصویر فصل زمستان را نشان می‌دهد؟

۲- در فصل زمستان برف می‌بارد؟

۳- آیا این تصویر مربوط به شهر است؟

۴- ما آمدن فصل زمستان را جشن می‌گیریم؟

۵- در روز جشن ما به دیدن پدر بزرگ و مادر بزرگ می‌رویم؟

۶- در این روز ما خربزه و خیار می‌خوریم؟

۷- در روز جشن ما هندوانه و انار می‌خوریم؟

سؤالات یکی یکی از دانش آموزان پرسیده می‌شود. می‌توانید سؤالات را روی تابلو کلاس بنویسید. پاسخ‌های مثبت با علامت (+) در قسمت بلی جدول قرار می‌گیرد و پاسخ‌های منفی با علامت (-) در قسمت خیر جدول قرار می‌گیرد. در این مرحله عنوان مشخص می‌شود.

ج) **تحلیل راهبردهای تفکر:** در این مرحله آموزگار توضیحات بیشتری در مورد پاسخ‌های دانش آموزان و عنوان درس می‌دهد. اگر دانش آموزان جملاتی را در مورد عنوان درس بیان کردند، آموزگار آن‌ها را بررسی کرده نظرات و دریافت‌های درست ایشان را تأیید می‌کند.

روخوانی از درس توسط آموزگار و سپس دانش آموزان

درس در یک نگاه

موضوع درس پیرامون ورزش و سلامتی است این درس به زنگ ورزش و فواید ورزش در سلامتی و شادابی انسان اشاره می کند. در طی این فعالیت ها به تقویت بحث گروهی و تقویت مهارت های شفاهی زبان و در نهایت فعالیت کتبی آن و افزایش دقت و توجه و تمرکز پرداخته می شود.

اهداف و انتظارات

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- آشنایی با کلاس ورزش
- آشنایی با فواید ورزش
- پرورش حس احترام به دیگران در هنگام شرکت در بحث گروهی
- احترام به نظرات دیگران و استفاده از آن ها
- تقویت مهارت تفکر و تعقل در دانش آموزان
- تقویت مهارت های گوش دادن و سخن گفتن
- تقویت حافظه ی دیداری و شنیداری
- تقویت مهارت تصویر خوانی

- تقویت مهارت خواندن و ردیابی کلمات
- تقویت مهارت استفاده از فعل و فاعل متناسب با یکدیگر و جانشینی ضمیر به جای اسم در فعالیت پیاموز و بگو
- التذاذ ادبی و پرورش عواطف و احساسات
- مهارت در انجام فعالیت های نوشتاری

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز دانش آموزان

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستوره های کلامی
- توانایی روخوانی و رونویسی متن درس قبل
- آشنایی با بعضی از ورزش ها
- توانایی شرکت در بحث ها و فعالیت های گروهی
- توانایی درک تصاویر

روش های پیشنهادی تدریس

- کاوشگری - مشارکتی - ساختن گرای - پرسش و پاسخ

ارائه درس

روش تدریس کاوشگری

۱- برهم زدن تعادل

نشان دادن فیلم یا تصاویر زنجیره ای در مورد ورزش و فواید آن و توضیح مختصر در مورد آن برای ایجاد موقعیت مهیج و غیرمعمول باید سطح اطلاعات علمی دانش آموز را در نظر داشته باشید و با توجه به توانایی دانش آموز موفقیت طراحی شود.

۲- پرسشگری

وقتی یک موقعیت معما گونه طرح گردید معمولاً عادت و تعادل دانش آموزان برهم می خورد و آن ها شروع به پرسیدن می کنند. آموزگار می تواند با توجه به شرایط کلاس و توانایی دانش آموزان آن ها را تشویق به سؤال پرسیدن کند و حتی در مواردی آن ها را هدایت کند تا پرسش را مطرح کنند. دانش آموزان به سمتی هدایت شوند که پرسش هایی را مطرح کنند که پاسخ آن بله، خیر یا یک عبارت کوتاه باشد.

آموزگار نباید بلافاصله بعد از مطرح شدن پرسش، پاسخ آن را بگوید و باید منتظر باشد تا خود دانش آموزان پاسخ بگویند. (در مرحله ی فرضیه سازی) به طور مثال:

۱- چرا باید ورزش کنیم؟
۲- ورزش چه فایده ای برای ما دارد؟

۳- فرضیه سازی

در این مرحله دانش آموزان باید به پرسش ها پاسخ دهند. آموزگار می توان آن ها را هدایت کند. پاسخ های دانش آموزان به پرسش های قبل می تواند این گونه باشد:
بتوانیم خوب بدویم، قوی شویم، سالم باشیم ...

و گاهی مواقع پاسخ هایی داده می شود که درست نیست. پاسخ ها را باید روی تابلوی کلاس نوشت.

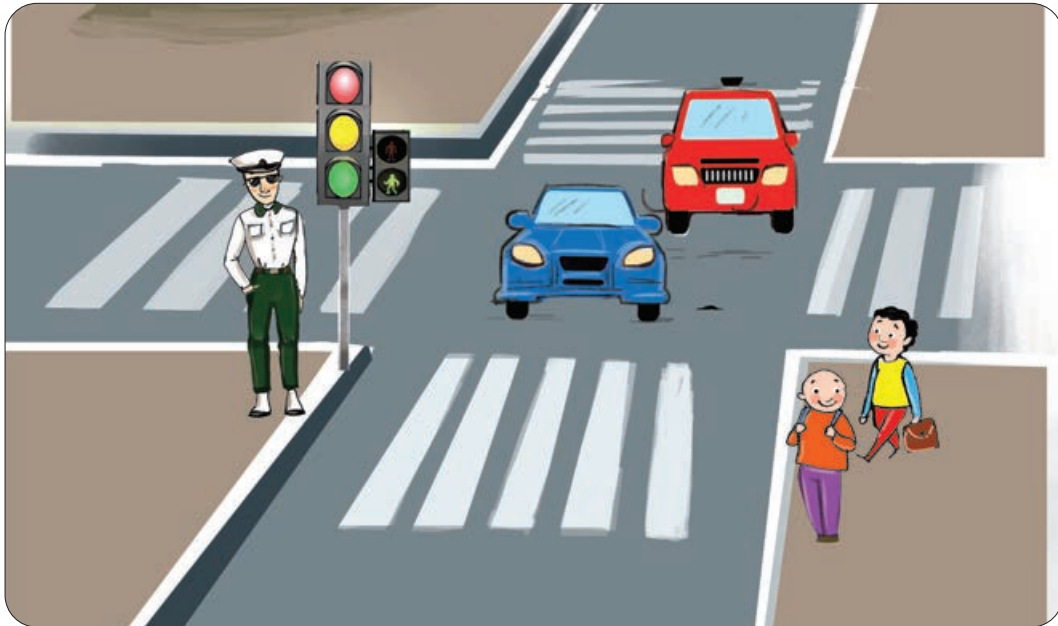
۴- آزمایشگری

در این مرحله باید درباره ی درستی و نادرستی فرضیه ها اطلاعات بیشتری به دانش آموزان داد. بنابراین به کتاب درسی مراجعه می شود. توضیح در مورد تصویر عنوانی و خوانش متن توسط آموزگار و بعد دانش آموزان. اطلاعات بدست آمده از متن با پاسخ ها مقایسه و میزان درستی فرضیه ها سنجیده شود.

۵- تحلیل

آنچه را یاد گرفتند توضیح دهند و در زندگی بکار برند.

عبور از خیابان

درس در یک نگاه

موضوع درس پیرامون شغل پلیس و چگونگی عبور از خیابان با توجه به چراغ عابر پیاده و خطراتی که به علت عدم توجه به مقررات راهنمایی و رانندگی ممکن است با آن روبه رو شویم صحبت می کند. در طی این فعالیت ها به تقویت مهارت های شفاهی زبان و در نهایت فعالیت کتبی آن و افزایش دقت و توجه و تمرکز پرداخته می شود.

اهداف و انتظارات عبارتند از

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- آشنایی با پلیس و وظیفه ی او
- آشنایی با چراغ عابر پیاده
- رعایت مقررات عبور و مرور
- تقویت مهارت تفکر و تعقل در دانش آموزان
- تقویت مهارت های گوش دادن و سخن گفتن
- تقویت حافظه ی دیداری و شنیداری
- تقویت مهارت تصویر خوانی
- تقویت مهارت خواندن و ردیابی کلمات

- آشنایی با نکات بیاموز و بگو (علامت سجاوندی « ؟ »)
- التذاذ ادبی و پرورش عواطف و احساسات
- مهارت در انجام فعالیت های نوشتاری

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز دانش آموزان

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستورهای کلامی
- توانایی روخوانی و رونویسی متن درس قبل
- آشنایی با خیابان ، چراغ راهنمایی و خط عابر پیاده
- توانایی شرکت در بحث ها و فعالیت های گروهی
- توانایی درک تصاویر

روش های پیشنهادی تدریس

- روش سازی طرز تلقی (اکتشاف گروهی) - کارایی گروه - ساختن گرای - پرسش و پاسخ و ...

ارائه درس

روش روشن سازی طرز تلقی

- ۱- ابتدا دانش آموزان را به صورت نامتجانس گروه بندی کنید.
- ۲- تصاویر کوچکی از چراغ عابر پیاده، چراغ راهنما و خط کشی در اختیار گروه ها قرار دهید. نام هر تصویر زیر آن نوشته شده باشد.

یک بار آموزگار برای بچه ها نام تصویرها را بخواند تا دانش آموزان با کلمه چراغ عابر پیاده آشنا شوند.

۳- تصویر عنوانی روی تخته نمایش داده شود.

۴- طرح پرسش به طور مثال

به نظر شما علی و رضا چگونه می توانند از خیابان عبور کنند یا رد شوند؟

گروه الف	گروه ب
از خط کشی	چراغ عابر پیاده سبز است.
وقتی چراغ راهنما قرمز شد.	وقتی ماشین از خیابان عبور نمی کند.
.....	.....
.....	.....

بهترین پاسخ گروه الف را انتخاب می کنیم. (روی تابلو نوشته شود) وقتی چراغ راهنما قرمز است از خط کشی عبور می کنیم.

بهترین پاسخ گروه ب را انتخاب می کنیم. وقتی چراغ عابر پیاده سبز می توانیم از خط کشی عبور کنیم.

۵- توضیح مختصر آموزگار در مورد جمله ها.

۶- خوانش متن توسط آموزگار و سپس دانش آموزان

درس در یک نگاه

موضوع درس در مورد داستانی کهن از زبان حیوانات است و در طی آن دانش آموزان علاوه بر تقویت مهارت در خواندن، نکات اخلاقی و اجتماعی را به طور غیر مستقیم فرا گرفته و آن را در زندگی خود به کار می برند. در این درس دانش آموزان به طور غیر مستقیم با آرایه ی تشخیص (جان بخشی) آشنا می شوند. فعالیت های درس به تقویت مهارت های شفاهی زبان و در نهایت فعالیت کتبی آن و افزایش دقت و توجه و تمرکز پرداخته می شود

اهداف و انتظارات عبارتند از

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- تقویت مهارت خواندن قصه های کهن
- آشنایی با نکات اخلاقی، اجتماعی درس به طور غیر مستقیم و کار بست آن در زندگی
- ایجاد رغبت و علاقه به مطالعه و کتاب خوانی و تشویق دانش آموزان به مطالعه کتاب
- افزایش قدرت درک متن و استنباط و تلفیق از آن (درک اشتباه کلاغ و نتیجه گیری از آن)
- ایجاد نگرش مثبت نسبت به موضوع و تفکر در مورد موضوع
- تقویت و توسعه مهارت های زبانی
- تقویت و توسعه واژگان زبانی

- آشنایی با نکته آموزشی پیاموز و بگو (جمله پرسشی و کلمه استفهام آیا)
- تقویت مهارت رونویسی، املا نویسی و جمله سازی
- تقویت مهارت تشخیص تفاوت ها
- مشارکت در بحث های گروهی

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز دانش آموزان

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستوره های کلامی.
- توانایی روخوانی و رونویسی متن درس قبل
- آشنایی با جملات پرسشی و عبارت سجاوندی
- توانایی شرکت در بحث ها و فعالیت های گروهی

روش های پیشنهادی تدریس

- ایفای نقش - مشارکتی - قصه گوئی - کارایی گروه

ارائه درس

روش ایفای نقش

- صورتک های روباه و خروس را آماده کنید.
- با استفاده از تصویر عنوانی داستان را برای دانش آموزان توضیح دهید.
- و بعد داستان را با دانش آموزان داوطلب اجرا کنید.
- در پایان می توانید این پرسش را مطرح کنید.
- اشتباه کلاغ چه بود؟

یک روز در حرم

درس در یک نگاه

موضوع درس در مورد سفر به مشهد و زیارت حرم امام رضا(ع) است و در طی آن دانش آموزان با خصوصیات اخلاقی امام هشتم آشنا شده و آن را در زندگی خود به کار می‌برند. فعالیت های درس به تقویت مهارت های شفاهی زبان و در نهایت فعالیت کتبی آن و افزایش دقت و توجه و تمرکز پرداخته می شود.

اهداف و انتظارات

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- آشنایی با امام هشتم (خصوصیات اخلاقی و مرقد ایشان)
- ایجاد علاقه به امام رضا (ع) و الگوپذیری از رفتارهای امام هشتم
- ایجاد رغبت و علاقه به مطالعه زندگی امام هشتم
- ایجاد نگرش مثبت نسبت به موضوع و تفکر در مورد موضوع
- تقویت و توسعه مهارت های زبانی
- تقویت و توسعه واژگان زبانی
- آشنایی با نکته آموزشی بیاموز و بگو (ساخت کلمات مرکب با «گو» و معنی آن)
- تقویت مهارت رونویسی، املا نویسی و جمله سازی

- تقویت مهارت تشخیص تفاوت ها
- مشارکت در بحث های گروهی
- التذاذ ادبی و پرورش عواطف و احساسات

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز دانش آموزان

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستوره های کلامی
- توانایی روخوانی و رونویسی متن درس قبل
- آشنایی با بعضی از پیشوندها و پسوندها و درک معنی آن ها (بازشناسی آموخته های قبلی)
- توانایی شرکت در بحث ها و فعالیت های گروهی

روش های پیشنهادی تدریس

- کارایی گروه - مشارکتی - پیش سازمان دهنده - قصه گوئی

ارائه درس

کارایی گروه

ابتدا سرودی در مورد امام رضا (ع) پخش می شود یا تصویر حرم ایشان که چراغانی شده است به بچه ها نشان داده می شود.

سپس از طریق پرسش و پاسخ توضیح مختصری درباره‌ی تصویر عنوانی داده می‌شود. به طور مثال:

بچه‌ها به نظر شما این تصویر کجاست؟

پاسخ دانش آموزان حرم، مسجد و... می‌باشد.

راهنمایی بیشتر آموزگار:

بچه‌ها این حرم در مشهد قرار دارد.

به نظر شما حرم امام رضا چه خبر است؟

بچه‌ها: شیرینی و شربت می‌دهند و بالاخره پس از پرسش و پاسخ به این نتیجه می‌رسیم که روز میلاد یا ولادت امام رضا (ع) است.

سپس دانش آموزان را به گروه‌های سه نفری تقسیم کرده و از آنها می‌خواهیم متن درس را به صورت انفرادی بخوانند.

آن روز تولد امام رضا (ع) بود.

چند نفر شیرینی و شربت پخش می‌کردند.

پدرم گفت: امام رضا (ع) امام هشتم ما است.

او بسیار مهربان و راستگو بود. مردم را خیلی دوست داشت و به آن‌ها کمک می‌کرد.

سپس کار برگ پرسش‌ها را به دانش آموزان می‌دهیم تا ابتدا به صورت انفرادی پاسخ دهند.

نادرست

درست

پرسش‌ها به صورت درست، نادرست و جای خالی است.

روز تولد امام رضا (ع) بود.

امام رضا (ع) امام ششم ما است

امام رضا (ع) مردم را دوست داشت .

امام رضا (ع) به مردم کمک نمی‌کرد

امام رضا (ع) بسیار مهربان و ..... بود.

بعد پاسخ همین پرسش‌ها بصورت گروهی داده می‌شود.

سپس پاسخ‌ها مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

آموزگار پاسخ را می‌گوید و دانش آموزان برگه را تصحیح می‌کنند و در جدول ارزشیابی فرد و گروه مورد تشویق قرار می‌گیرند.

روخوانی از متن کتاب

جدول تشویق

گروه ۲	گروه ۱	
		پرسش های درست و نادرست
		پر کردن جاهای خالی با کلمه ی مناسب
		پرسش های چند گزینه ای
		پاسخ به پرسش های کوتاه پاسخ
		معدل

انشا: فصل تابستان

اهداف و انتظارات

- دقت و توجه به جزئیات تصویر
- تقویت مهارت تصویر خوانی
- تقویت و پرورش ذهن و استفاده از آموخته های گذشته
- مهارت نوشتن نام واژه‌هایی که مرتبط با تصویر است (این موارد می تواند در تصویر باشد کلمه‌ای که با دیدن تصویر به ذهن دانش آموز می رسد).
- بسط و گسترش جمله سازی در مورد کارهای مرتبط با تصویر (هر آن چه که در مورد تصویر می بیند و به ذهن می رسد را یادداشت کند).
- آشنایی با جمله نویسی در موقعیت جدید
- پرورش عواطف و احساسات خود
- تقویت و توسعه مهارت‌های زبانی
- تقویت و توسعه واژگان زبانی
- آموزش شیوه های درست نگارش و تسلط بر نوشتن
- مشارکت در بحث‌های گروهی
- کسب مهارت در انواع نوشته‌ها (توصیفی، تخیلی، داستانی)
- توانایی در بیان اندیشه و احساس و تقویت قدرت سخن گویی

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز دانش آموزان

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستوره‌های کلامی
- توانایی روخوانی و رونویسی متن درس قبل
- توانایی درک تصاویر
- مهارت کامل کردن جملات با استفاده از کلمه مناسب

- مهارت جمله نویسی (با استفاده از تصویر)
- مهارت جمله نویسی بدون تصویر
- توانایی شرکت در بحث ها و فعالیت های گروهی

روش های پیشنهادی تدریس

- الگوی بارش فکری - بحث گروهی - مشارکتی - پرسش و پاسخ

ارائه درس

بارش فکری

- ۱- بیان موضوع
- ۲- گروه بندی دانش آموزان به صورت ناهمگن

۳- از دانش آموزان بپرسید این تصویر آن‌ها را به یاد چه چیزهایی می‌اندازد.
- نظرات گروه‌ها توسط آموزگار روی تابلوی کلاس یادداشت می‌شود.

نظرات دانش آموزان (به طور مثال)

گرما - بازی - میوه - مسافرت - تعطیلی مدرسه - خواب - مهمانی - شنا - مسافرت - سرسبزی درخت‌ها و ...

۴- طبقه‌بندی نظرات و حذف کلمات و جملات مشابه، تکراری و نامربوط

جمله‌های مرتبط به طور مثال:

هوا خیلی گرم است.

در پارک بازی می‌کنیم.

به مسافرت می‌رویم.

در استخر و دریا شنا می‌کنیم.

مدرسه‌ها تعطیل است می‌توانیم صبح‌ها بخوابیم.

بیشتر به مهمانی می‌رویم.

تابستان میوه‌هایی مانند گیلان، هندوانه و ... دارد.

ماه‌های فصل تابستان تیر و مرداد و شهریور است.

درخت‌ها سرسبز هستند.

۵- در این مرحله می‌توانیم با پرسش‌ها به ارزشیابی افکار و نظرات دانش آموزان بپردازیم؛

مثلاً دو کاری را که دوست دارید در تابستان انجام دهید، نام ببرید.

مراجعه به کتاب نوشتاری

بیاموز و بگو

پسوندها «گو»

پیشوندها و پسوندها تک واژه‌هایی هستند که در اول یا آخر واژه‌ها می‌آیند و مفهوم جدیدی به آن‌ها می‌بخشند و در برخی موارد طبقه دستوری آن‌ها را عوض می‌کنند.

و ندادن یکی از شیوه‌های اصلی ساخت کلمه در زبان فارسی است. زبان‌شناسان فارسی با پیشوندها و پسوندهای پرشماری که در دست دارند تاکنون هزاران واژه ساخته‌اند که ما در زبان (گفتار و نوشتار) از آن‌ها استفاده می‌کنیم.

اهداف و انتظارات

- تقویت مهارت‌های گوش دادن و سخن گفتن
- تقویت حافظه‌ی دیداری و شنیداری
- مهارت در انجام فعالیت‌های نوشتاری
- افزایش واژگان
- مهارت ساخت کلمات با پسوند «گو» و درک معنی آن
- مهارت استفاده از کلمات با پسوند «گو» در گفتار و نوشتار

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش‌آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی‌های آنان

دانش پیش نیاز دانش‌آموزان

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستورهای کلامی
- توانایی روخوانی و رونویسی متن درس قبل
- آشنایی با بعضی از پیشوندها و پسوندها و درک معنی آن‌ها (بازشناسی آموخته‌های قبلی)
- توانایی شرکت در بحث‌ها و فعالیت‌های گروهی
- توانایی درک تصاویر
- پسوند «گو»

روش‌های پیشنهادی تدریس

الگوی دریافت مفهوم - مشارکتی - توضیحی - پرسش و پاسخ

ارائه درس

الگوی دریافت مفهوم

۱- ارائه نمونه ها

- دانش آموزان را گروه بندی کنید.

- نمونه ها را در اختیار آن ها قرار دهید.

- ارائه یک نمونه بطور مثال:

خیر	بلی
راست گو: کسی که زیاد حرف می زند.	راست گو: کسی که راست می گوید.
اذان گو: کسی که کار می کند.	اذان گو: کسی که اذان می گوید.
قصه گو: کسی که داستان می نویسد.	قصه گو: کسی که قصه می گوید.

- می توانید از نماینده هر گروه بخواهید از روی نمونه ها بخوانند.

۲- ارائه مفهوم

به هر گروه از دانش آموزان مثالی ارائه گردد تا در جدول قرار دهند.

به طور مثال:

دروغ گو: کسی که دروغ می گوید.

دروغ گو: کسی که راه می رود.

زور گو: کسی که زور می گوید.

زور گو: کسی که نیرومند است.

دانش آموزان باید قادر باشند مثال های مثبت را در قسمت بلی و مثال های نادرست را در قسمت خیر قرار دهند. در صورت

نیاز آموزگار می تواند راهنمایی کند و سپس ارائه مثال های بیشتر مثبت توسط دانش آموزان.

به طور مثال:

داستان گو: کسی که داستان می گوید.

و توضیح آموزگار: گو: کسی که می گوید.

۳- تحلیل شیوه ی تفکر

ارائه توضیح بیشتر و پرسش و پاسخ از دانش آموزان

مراجعه به کتاب خوانداری و نوشتاری

درس در یک نگاه

موضوع درس پیرامون فصل پاییز و تغییرات این فصل و بازگشایی مدارس می باشد. این درس به مهارت خوب دیدن جزئیات پیرامون خود تأکید دارد. همچنین در طی این فعالیت ها به تقویت مهارت های شفاهی زبان و در نهایت فعالیت کتبی آن و افزایش دقت و توجه و تمرکز پرداخته می شود.

اهداف و انتظارات

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- آشنایی بیشتر با فصل پاییز و توجه به تغییرات محیط اطراف خود به خصوص فصل پاییز و بیان دیده ها و شنیده ها
- توجه به جزئیات پیرامون خود و بیان آن ها
- افزایش قدرت درک متن و استنباط از آن (شناخت بیشتر فصل پاییز و مدرسه)
- ایجاد نگرش مثبت نسبت به موضوع و تفکر در مورد موضوع
- تقویت و توسعه مهارت های زبانی
- تقویت و توسعه واژگان زبانی
- آشنایی با نکته آموزشی پیاموز و بگو (قید و استفاده آن در جمله)
- التذاذ ادبی شعر و توجه به لحن و آهنگ خواندن شعر

- تقویت مهارت رونویسی، املا نویسی و جمله سازی
- تقویت مهارت طبقه بندی اشیا و اشکال
- مشارکت در بحث های گروهی

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز دانش آموزان:

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستوره های کلامی
- توانایی روخوانی و رونویسی متن درس قبل
- آشنایی با فصل های سال
- مهارت آمادگی برای حضور در مدرسه
- توانایی شرکت در بحث ها و فعالیت های گروهی
- توانایی درک تصاویر

روش های پیشنهادی تدریس

- کارایی گروه، مشارکتی، بحث گروهی، دریافت مفهوم و ...

ارائه درس

کارایی گروه

- ۱- تشکیل گروه های ناهمگن ۳ یا ۵ نفری
- ۲- مشخص کردن هدف های آموزشی توسط آموزگار
برای این درس شما می توانید شعری از فصل پاییز برای دانش آموزان بخوانید.
- ۳- ارزشیابی تشخیصی توسط معلم
دانش آموزان باید به طور انفرادی به این ارزشیابی پاسخ گویند.
نمونه ای از ارزشیابی تشخیصی به عنوان مثال ارائه می گردد:
متن زیر را بخوانید و به پرسش های زیر پاسخ دهید.

علی پسر خوب و راستگویی است. او هر روز صبح با برادرش به مدرسه می رود. علی در مدرسه دوستان زیادی دارد. او در

درس ها به دوستانش کمک می کند. وقتی آموزگار درس می دهد علی با دقت به حرف های آموزگار گوش می دهد. ظهر که به خانه برمی گردد، به مادرش سلام می کند وسایلش را مرتب در کمد قرار می دهد.

- علی با چه کسی به مدرسه می رود؟

- علی وقتی به خانه برمی گردد چه کاری انجام می دهد؟

- جمله ی درست را علامت بزنید.

الف. علی در مدرسه دوستان زیادی دارد.   ب. علی در مدرسه دوستان کمی دارد.

- معنی کلمه های زیر را بنویسید.

راستگو: .....
وسایلش: .....

در جاهای خالی کلمه ی مناسب بنویسید.

علی پسر ..... و ..... است. علی با دقت به حرف های آموزگار ..... .

نام تصویرهای زیر را بنویسید.

.....

.....

.....

۴- ارائه محتوای درس توسط آموزگار

- توجه به تصاویر عنوانی و صحبت درباره ی آنها

- ۵- خواندن متن بطور انفرادی توسط دانش آموزان
- ۶- ارائه سؤال ها به دانش آموزان توسط معلم و پاسخ دادن به آن ها از سوی فراگیران.
- توجه: این سؤالات ابتدا به صورت فردی و بعد گروهی در اختیار دانش آموزان قرار گیرد.
- نمونه ای از پرسش هایی که می توان بعد از روخوانی درس در اختیار دانش آموزان قرار داد.

– جمله های درست را علامت بزنید.

اولین روز فصل پاییز است.

رفتگر مشغول جمع کردن برگ های پاییزی است.

چند روز از فصل پاییز گذشته است.

رفتگر مشغول جارو کردن است.

– پاسخ درست را با علامت **x** مشخص کنید.

بچه ها از کنار بوستان محله می گذرند و به ..... نزدیک می شوند.

الف. خانه   ب. مدرسه   ج. پارک

– جاهای خالی را با کلمه مناسب پر کنید.

صدای ..... و ..... از حیاط مدرسه به گوش می رسد.

باران پاییزی نم نم شروع به ..... .

– به پرسش زیر پاسخ دهید.

۱- رفتگر مهربان مشغول انجام چه کاری بود؟

- ۷- دادن پاسخ درست به سؤال ها توسط معلم و نمره دادن هر دانش آموز به خود و تصحیح ورقه مشترک گروه توسط گروه.
- * توجه: باید آموزگار تفاوت های فردی دانش آموزان را در نظر گرفته و دانش آموزان را هدایت کند.
- ۸- ثبت نمرات در جدول و تفسیر جدول توسط معلم.

جدول تشویق

گروهی		انفرادی			
ب	الف				
					پرسش های درست و نادرست قرار دادن کلمه ی مناسب در جاهای خالی پرسش های چند گزینه ای پاسخ به پرسش های کوتاه پاسخ
					معدل

* جدول به عنوان نمونه ارائه گردیده و آموزگار هنگام تهیه جدول باید به تعداد دانش آموزان در قسمت انفرادی و همچنین به تعداد گروه ها توجه داشته باشد.

$$۱۰۰ \times \frac{\text{معدل نمرات فردی} - \text{نمره تیمی}}{\text{معدل نمرات فردی} - \text{نمره کل آزمون}} = \text{نمره ی مؤثر بودن یادگیری یا کارایی تیم}$$

الف) اگر نمره تیم بالاتر از معدل نمرات فردی باشد، در این حالت تیم برد داشته است. یعنی تیم خوب عمل کرده و از منابعش به خوبی استفاده کرده و در این حالت نمره مؤثر بودن عددی مثبت است.

ب) اگر نمره تیم کمتر از معدل نمرات فردی باشد، در این حالت تیم باخت داشته است و افراد در کار تیمی موفق نبوده اند. در این حالت نمره مؤثر بودن عددی منفی است.

ج) اگر نمره تیم برابر با معدل نمرات فردی باشد، در این حالت کار تیمی بی اثر بوده است و تیم کارایی خوبی نداشته است. در این حالت نمره مؤثر بودن صفر است.

۹- ارزشیابی پایانی توسط معلم و پاسخ انفرادی دانش آموزان.

۱۰- بازخورد آموزگار

* نکات مورد توجه آموزگاران محترم

- در این روش در مورد مطالب جدید که فراگیران اطلاعات چندانی درباره ی آن ندارند نباید مورد استفاده قرار گیرد.

- مطالب مورد تدریس برای تمام تیم ها و اعضای یکسان و یکنواخت است. در این روش تدریس ملموس از طرف فراگیران یا معلم انجام نمی پذیرد.

پس توجه داشته باشید درس هایی که کلمات سخت و زیاد دارند و خواندن برای دانش آموزان کم توان دشوار است با این روش تدریس نگردد.

احترام به بزرگترها

درس در یک نگاه

موضوع درس پیرامون روابط فردی و اجتماعی (احترام به بزرگترها و رعایت ادب و تکریم نسبت به سالخوردگان) می باشد. همچنین در طی این درس، عبور از خیابان یادآوری شده است. فعالیت های درس به تقویت مهارت های شفاهی زبان و در نهایت فعالیت کتبی آن و افزایش دقت و توجه و تمرکز پرداخته می شود.

اهداف و انتظارات

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- تقویت و توسعه مهارت عبور از خیابان و استفاده از پل عابر پیاده
- مهارت استفاده از وسایل نقلیه عمومی
- پرورش روحیه احترام و ارج نهادن به بزرگترها بخصوص افراد سالمند
- آموزش نحوه ی ارتباط با دیگران و آماده ساختن دانش آموزان برای زندگی اجتماعی
- افزایش قدرت درک متن و استنباط از آن (احترام به بزرگترها و پیامد مثبت آن)
- ایجاد نگرش مثبت نسبت به موضوع و تفکر در مورد موضوع
- تقویت و توسعه مهارت های زبانی
- تقویت و توسعه واژگان زبانی

- آشنایی با نکته آموزشی بیاموز و بگو (خواندن و نوشتن کلماتی که نشانه ی در آن ها صدای آ می دهد)
- تقویت مهارت رونویسی، املا نویسی و جمله سازی
- تقویت مهارت تشخیص تفاوت ها
- مشارکت در بحث های گروهی

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز دانش آموزان

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستورهای کلامی
- توانایی روخوانی و رونویسی متن درس قبل
- آشنایی با خیابان، پل عابر پیاده و چراغ راهنما
- مهارت تقویت استفاده از وسایل نقلیه عمومی
- توانایی شرکت در بحث ها و فعالیت های گروهی
- توانایی درک تصاویر

روش های پیشنهادی تدریس

بحث گروهی، مشارکتی، دریافت مفهوم، ایفای نقش

ارائه درس

روش تدریس بحث گروهی

- ۱- ابتدا آموزگار گروه ها را مشخص کرده و یک نفر را پای تخته قرار می دهد تا نظرات بچه ها را روی تابلو بنویسد.
  - ۲- سپس تصاویری را که از قبل تهیه کرده در اختیار گروه ها قرار می دهد.
- آموزگار اولین تصویر را به دانش آموزان نشان می دهد و از آن ها می پرسد.
- اگر شما به جای امیر بودید چه کاری انجام می دادید؟
- دانش آموزان پاسخ می دهند و منشی روی تابلو کلاس می نویسد به طور مثال دانش آموزان می گویند:
- به پیرزن کمک می کردیم.

- زنبیل میوه را از او می گرفتیم و تا خانه اش می بردیم.
- دستش را می گرفتیم تا بهتر بتواند راه برود.
- آموزگار می پرسد چرا این کار را انجام می دهید؟
پاسخ های احتمالی دانش آموزان:
  - چون پیرزن است.
  - درست نمی تواند راه برود. بارش سنگین است.
- سپس آموزگار تصویر دوم را به گروه ها نشان می دهد و می گوید:
  - اگر شما به جای رضا بودید چه کاری انجام می دادید؟
پاسخ دانش آموزان می تواند این گونه باشد:
    - بلند می شدیم تا پیرمرد بنشیند.

- آموزگار می پرسد چرا این کار را انجام می دهید؟

احتمالاً دانش آموزان پاسخ می دهند:

- چون پیرمرد است.

- توانایی ایستادن ندارد.

آموزگار تصویر سوم را به دانش آموزان می دهد و می پرسد.

- کار خوب بچه ها چیست؟

دانش آموزان احتمالاً این گونه پاسخ می دهند:

- به پیرمرد کمک کنند تا روی صندلی بنشیند.

- دستش را بگیرند تا نیفتد.

- به او کمک کنند سوار اتوبوس شود.

تصویر چهارم به دانش آموزان نشان داده می شود.

- در این تصویر کار خوب مرتضی چیست؟

پاسخ احتمالی دانش آموزان:

- از جای خود بلند شده تا پیرمرد بنشیند.

نتیجه گیری از بحث و مطالب نوشته شده روی تابلو ما باید به افراد پیر و بزرگ ترها احترام گذاشته و هر جا که نیاز به

کمک دارند به آن ها کمک کنیم.

مراجعه به کتاب خوانداری با توجه به تصاویر عنوانی و خواندن متن

درس در یک نگاه

موضوع درس پیرامون آشنایی با دریا و زیبایی های آن می باشد که در آن به مهارت خوب دیدن جزئیات اطراف و خوب شنیدن و بیان دیده ها و شنیده ها توجه شده است. همچنین در طی این فعالیت ها به تقویت مهارت های شفاهی زبان و در نهایت فعالیت کتبی آن و افزایش دقت و توجه و تمرکز پرداخته می شود.

اهداف و انتظارات

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- آشنایی با دریا و جزئیات پیرامون آن و بیان آن
- تقویت مهارت خوب دیدن، شنیدن، بیان دیده ها و شنیده ها
- افزایش قدرت درک متن و استنباط از آن
- ایجاد نگرش مثبت نسبت به موضوع و تفکر در مورد موضوع
- تقویت و توسعه مهارت های زبانی
- تقویت و توسعه واژگان زبانی
- آشنایی با نکته آموزشی پیاموز و بگو (بی+کلمه و معنی آن)
- التذاذ ادبی شعرو توجه به لحن و آهنگ خواندن شعر

- تقویت مهارت رونویسی، املا نویسی و جمله سازی
- مشارکت در بحث های گروهی

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز دانش آموزان

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستورهای کلامی
- توانایی روخوانی و رونویسی متن درس قبل
- توانایی شرکت در بحث ها و فعالیت های گروهی
- توجه به محیط اطراف و بیان جزئیات آن
- توانایی درک تصاویر
- توانایی نوشتن جمله (جمله سازی)

روش های پیشنهادی تدریس

- پیش سازمان دهنده - مشارکتی - کارایی گروه

ارائه درس

روش پیش سازمان دهنده

ارائه پیش سازمان دهنده

- پخش صدای دریا
- درست کردن پازل دریا
- تکمیل یک نقاشی نیمه تمام

ارائه مطلب مورد نظر

- مراجعه به کتاب خوانداری
- توجه به تصویر عنوانی و توضیح توسط دانش آموزان
- خوانش متن توسط دانش آموزان

- بیان معنی کلمات و پاسخ به پرسش های درست ، نادرست و درک و دریافت

-مراجعه به کتاب نوشتاری

تحکیم سازمان شناخت

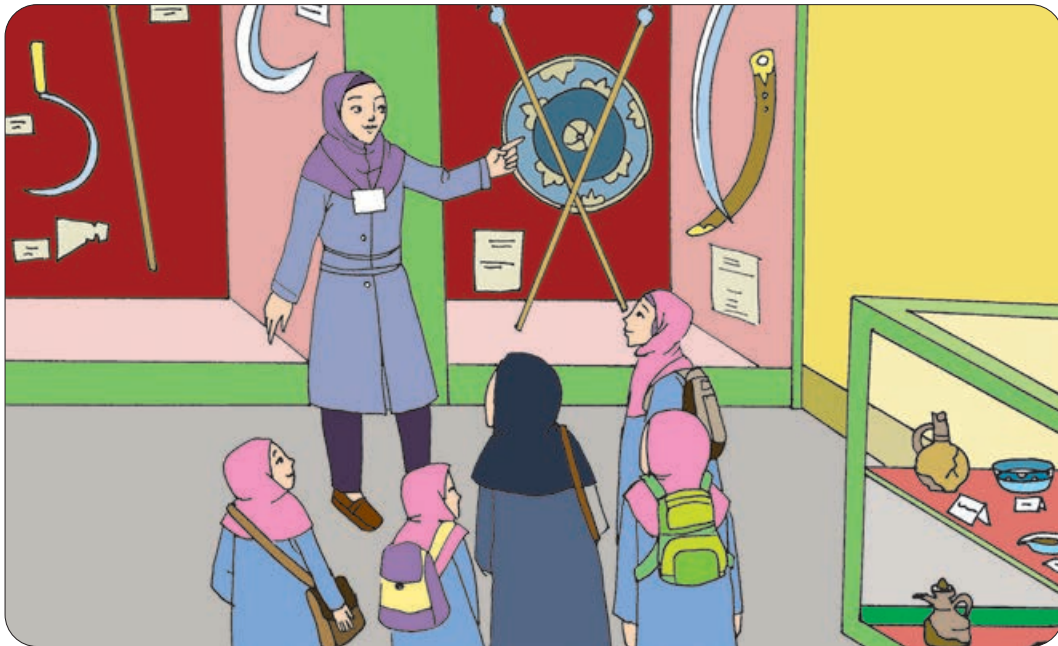
- استفاده از تصاویر زنجیره ای مرتبط با درس

- کامل کردن جمله نیمه تمام از متن

- خواندن متن های مشابه

-انجام فعالیت های نوشتاری

- جور کردن کلمات هم معنی

درس در یک نگاه

موضوع درس پیرامون موزه (مردم شناسی) و بازدید از آن جا است که در طی آن دانش آموزان با مفهوم کلمه موزه و چیزهایی که در آن است آشنا شده و مهارت نوشتن گزارش را کسب می کنند. این درس بر مهارت خوب دیدن جزئیات پیرامون خود تأکید دارد. همچنین در طی این فعالیت ها به تقویت مهارت های شفاهی زبان و در نهایت فعالیت کتبی آن و افزایش دقت و توجه و تمرکز پرداخته می شود.

اهداف و انتظارات

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- آشنایی با موزه و چیزهایی که در آن نگاه داری می شود.
- ایجاد علاقه به شناخت زندگی مردمان در گذشته
- ایجاد مهارت گزارش نویسی
- افزایش قدرت درک متن و استنباط از آن
- ایجاد نگرش مثبت نسبت به موضوع و تفکر در مورد موضوع
- تقویت و توسعه مهارت های زبانی
- تقویت و توسعه واژگان زبانی

- آشنایی با نکته آموزشی پیاموز و بگو (ضمیر جانشین اسم)
- التذاد ادبی شعرو توجه به لحن و آهنگ خواندن شعر
- تقویت مهارت رونویسی، املا نویسی و جمله سازی
- مشارکت در بحث های گروهی

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز دانش آموزان

- توانایی تشخیص و درک و انجام دستورهای کلامی.
- توانایی روخوانی و رونویسی متن درس قبل
- مهارت شرکت در گردش علمی
- توانایی شرکت در بحث ها و فعالیت های گروهی
- توانایی درک تصاویر
- توانایی نوشتن جمله (جمله سازی)

روش های پیشنهادی تدریس

اعضای گروه - مشارکتی - کارایی گروه

ارائه درس

روش تدریس اعضای گروه

۱- انتخاب متن

می توانید صفحه اول درس را همراه با تصویر عنوانی در اختیار یک گروه و دومین صفحه ی درس را با تصویر عنوانی مرتبط با آن در اختیار گروه دیگر قرار دهید.

۲- تشکیل گروه های ناهمگن

دو گروه دو نفره که به هر کدام یک شماره داده می شود.

انتخاب اعضای گروه ناهمگن است.

گروه ستاره: - گروه ماه: -

۳- قسمت اول درس به نفر شماره یک گروه ها و قسمت دوم به نفر دوم گروه ها داده می شود. دانش آموزان باید متن را صامت خوانی کنند.

۴- دانش آموزانی که دارای یک شماره هستند در کنار یکدیگر قرار گرفته و متن را برای یکدیگر می خوانند.

۵- دانش آموزان به گروه خود برگشته و به ترتیب هر دو گروه از روی متن خود می خوانند.

۶- از فراگیران از تمام متن درس آزمونی بعمل می آید. (ابتدا فردی و بعد گروهی)

۷- نمره گذاری آزمون فردی و بعد گروهی

۸- قرار دادن نتیجه آزمون در جدول و نتیجه گیری

۹- در انتها یکی از دانش آموزان بطور تصادفی انتخاب شده از متن درس می خواند.

* توجه داشته باشید درس هایی را می توان به این روش تدریس کرد که متن صفحه ی اول و صفحه ی دوم به هم ربط نداشته باشد.

با توجه به توانایی دانش آموز این روش را انتخاب کنید. اگر دانش آموزی توانایی خواندن متن را نداشت، می توانید از روش دیگری استفاده کنید. یا قبل از اجرای روش از روی درس بخوانید.

* نمونه ای از جدول تشویق

گروهی		انفرادی			
ب	الف	نام	نام	نام	نام
					معدل

دوم	اول	گروه نمرات
		بالاترین
		پایین ترین
		تیم
		معدل تیم

درس در یک نگاه

موضوع درس پیرامون ماه رمضان و آداب مربوط به آن است. در این درس به آثار و برکات این ماه اشاره شده است. همچنین در طی این فعالیت‌ها به تقویت مهارت‌های شفاهی زبان و در نهایت فعالیت کتبی آن و افزایش دقت و توجه و تمرکز پرداخته می‌شود.

اهداف و انتظارات

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- آشنایی با ماه رمضان و آداب مربوط به این ماه
- علاقمندی به روزه و روزه گرفتن و توجه به آثار و برکات این ماه
- تقویت مهارت خوب دیدن و شنیدن و بیان دیده‌ها و شنیده‌ها
- افزایش قدرت درک متن و استنباط از آن
- ایجاد نگرش مثبت نسبت به موضوع و تفکر در مورد موضوع
- تقویت و توسعه مهارت‌های زبانی
- تقویت و توسعه واژگان زبانی

- آشنایی با نکته آموزشی پیاموز و بگو (تطابق فعل و فاعل «شش صیغه»)

- تقویت مهارت رونویسی، املا نویسی و جمله سازی

- مشارکت در بحث های گروهی

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس

- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز دانش آموزان

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستورهای کلامی.

- توانایی روخوانی و رونویسی متن درس قبل

- توانایی شرکت در بحث ها و فعالیت های گروهی

- توانایی درک تصاویر

- توانایی نوشتن جمله (جمله سازی)

روش های پیشنهادی تدریس

دریافت مفهوم - مشارکتی - کارایی گروه ارائه نمونه ها

ارائه درس

ارائه ی مفهوم

آموزگار در مورد جدول و مفهومی که در ذهن دارد توضیح می دهد.

خیر	بلی
خوردن و آشامیدن در طول روز مانند ماه های دیگر سال است.	ماه مهمانی خدا خواندن قرآن در این ماه ثواب فراوان دارد
در این ماه عید نوروز را جشن می گیریم ثواب خواندن قرآن در این ماه مانند ماه های دیگر است	مسلمانان در این ماه بیشتر به مسجد می روند دعا و راز و نیاز با خدا در نیمه شب نخوردن آب و غذا در طی روز پایان آن عید بزرگی است

به هر گروه از دانش آموزان مثالی ارائه می‌گردد تا در جدول قرار دهند.

- در این ماه قبل از اذان صبح سحری می‌خوریم.

- در این ماه بعد از اذان صبح غذا می‌خوریم.

- در این ماه در هنگام اذان مغرب افطار می‌کنیم.

- در این ماه هر وقت خواستیم می‌توانیم غذا بخوریم.

ارائه مثال‌های بیشتر مثبت توسط دانش آموزان

- در این ماه روزه می‌گیریم، هر روز قرآن می‌خوانیم و... رسیدن به مفهوم ماه رمضان

تحلیل شیوه تفکر

- ارائه توضیح بیشتر و پرسش و پاسخ از دانش‌آموزان

- مراجعه به کتاب خوانداری و نوشتاری

انشا: فصل پاییز

اهداف و انتظارات

- تقویت و پرورش ذهن و استفاده از آموخته های گذشته و افزایش و پرورش قدرت تفکر
- تقویت پاسخ گویی به پرسش های مربوط به موضوع
- مهارت تصور موضوعات مربوط به فصل پاییز و توجه به تغییرات محیط اطراف و بیان دیده ها و شنیده ها
- پرورش عواطف و احساسات خود
- تقویت و توسعه مهارت های زبانی
- تقویت و توسعه واژگان زبانی
- آموزش شیوه های درست نگارش و تسلط بر نوشتن
- مشارکت در بحث های گروهی
- کسب مهارت در انواع نوشته ها (توصیفی، تخیلی، داستانی)
- توانایی در بیان اندیشه و احساس و تقویت قدرت سخن گویی

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز دانش آموزان

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستورهای کلامی
- آشنایی با فصل های سال
- مهارت کامل کردن جملات با استفاده از کلمه مناسب
- مهارت جمله نویسی (با استفاده از تصویر)
- مهارت جمله نویسی بدون تصویر
- توانایی شرکت در بحث ها و فعالیت های گروهی

روش های پیشنهادی تدریس

بدیعه پردازی - کاوشگری - بحث گروهی - بارش فکری - پرسش و پاسخ

ارائه درس

الگوی تدریس: بدیعه پردازی

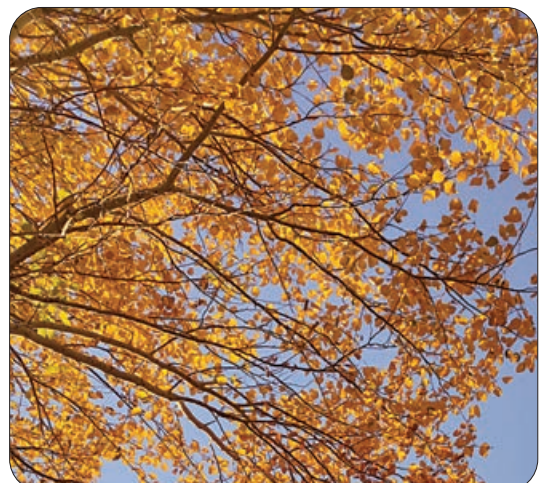

۱- توصیف اولیه

از دانش‌آموزان خواسته می‌شود با دقت به تصویر نگاه کنند و چند جمله زیبا درباره‌ی آن بگویند. جمله‌های احتمالی دانش‌آموزان: فصل پاییز است. برگ درختان زرد و قرمز شده و می‌ریزد.

۲- قیاس مستقیم

در این مرحله می‌خواهیم بچه‌ها فصل پاییز را یک تابلوی نقاشی در نظر گرفته و در مورد آن صحبت کنند. دو تصویر متفاوت از فصل پاییز

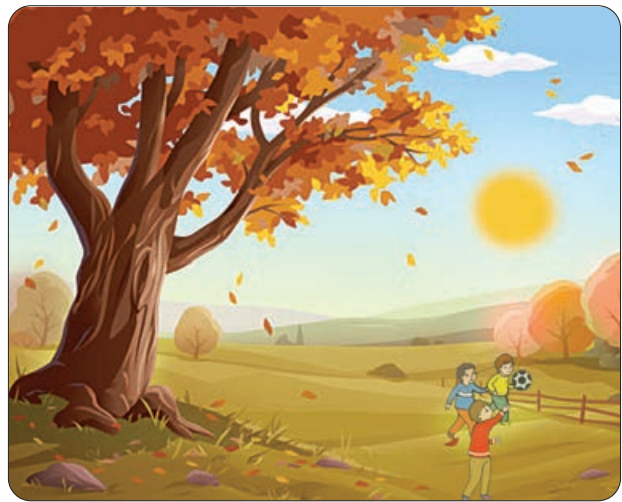

به طور مثال گفته می شود:

پاییز یک تابلوی رنگارنگ است که برگ درختان آن زرد و نارنجی است. پاییز تابلویی است که باد درختان آن را خم کرده، باران آمده و آسمان آن ابری است.

۳- اگر شما به جای یک درخت پاییزی بودید چه می گفتید؟

برگ های من دیگر سبز نیست. پرستوها لانه های خود را ترک کرده اند. بچه ها از کنار من رد می شوند و به مدرسه می روند. بعضی وقت ها هوا ابری می شود و باران می بارد و گاهی مواقع خورشید در آسمان است.

۴- قیاس تضاد

در این مرحله از دانش آموزان بخواهید تا از بین قیاس ها و تشبیه های مرحله ی دوم و سوم کلماتی را جدا کنند و بگویند که کدامیک از این کلمات (اگر متضاد باشد بهتر است) برایشان جالب تر است.

-انتخاب احتمالی این کلمات توسط دانش آموزان

رنگارنگ - فصل پاییز - درختان - سبز - ابری - خورشید - زرد - قرمز - باد - لانه ها

۵- توصیف خلاق

حالا از دانش آموزان بخواهید از میان قیاس های برگزیده برای فصل پاییز چند تا را انتخاب کرده، با استفاده از تصویرها دوباره برای موضوع چند جمله بنویسید. بین چند جمله ی اول زنگ و این جمله ها تفاوت بسیاری است.

نمونه ی انشا

در فصل پاییز برگ های درختان رنگارنگ است. برگ درختان دیگر سبز نیست و بیشتر آن ها زرد، نارنجی و قرمز است. در این فصل کم کم هوا سرد می شود. گاهی هوا ابری است و باران می بارد و گاهی آسمان صاف است و خورشید در آسمان می درخشد.

لک لک ها باز می گردند

درس در یک نگاه

موضوع درس در مورد مهاجرت لک لک ها، هنگام فرا رسیدن فصل سرما و بازگشت آن ها می باشد و در طی درس دانش آموزان با علت مهاجرت و خطرات آن آشنا می شوند و پی به عظمت و بزرگی خداوند می برند. فعالیت ها این درس به ایجاد مهارت های شفاهی زبان و در نهایت فعالیت کتبی آن و افزایش دقت و توجه و تمرکز پرداخته می شود.

اهداف و انتظارات

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- معرفی یکی از شگفتی های عالم خلقت
- تقویت مهارت های شکرگزاری از آفریده های خدا
- ایجاد فرصتی برای تفکر درباره ی آفریده های خدا
- طبقه بندی واژگان ذهنی دانش آموز با درک رابطه معنایی
- تقویت دقت دیداری و تفکر، فعالیت تصویرخوانی
- دقت دیداری و تفکر، فعالیت تصویرخوانی
- تشخیص و انتخاب کارهای درست از نادرست

- تقویت مهارت تفکر و تعقل در دانش آموزان
- تقویت مهارت‌های گوش دادن و سخن گفتن
- تقویت حافظه ی دیداری و شنیداری
- تقویت مهارت خواندن و ردیابی کلمات
- تقویت مهارت های زبانی با انجام فعالیت های خوانداری و نوشتاری
- تقویت مهارت درک متن و سخن گفتن
- تقویت مهارت بکار بردن فعل و فاعل مناسب در جمله
- توجه به نکات دستوری دانش زبانی (تطابق فعل و فاعل)
- التذاذ ادبی و علاقمندی به خواندن شعر
- توجه به پرسش های آموزگار و پاسخگویی به آنها

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز دانش آموزان

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستورهای کلامی
- توانایی روخوانی و رونویسی متن درس قبل
- آشنایی با پرندگان
- توانایی شرکت در بحث ها و فعالیت های گروهی
- توانایی درک تصاویر

روش های پیشنهادی تدریس

الگوی کاوشگری - حل مسئله - بحث گروهی - مشارکتی

ارائه درس

روش کاوشگری

برهم زدن تعادل

بعد از گروه بندی، تصاویر مرتبط با موضوع درس، در اختیار دانش آموزان قرار می گیرد.

پرسشگری

دانش آموزان پرسش هایی را در مورد تصویرها مطرح می کنند مانند:

- این پرندگان لک هستند؟

- این پرندگان کبوتر هستند؟

- آن ها با هم زندگی می کنند؟

- لک ها به بچه های خود غذا می دهند؟

- آن ها روی درختان لانه می سازند؟

- آیا لک ها روی تیر چراغ برق لانه دارند؟

- لک ها در کنار انسان ها زندگی می کنند؟

- لک ها لانه ی خود را ترک کردند؟

- لک ها در فصل تابستان لانه های خود را ترک می کنند؟

- لک ها با هم پرواز می کنند؟

- آیا لک ها کوچ می کنند؟

فرضیه سازی

- در این مرحله پاسخ پرسش هایی که خود مطرح کرده اند را می دهند.

- این پرندگان لک هستند؟ بله

- این پرندگان کبوتر هستند؟ خیر

- آن ها باهم زندگی می کنند؟ بله
- لک لک ها به بچه های خود غذا می دهند؟ بله
- آن ها روی درختان لانه می سازند؟ بله
- آیا لک لک ها روی تیر چراغ برق لانه دارند؟ بله
- لک لک ها در کنار انسان ها زندگی می کنند؟ بله
- آیا لک لک ها لانه ی خود را در هوای سرد، ترک کردند؟ بله
- در فصل تابستان لک لک ها خانه های خود را ترک کردند؟ خیر
- لک لک ها با هم پرواز می کنند؟ بله
- آیا لک لک ها کوچ می کنند؟ بله

آزمایشگری

مراجعه به کتاب - توضیح در مورد تصویر عنوانی توسط دانش آموزان و در صورت نیاز راهنمایی معلم، خوانش متن و دستیابی به پرسش ها و تأیید فرضیه ها

تحلیل و نتیجه گیری

پس از تأیید فرضیه از دانش آموزان بخواهید به توضیح آنچه گذشت بپردازند و در واقع فرایند کاوشگری خود را شرح دهند. هدف اصلی آگاه شدن و تسلط بر فرایند کاوشگری است نه محتوای آن.

درس در یک نگاه

موضوع درس پیرامون کتاب و کتابخوانی و فواید خواندن کتاب می باشد. در این درس به انواع کتاب ها و مطالب مطرح شده در هر کتاب اشاره شده است. فعالیت های این درس به ایجاد مهارت های شفاهی زبان و در نهایت فعالیت کتبی آن و افزایش دقت، توجه و تمرکز پرداخته می شود.

اهداف و انتظارات

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- آشنایی با انواع کتاب ها و مطالب آن
- علاقمندی به خواندن انواع کتاب ها و یادگیری مطالب آن
- علاقمندی به استفاده از مطالب کتاب ها برای دستیابی به اطلاعات
- طبقه بندی واژگان ذهنی دانش آموز با درک رابطه معنایی
- تقویت دقت دیداری و تفکر، فعالیت تصویر خوانی
- دقت دیداری و تفکر، فعالیت تصویر خوانی
- تشخیص و انتخاب کارهای درست از نادرست
- تقویت مهارت تفکر و تعقل در دانش آموزان
- تقویت مهارت های گوش دادن و سخن گفتن

- تقویت حافظه ی دیداری و شنیداری
- تقویت مهارت خواندن و ردیابی کلمات
- تقویت مهارت های زبانی با انجام فعالیت های خوانداری و نوشتاری
- تقویت مهارت درک متن و سخن گفتن
- آشنایی با نکات دستوری دانش زبانی (علائم سجاوندی)
- توجه به پرسش های آموزگار و پاسخگویی به آن ها

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز دانش آموزان

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستورهای کلامی
- توانایی روخوانی و رونویسی متن درس قبل
- آشنایی با رایانه و کتاب های غیر درسی
- توانایی شرکت در بحث ها و فعالیت های گروهی
- توانایی درک تصاویر

روش های پیشنهادی تدریس

حل مسئله - روش تدریس - اعضای گروه - توضیح - پرسش و پاسخ

ارائه درس

مراحل حل مسئله

- ۱- دانش آموزان را گروه بندی کنید.
- ۲- یک چیستان معما یا مسئله ای ساده را مطرح کنید.
- ۳- از دانش آموزان بخواهید ابتدا به صورت فردی به تفکر بپردازند و راه یا راه هایی برای حل مسئله مطرح شده بیابند.
- ۴- دانش آموزان راه حل پیشنهادی خود را در گروه مطرح کنند.
- ۵- راه حل های پیشنهادی و تصویب شده هر گروه را در کلاس مورد بحث و گفتگو قرار دهید.
- ۶- پاسخ منطقی پای تابلو نوشته شود.

نمونه ای از یک چيستان

يار مهربانی است که چیزهای زیادی به ما یاد می دهد. در مراحل ابتدایی آموزش می توان چند تصویر در اختیار دانش آموزان گذاشت تا از بین آن ها تصویر مربوط را انتخاب کنند.

درس در یک نگاه

موضوع درس پیرامون تحقیق و راه های دستیابی به اطلاعات در مورد موضوع تحقیق می باشد. فعالیت های این درس به ایجاد مهارت های شفاهی زبان و در نهایت فعالیت کتبی آن، افزایش دقت و توجه و تمرکز پرداخته می شود.

اهداف و انتظارات

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- آشنایی با تحقیق و راه های بدست آوردن اطلاعات برای نوشتن یک تحقیق
- آشنایی با تکنولوژی و کاربرد علم در زندگی
- علاقمندی به تحقیق و دستیابی به اطلاعات در مورد آن
- طبقه بندی واژگان ذهنی دانش آموز با درک رابطه معنایی
- تقویت دقت دیداری و تفکر، فعالیت تصویر خوانی
- دقت دیداری و تفکر، فعالیت تصویر خوانی
- تشخیص و انتخاب کارهای درست از نادرست
- تقویت مهارت تفکر و تعقل در دانش آموزان

- تقویت مهارت های گوش دادن و سخن گفتن
- تقویت حافظه ی دیداری و شنیداری
- تقویت مهارت خواندن و ردیابی کلمات
- تقویت مهارت های زبانی با انجام فعالیت های خوانداری و نوشتاری
- تقویت مهارت درک متن و سخن گفتن
- تقویت آشنایی با نکات دستوری دانش زبانی (تفاوت زبان گفتاری عامیانه و زبان فارسی سیار)
- توجه به پرسش های آموزگار و پاسخگویی به آن ها

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز دانش آموزان

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستوره های کلامی.
- توانایی روخوانی و رونویسی متن درس قبل
- آشنایی با رایانه و کتاب های غیر درسی
- توانایی شرکت در بحث ها و فعالیت های گروهی
- توانایی درک تصاویر

روش های پیشنهادی تدریس

الگوی بارش مغزی - ساختن گرای - بحث گروهی - پرسش و پاسخ

ارائه درس

الگوی بارش مغزی

- ۱- بیان موضوع: چگونه می توانیم در مورد آداب و رسوم مردم ایران اطلاعات بدست آوریم.
- ۲- گروه بندی: دانش آموزان در یک گروه قرار داده شوند. نظرات توسط آموزگار یادداشت شود.
- ۳- بارش دیدگاه و نظرات: دوستان - معلم - رادیو - تلویزیون - خانواده - مجله - کتاب - کامپیوتر - روزنامه - اینترنت - رایانه - خواهر - برادر.

۴- طبقه بندی: در این مرحله جملات مشابه تکراری و نامربوط حذف می شوند.

۵- ارزشیابی افکار و نظرات: در این مرحله نظرات مورد بررسی و ارزشیابی قرار می گیرد.

۶- نظر نهایی گروه: نظر نهایی گروه می تواند این گونه باشد: ما با استفاده از کتاب و رایانه می توانیم اطلاعات خوبی درباره آداب و رسوم مردم ایران بدست آوریم. از راه های دیگر جمع آوری اطلاعات خانواده - مجله - روزنامه - رادیو - تلویزیون و معلم می باشد.

درس در یک نگاه

موضوع درس ایران، جاهای دیدنی آن، مردان و زنان بزرگ ایرانی است. در این جا دانش آموز به طور غیر مستقیم با آرایه تشخیص (جان بخشی) آشنا می شود. فعالیت ها این درس به ایجاد مهارت های شفاهی زبان و در نهایت فعالیت کتبی آن، افزایش دقت، توجه و تمرکز پرداخته می شود.

اهداف و انتظارات

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- شناخت بیشتر ایران (آشنایی با جاهای دیدنی و مردان و زنان بزرگ ایرانی)
- توجه به آبادی و آزادی کشور
- تقویت حس وطن پرستی و افتخار به ایرانی بودن خود
- طبقه بندی واژگان ذهنی دانش آموز با درک رابطه معنایی
- تقویت دقت دیداری و تفکر، فعالیت تصویر خوانی
- دقت دیداری و تفکر، فعالیت تصویر خوانی
- تشخیص و انتخاب کارهای درست از نادرست

- تقویت مهارت تفکر و تعقل در دانش آموزان
- تقویت مهارت های گوش دادن و سخن گفتن
- تقویت حافظه ی دیداری و شنیداری
- تقویت مهارت خواندن و ردیابی کلمات
- تقویت مهارت های زبانی با انجام فعالیت های خوانداری و نوشتاری
- تقویت مهارت درک متن و سخن گفتن
- تقویت آشنایی با نکات دستوری دانش زبانی (وند افزایی)
- توجه به پرسش های آموزگار و پاسخگویی به آن ها

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز دانش آموزان

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستورهای کلامی
- توانایی روخوانی و رونویسی متن درس قبل
- آشنایی با ایران، پرچم و بعضی از جاهای دیدنی آن
- توانایی شرکت در بحث ها و فعالیت های گروهی
- توانایی درک تصاویر

روش های پیشنهادی تدریس

- کلمه خوانی - اکتشاف گروهی - ساختن گرای - بحث گروهی

ارائه درس

تدریس روش سازی طرز تلقی (اکتشاف گروهی)

- ۱- تشکیل گروه ناهمگن
- ۲- قرار دادن تصاویر مختلف در اختیار دانش آموزان

ابتدا این تصاویر را در اختیار گروه‌ها قرار می‌دهیم تا درباره‌ی آن صحبت کنند.

۳- با توجه به تصویرها جمله‌های نیمه‌تمام را تکمیل کنند. (ابتدا بصورت فردی و بعد گروهی) جمله‌ها می‌تواند اینگونه باشد:

ایران کشوری زیبا و ..... است.

ایران دریاهای ..... دارد.

کشور ایران نخلستان‌های پر از ..... دارد.

ایران کوه‌های ..... و دشت‌های ..... دارد.

در جنوب ایران ..... قرار دارد.

ابوعلی سینا دانشمند ..... است.

نام یکی از شاعران ایرانی ..... است.

بعضی از مردم ایران که در چادر زندگی می‌کنند ..... نام دارند.

یا اینکه با توجه به تصویر جمله بگویید. ابتدا فردی و بعد گروهی.

بطور مثال جمله های دانش آموزان می تواند بدین صورت باشد:

جملات گروه دوم	جملات گروه اول
<p>نفر اول: من ایران را دوست دارم. ایران بزرگ است. ایران درخت خرما دارد.</p>	<p>نفر اول: ایران بزرگ است. مردم ایران شجاع هستند. ایران کوه و دشت دارد.</p>
<p>نفر دوم: ما در ایران زندگی می کنیم. ایران بزرگ است. ایران کوه و دریا دارد.</p>	<p>نفر دوم: ایران دریاها بزرگ دارد. بعضی مردم ایران در چادر زندگی می کنند. ایران آباد است.</p>
<p>نفر سوم: بعضی مردم ایران کشاورزی می کنند. ابوعلی سینا دانشمند ایرانی است. ایران سرسبز است.</p>	<p>نفر سوم: مردم ایران کار و تلاش می کنند. سعدی شاعر ایرانی است. ایران دریای خزر دارد.</p>

۴- در این مرحله اعضای گروه با هم مشورت کرده و بهترین پاسخ‌ها انتخاب شده و بیان می‌کنند یا روی تابلوی کلاس می‌نویسند.

گروه اول: ایران کشور بزرگی است. کوه‌های بلند و دریا‌های وسیعی دارد. مردم ایران شجاع هستند. سعدی یکی از شاعران ایرانی است.

گروه دوم: ما در ایران زندگی می‌کنیم. ایران سرسبز است. کوه و دریا دارد. بعضی از مردم ایران کشاورزی می‌کنند. ابوعلی سینا دانشمند ایرانی است.

۵- جمع بندی و تأیید نهایی

ایران کشور بزرگ و سرسبزی است. کوه‌های بلند و دریا‌های وسیعی دارد. مردم ایران شجاع هستند. آن‌ها برای آبادی کشور تلاش می‌کنند. سعدی شاعر ایرانی است و ابوعلی سینا یکی از دانشمندان ایرانی است.

۶- مراجعه به کتاب، توضیح در مورد تصویر عنوانی و خواندن متن درس.

پهلوان بزرگ

درس در یک نگاه

موضوع درس داستانی از یکی از پهلوانان بزرگ ایران (پوریای ولی) و رشادت های او می باشد. در طی درس دانش آموزان با این شخصیت بزرگ و خصوصیات اخلاقی او آشنا شده و نظر آن ها به جوانمردی و از خودگذشتگی او جلب می شود. فعالیت های این درس به ایجاد مهارت های شفاهی زبان و در نهایت فعالیت کتبی آن، افزایش دقت، توجه و تمرکز پرداخته می شود.

اهداف و انتظارات

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- آشنایی با پهلوان بزرگ ایران و خصوصیات اخلاقی او
- علاقه به مطالعه بیشتر در مورد زندگی پوریای ولی و دیگر پهلوانان بزرگ ایران
- علاقمندی به شخصیت والای این پهلوان و الگو پذیری از او
- احترام به مقام مادر و جلب رضایت او
- توکل به خداوند و استعانت از او در کارها
- آشنایی با صفات برجسته انسانی مانند ایثار و گذشت
- طبقه بندی واژگان ذهنی دانش آموز با درک رابطه معنایی

- تقویت دقت دیداری و تفکر، فعالیت تصویر خوانی
- تشخیص و انتخاب کارهای درست از نادرست
- تقویت مهارت تفکر و تعقل در دانش آموزان
- تقویت مهارت های گوش دادن و سخن گفتن
- تقویت حافظه ی دیداری و شنیداری
- تقویت مهارت خواندن و ردیابی کلمات
- آشنایی با نکات دستوری دانش زبانی (وند افزایی)
- توجه به پرسش های آموزگار و پاسخگویی به آن ها

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز دانش آموزان

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستورهای کلامی
- توانایی روخوانی و رونویسی متن درس قبل
- آشنایی با ورزش کشتی
- توانایی شرکت در بحث ها و فعالیت های گروهی
- توانایی درک تصاویر

روش های پیشنهادی تدریس

- ساختن گرایی - قصه گویی - مشارکتی

ارائه درس

روش تدریس: ساختن گرایی

ایجاد انگیزه

- ابتدا فیلم نیمه تمامی از پوریای ولی و زن هندی پخش می کنیم یا داستان مربوط را به صورت نیمه تمام تعریف می کنیم.

کاوش

- از دانش آموزان می پرسیم:
- به نظر شما نتیجه ی کشتی پسر هندی با پهلوان بزرگ چه می شود؟
- آیا می دانید نام این پهلوان بزرگ چیست؟
- دانش آموزان در گروه خود مشورت کرده و پاسخ خود را می نویسند و به آموزگار تحویل می دهند.

توصیف

- توجه به تصاویر عنوانی و توضیح درباره ی آن و خواندن متن توسط دانش آموزان
- پی بردن دانش آموزان به پاسخ صحیح پرسش ها و سپس دیدن بقیه ی فیلم یا تمام کردن داستان

بسط و گسترش

- استفاده از تصویرخوانی و واژه یابی
- اجرای مسابقه بین دانش آموزان برای خواندن و نوشتن کلماتی که ارزش املائی دارند یا کلمات هم معنی

ارزشیابی

- کامل کردن جملات درس
- انجام فعالیت های کتاب فارسی و نگارش

درس در یک نگاه

موضوع درس در مورد داستان دوستی دو کاج، علاقه به هم‌نوع و کمک به یکدیگر برای رفع مشکلات است. فعالیت‌ها این درس به ایجاد مهارت‌های شفاهی زبان و در نهایت فعالیت کتبی آن، افزایش دقت، توجه و تمرکز پرداخته می‌شود. در این درس، دانش‌آموزان به طور غیرمستقیم با آرایه تشخیص (جان‌بخشی) آشنا می‌شوند.

اهداف و انتظارات

- توجه به تصویر عنوانی و جزئیات آن
- کمک به هم‌نوع و دوستی
- توجه به زیبایی‌های طبیعت
- ایجاد علاقه به هم‌نوع و کمک به او (ایجاد حس هم‌نوع دوستی)
- طبقه‌بندی واژگان ذهنی دانش‌آموز با درک رابطه معنایی
- تقویت دقت دیداری و تفکر، فعالیت تصویرخوانی
- دقت دیداری و تفکر، فعالیت تصویرخوانی
- تشخیص و انتخاب کارهای درست از نادرست
- تقویت مهارت تفکر و تعقل در دانش‌آموزان

- تقویت مهارت های گوش دادن و سخن گفتن
- تقویت حافظه ی دیداری و شنیداری
- تقویت مهارت خواندن و ردیابی کلمات
- تقویت مهارت های زبانی با انجام فعالیت های خوانداری و نوشتاری
- تقویت مهارت درک متن و سخن گفتن
- آشنایی با نکات دستوری دانش زبانی (آشنایی با خواندن و نوشتن کلمات به تنوین اَ ختم می شوند، کلمات مرکب)
- توجه به پرسش های آموزگار و پاسخگویی به آن ها

دانش پیش نیاز

دانش پیش نیاز برای آموزگار

- آشنایی آموزگار با اهداف آموزشی درس
- آشنایی و شناخت از وضعیت دانش آموزان در ارتباط با تحولات زبانی و توجه به ویژگی های آنان

دانش پیش نیاز دانش آموزان

- توانایی تشخیص، درک و انجام دستورهای کلامی
- توانایی روخوانی و رونویسی متن درس قبل
- آشنایی با گیاهان و اجزای آن
- توانایی شرکت در بحث ها و فعالیت های گروهی
- توانایی درک تصاویر

روش های پیشنهادی تدریس

- بدیعه پردازی - قصه گوئی - مشارکتی - کارایی گروه

ارائه درس

روش تدریس: بدیعه پردازی

مراحل اجرا

- ۱- توصیف اولیه: از دانش آموزان خواسته می شود با توجه به تصویر ادامه داستان را بگویند یا چند جمله در مورد آن بنویسند.

نزدیک یک روستا دو درخت کاج در کنار هم زندگی می کردند. یک روز باد شدیدی آمد و ...
ادامه ی داستان توسط دانش آموزان. به طور مثال:

یکی از درختان کاج شکست و روی درخت دیگر افتاد.

۲- قیاس مستقیم: در این مرحله از دانش آموزان خواسته می شود این دو کاج را انسان هایی در نظر بگیرند که با هم دوست هستند و به جای آن ها با هم صحبت کنند.

مثلاً: کاج شکسته می گوید: دوست عزیزم باد شدید باعث شد چند تا از شاخه های من بکشند و ریشه های من از خاک بیرون بیاید از تو کمک می خواهم.

کاج سالم می گوید: شاخه های من سالم است و ریشه های من در خاک است. من به تو کمک می کنم

۳- قیاس شخصی: اگر شما به جای درخت شکسته بودید چه می گفتید؟ از دوستم خواهش می کردم به من کمک کند تا ریشه هایم در خاک محکم شود و بتوانم بایستم.

اگر شما به جای درخت سالم بودید چه می گفتید؟ به درخت شکسته کمک می کردم تا بتواند دوباره بایستد.

۴- قیاس تضاد: در این مرحله از دانش آموزان بخواهید تا از بین قیاس ها و تشبیه های مرحله دوم و سوم کلمات یا جملاتی را جدا کنند و بگویند که کدامیک از این کلمات (اگر متضاد باشد بهتر است) برایشان جالب تر است.

انتخاب کلمه توسط دانش آموزان:

کاج شکسته - کاج سالم - شاخه شکسته - شاخه سالم - ریشه در خاک - ریشه بیرون آمده از خاک - کمک خواستن - کمک کردن.

۵- توصیف خلاق: در این مرحله از دانش آموزان بخواهید با استفاده از کلمه های که بیرون آورده اند ادامه ی داستان را دوباره بنویسند.

این توصیف دارای غنا و ارزش زیادی است. چون حاصل تلاش جمعی می باشد. آنچه توضیح داده شد یک نمای خیلی ساده و کاربردی از الگوی بدیعه پردازی است. این روش در تقویت مهارت نوشتن دانش آموزان بسیار راهگشا است

- آقازاده، محرم، فضلی، رخساره، راهنمای روش های نوین تدریس، انتشارات آبیژ، سال ۱۳۹۸
- اکبری شلدره، فریدون و همکاران، کتاب راهنمای فارسی سوم، انتشارات اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی، سال ۱۳۹۶
- اکبری شلدره، فریدون و همکاران، کتاب راهنمای فارسی چهارم، انتشارات اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی، سال ۱۳۹۳
- اکبری شلدره، فریدون و همکاران، کتاب راهنمای فارسی پنجم، انتشارات اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی، سال ۱۳۹۴
- جویس، بروس، کالهن، امیلی، هاپکیز، دیوید، الگوهای یادگیری ابزارهایی برای تدریس، ترجمه عابدی، لطفعلی، مهرمحمدی، محمود، انتشارات سمت، سال ۱۳۹۱
- دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، انتشارات دانشگاه تهران، سال ۱۳۸۵
- زندی، بهمن، روش تدریس زبان فارسی در دوره دبستان، انتشارات سمت، سال ۱۳۷۹
- سیف، علی اکبر، اندازه گیری سنجش و ارزشیابی آموزشی، نشر دوران، سال ۱۳۸۷
- شعبانی، حسین، مهارت های آموزشی و پرورشی، روش ها و فنون تدریس، انتشارات سمت، سال ۱۳۸۲
- صفاریور، عبدالرحمان، آموزش مهارت های زبانی، انتشارات مدرسه، سال ۱۳۸۱
- صفوی، امان ا...، روش ها و فنون تدریس، انتشارات سمت، سال ۱۳۹۰
- ضرغامپور، محبوبه و همکاران، کتاب معلم (راهنمای معلم) فارسی نیازهای ویژه (ذهنی) پایه اول دبستان، ناشر سازمان آموزش و پرورش کشور، سال ۱۳۹۳
- قاسم پور مقدم، حسین و همکاران، راهنمای فارسی دوم، انتشارات اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی، سال ۱۳۹۶
- قاسم پور مقدم، حسین و همکاران، کتاب راهنمای فارسی ششم، انتشارات اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی، سال ۱۳۹۵
- ویژگی های کتاب های آموزشی (راهنمای تولید کتاب های آموزشی برای ناشران، نویسندگان و معلمان مؤلف)، سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی، دفتر انتشارات کمک آموزشی، سال ۱۳۸۴